

◆ DORIN NĂDRĂU (SUA)

Copleșit de năzuința de a fi un bun român: Dumitru Răchitan

Rândurile care urmează tind să consemneze un portret conturat în fuga condeiului, înfățișând un personaj contemporan din diaspora care impresionează cu asupra de măsură prin preocuparea vădită de a fi un bun român. Povestea personalității lui Dumitru Răchitan este una frapantă și cred că nu e lipsit de interes să o depănăm, făcând loc pe parcurs și unor relevante comentarii.

În deschidere, se cuvin semnalate câteva observații de certă actualitate. Cu ochii săi inteligenți și pătrunzători, pe care chipul cu trăsături reflectând un bărbat arătos îi face și mai expresivi, Dumitru Răchitan trădează o ardoare deosebită scoasă la lumină de glasul blând, dar ferm și convingător, atunci când își expune punctul de vedere. Devotamentul pe care de decenii îl probează, evidențiază valoarea umană a acestui veritabil mehedințean cu severe principii etice înglobate organic și devenite natură și substanță a sa.

S-a născut în anul 1953 la Gura Văii, o localitate componentă astăzi a municipiului Drobeta-Turnu Severin din județul Mehedinți, locul unde s-a construit Sistemul Hidroenergetic și de Navigație Porțile de Fier. A urmat cursurile școlii primare și liceului la Drobeta-Turnu Severin, după care a absolvit facultatea de Electrotehnică la Institutul Politehnic din Timișoara.

Amânat în repetate rânduri în încercarea de a obține un pașaport și viză pentru a-și vizita fratele stabilit în New York (Cristian Răchitan, devenit astăzi un reputat doctor naturopat și osteopat, recunoscut ca unul dintre cei mai buni diagnosticieni din lume), s-a decis să treacă Dunărea. Paradoxal, cu o lună înainte de a înota către o lume liberă, a primit pașaportul. Hotărârea de a părăsi România fiind luată, în august 1987 a ajuns în lagărul pentru refugiați de la Traiskirchen din Austria. Avea 35 de ani, o soție (Emilia) și o fiică (Cristina) de doar doi ani.

Alegerea Canadei ca țară în care să emigreze s-a datorat esențialmente împrejurării de a fi descoperit în lagăr ziarul „Cuvântul Românesc”, editat de un grup de români la Câmpul Românesc de la Hamilton, Canada, publicație care se distribuia în mod gratuit în centrele de refugiați. Peste ani, își va aminti: „Venit din România și citind acest ziar, am simțit că există o altă lume, că am găsit adevărul și că trebuie să mă îndrept spre el”. După o lungă perioadă de așteptare în lagăr, a primit viza canadiană și la 7 ianuarie 1989, a aterizat la Toronto. Reunirea familiei s-a întâmplat abia în anul 1990, după trei ani în care nu și-a văzut deloc soția și fiica.

Contactul cu comunitatea românească din Toronto l-a avut la biserica „Sfântul Gheorghe”, dar dorea cu ardoare să descopere Câmpul Românesc. Apelând la noile cunoștințe pe care și le-a făcut la această biserică, a reușit să-și împlinească visul de a ajunge la locul mult râvnit. Impresionat profund de românii întâlniți aici, veniți din toate regiunile României, dar și din Basarabia, Bucovina și Banatul Sârbesc, toți motivați de aspirația de a păstra identitatea românească, și emoționat de istoriile lor personale trăite de la părăsirea locurilor natale, și-a luat un tulburător legământ, acela de a nu se despărți niciodată de această adevărată revelație. Astfel, din anul 1989, nu a lipsit de la niciun eveniment petrecut aici, fie că erau culturale sau religioase, fie însemnând acțiuni de muncă voluntară.

Astăzi, nu se poate vorbi despre Câmpul Românesc fără a face referire la dăruirea și diligențele zeloase în asigurarea unei ambianțe cât mai agreabile ale lui Dumitru Răchitan, cel care se identifică cu acest spațiu purtând o semnificație unică privind românismul autentic, un loc reprezentând un martor incontestabil al drumului anevoios parcurs de numeroși români emigrați peste Ocean de la generația exilului, izolată de-a lungul deceniilor de țara aservită, până la generația diasporei situată pe o poziție de nedisimulată deschidere cu țara liberă. Dumitru Răchitan a devenit vicepreședinte al Asociației Culturale Române în anul 2000, în anul 2006 fiind ales președinte al acestei asociații. În această calitate, a inițiat o serie de proiecte majore, demne de amintit: organizarea și dotarea bibliotecii (10 000 de volume) cu mobilier nou, înlocuirea acoperișului Centrului Nae Ionescu, construcția unei scene, amenajarea unui platou pavat în fața scenei, extinderea și amenajarea parcurii, reparații importante la capelă și la clopotniță, înlocuirea podului care duce la capelă, organizarea de spectacole de teatru și muzică cu artiști renumiți din România, organizarea de anuale sărbători religioase, picnicuri și sărbători câmpenești ș.a.

Evenimentele de cultură românească ce se desfășoară anual la Câmpul Românesc, probând de-a lungul vremii o irezistibilă atracție a adunat cunoscute personalități din varii domenii: prozatori, filosofi, poeți, jurnaliști, sculptori, muzicieni și interpreți de orice gen de muzică, precum și ambasadori, consuli, diplomați, lideri de partide, miniștri. Câmpul Românesc a dat microfon liber la nenumărate conferințe cu subiecte deosebit de interesante și a oferit un spațiu propice povestirilor și mărturisirilor de tot felul, urmate invariabil de îndelungi comentarii.

Dumitru Răchitan se declară satisfăcut de realizările sale pe pământ canadian. Este de notorietate că itinerarul profesional este deseori ostil pentru un emigrant. El se consideră o excepție fericită: a pornit ca tehnician, a continuat ca supervisor, după care a ocupat pentru mai mulți ani poziția de director tehnic al unei mari companii. Din punct de vedere al contribuției sale incontestabile la menținerea identității românești în țara multiculturalității, este mândru de înfăptuirile sale în fruntea organizației non-profit (Asociația Culturală Română), conlucrând cu admirabili voluntari de-a lungul a peste 25 de ani, români fascinați de aceleași sentimente de dragoste pentru tradițiile naționale și de dorința de a păstra viu spiritul românesc.

Se mai cuvine menționat că în prezent Dumitru Răchitan a demarat o inițiativă ce se anunță deopotrivă captivantă și prețioasă prin valoarea documentară, anume elaborarea unei istorii a Câmpului Românesc. Povestea seduce prin însăși debutul său, momentul în care, în anul 1956, 17 români care s-au cunoscut la biserica din Hamilton, la 60 de kilometri de Toronto, au hotărât să înființeze o asociație culturală în scopul păstrării culturii și obiceiurilor românilor. După achiziționarea unei întinderi de pământ de 25 de hectare, jumătate teren, o parte mlăștină, o parte pădure, au început lucrările istovitoare, evoluția lucrărilor continuând de-a lungul timpului până la spațiul atât de căutat astăzi de români, care întâmpină vizitatorii cu piatra colorată în roșu, galben și albastru, purtând vizibil inscripția „Romanian Park”. Fără îndoială, realizarea proiectului va fi una de excepție.

În fine, consider că se impune apreciat că este binevenită pentru diaspora românească consemnarea unor reușite ale unor admirabile personalități angajate în strădaniile lor pentru conservarea și promovarea valorilor noastre. Portretul înfățișat în cele de mai sus privind dezvoltarea experienței unui meritos auto-exilat și a imersiunii egal devotate și entuziaste într-un univers ce nu provoacă doar satisfacții și plăceri, este motivația pe deplin justificată a consemnării prezentului eseu.

◆ MIRCEA POPA

Tentațiile Sacrului

Poetul clujean Horia Bădescu a dovedit de la început o înclinație deosebită pentru revigorare sacrului. Se poate afirma că în centrul gândirii bădesciene despre poezie se plasează această raportare permanentă la valorile sacrului, la poezia inițiativă, imnică, orfică. Versul său e străbătut de o neconținută foame de celestitate, de muzicalul somptuos și cantabil, în care arcadele gândirii sunt prinse într-un sistem relațional complex, menit să încorporeze realul la energiile largi ale universului. Temele și motivele muzical devin parte componentă a unei orchestrații sensibile, constituind variații specifice unei simfonii atotcuprinzătoare, în care elementele teluricului tind să acceadă la formele lumii de sus, reluând respirația cosmică a întregului, printr-o accentuată perspectivă holistică, întretăindu-se într-un sistem coerent de existențial o ampolare transgresivă aparte. „Metafora, ca metaforă sacră, nu se constituie ca o performanță analogică, ci ca purtătoare, deci transmițătoare, și în același timp, posesoare și creatoare de valoare. Ea trezește sensul” afirmă poetul în lucrarea sa *Memoria Ființei. Poezia și sacrul* (Ed. Junimea. 2008). Poezia sa seduce prin limbajul poetic vehiculat, prin armonia construcțiilor poetice, semiologia bogată și variată, în stare că comunice un puternic flux relațional, un energetism metaforic atotcuprinzător. Poezia lui Horia Bădescu este caldă și învăluitoare, ca o eșarfă care te cuprinde și te apără de intemperii. Fluența sa dispune de o adevărată artă a seducției, a capacității de a te lăsa cucerit de solemnitatea imnică și inițiativă a versurilor, de rostirea lor melodică, de atracția lor sugestivă. Împerecherile de cuvinte, asocierile dintre concret și abstract, multitudinea de armonii interioare, noutatea imagisticii, puterea de sugestie a epitetului, asociațiile surprinzătoare, depășirea lumii materiale prin imixtiunea cosmogonică, simbolistica percutantă, comuniunea deplină cu linia tradițională a direcției moderniste Eminescu-Arghezi- Bлага, fac din poezia lui Horia Bădescu o insulă de temeritate și rafinament. Versurile sale se dovedesc elaborate cu o exigență lingvistică sporită, purtătoare a unui timbru poetic original, răscolind sentimentalitatea ființei umane prin ritmica cadențată a ideilor, prin misterioasele lor chemări spre nemărginire. Deschizându-și larg aripile rostirii, poezia sa este purtătoarea unui dramatism interior de factură misterioasă, care se transformă într-o seducătoare rostire imnică, cu vădite implicații orfice, care fac din poezie un ac de cunoaștere și incantație tulburător. Pledând pentru însănătoșirea cadrului natural al ființei umane, de depășire a mărginitului, cunoașterea plonjează într-un vizionarism cosmologic care ține prizonieră ființa umană în cerul plin de zăpezi și îngeri iluminați, care își asumă vigoarea viscolului și forța zăpezilor coplesitoare, amenințând cu sfârșitul lumii, cu îngroparea în culcușul străveziu al ghețurilor purificatoare. Obsesia zăpezii, metaforă a candorii și curățeniei trupești și sufletești, ridică lințoliul necunoscutului de pe imaginea cataclismului distrugător: „Ascultă, cum vine zăpada!/ Cineva-n cer opintește-n/ roțile norilor./ Cade făina îngerilor,/ cade trupul lor spintecat/ în abatoarele purității. / Ascultă cum vine zăpada!/ Ascultă cum vine!/ Privește cum ni se lipește pe buze/ strălucitoru-i satâr!”

Creația poetică a lui Horia Bădescu cunoaște o mare varietate de registre poetice, pe care poetul le alternează și le îmbogățește mereu, ca fiind definatorii pentru o imaginație bogată și activă, preocupată mereu de modelarea și rafinarea spunerii, a comunicării motivului central configurativ, obsedat de

absolutul existențial, trecut prin retortele multiple ale unui lirism polivalent. Nivelele de modernitate sunt date de rostirea oraculară, sacrosantă, cu o muzică ce vine din înalturi, de o ritmică Ele atestă preocupări mai vechi pentru descifrarea semnificațiilor sacralului, de care el a fost robit de la început. „Participând la sporirea in-ființării lumii, poezia este ea însăși creatoare de realitate. Fiindcă ea naște din virtualitatea imaginarului său ființe estetice, pe care le adaugă lumii exprimate.” Astfel, chiar din studenție el s-a arătat preocupat de registrul metafizic al poeziei, căutând în poezia argheziană și blagiană acele semne ale unui contact liric cu emergența unui pol important de iradiere semantică și ideatică. Ținta unei aspirații valorice certe. Modelul visat era întruchipat chiar de imaginarul ceremonios și solemn, ce și-a găsit întruchipări faste în care tradiția petrarchisă și trubadurescă, impunând un stil de exprimare ce viza valorile de mare vibrație lirică ale unor mari maeștri europeni, chemându-și confrății la cultul exigențelor formale și a fantasmaticului grațios, a unei reflexivități neviciate, cuprinsă de spasmul dezinhibant al unei arlechiniade ludice și feerice. Din astfel de preocupări s-au născut în chip evident materia „ronsetelor”, a sonetelor și a baladelor cu substanță erotică, care l-a transformat într-un nou François Villon al Clujului. De la imaginarul cosmic și incantatoriu din *Marile Eleusii* (1971) și *Nevăzutele Urse* (1975), el se identifică tot mai vizibil cu trubadurescul liric și baladesc al Cercului Literar de la Sibiu, reprezentat de poezia lui Radu Stanca, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Negoitescu. Frumusețea neostentativă a unor balade ca *Balada diligenței de seară*, *Balada lui Ioan fără țară*, *Balada tinerei grecoaiice*, *Balada păgână*, *Balada menestrelului*, *Balada căruței de poștă*, *Mică baladă* sau cele numite direct ca „balade mongoloine”, precum *Balada studentească*, *Balada gureșei Coquette*, *Balada crâșmei lui Mongolu*, *Balada gureșelor boloboace*, *Balada preafrumoaselor roșcate*, *Balada vechilor scripturi* sau cele din „Cartea cu șoricării”, precum *Balada întâlnirilor de seară*, *Șah Namet*, *Balada nărăvașelor hangițe*, *Epistolă magistrului François Villon*, *Balada cămillei cu două cocoșe*, *Balada războinicului*, *Balada micilor burghezi*, *Balada morților*, *Balada pelerinului* etc. nu sunt numai un depozit uriaș de simțire și tradiție poetică, de teme și motive de alcov, boemă și solemnități bachice, de obiceiuri și cutume studentești ceremonioase și cavalierești, dar ele reprezintă un reper sigur de elevație intelectuală și formală, în care inovațiile stilistice și Închinările, exordiu și prologul și epilogul sunt relevante. Un intelectualism fin și rafinat respiră din aceste texte lirice care fac trimiteri la o retorică elevată și consacrată prin cicluri de versuri ca *Plângerile lui Solomon*, *Starea bizantină*, *Lieduri și Ronsete*, care consolidează puternica iradiere poetică a poeziei lui Horia Bădescu, într-un domeniu care-l apropie de Leonid Dimov, de Mircea Ivănescu, Ion Mircea, Ioan Alexandru sau baladiștii manierști ai cafenelelor bucureștene. Poezia sa este o acea magie creație de atmosferă și de suflu medieval carnavalesc, ca în scrierile lui Păstorel Teodoreanu, în atmosfera călugărească a lui Radu Gyr sau predominant creștin-bisericească a lui Vasile Voiculescu. Sintagme poetice de un inedit incontestabil se grefează pe acest fond de autohtonie și vechime în care strălucesc imagini și metafore proaspete și netocite, creând acea stare de transfigurare și sinestezie simțualistă care deschide fereastra visului și a fantezismului ideatic dorit de orice demers literar esențial. Un rol important în această structură pulsatorie îl are ritmul, fiindcă „esența ritmului constă în a lega, traversându-le, două specii de lucruri de niveluri diferite” (Mtyla Ghika, (Paris, Payot, 1971). Prin ritm se creează acea magie creator-cognitivă, care depășește simpla prozodie spre a primi o valoare ontologică, venind dinspre timpul interior, valoare paradigmatică și unificatoare. Poezia sa tinde la surprinderea miracolului lumii, dimpotrivă vizuale, olfactive și auditive („vin sunete, culorile le-aud cum cresc”), unificate de cuget în „clipe sfinte-ale spargerii de sine”, având rolul de intra în aceeași țesătură a autoexprimării („pe-același fir, din mine, ca un paig, le torc.” (Și iată dimineată zumzet).

Primă etapă a poeziei lui Horia Bădescu, dată de volumele *Marile Eleusii* și *Neîmblânzitele Urse*, este și una dintre cele mai fertile, mai surprinzătoare și mai originale, interferând trăirile plene ale omului cu aspirațiile cuprinderii întregului univers, de la teluric domestic spre cel la celest, sau extramundan, într-o aspirație organică de a depăși limitatul. „e doar cerescu-mi zâmbet; soare, nori;/ de-ncerc mai sus. Sunt eu sau cine știe?” (*Ating o piatră și se face floare*). Această întrebare născătoare de ambiguitate e depășită prin

afirmarea tot mai explicită a unității lumii, prin prezența factorului catalizator, divinitatea: „Poți dintr-un deget fluier, poți dintr-un braț părere/ să-ncheși de melodie și tăcere,/ un pui de melc într-un surâs închis;/ și dacă-mi pântecul umbrit de floare / ascult eternitatea trecătoare,/ ce spaimă, Doamne, ai avut în vis?” (Dar când din crengi pe umeri și-a desfrunzit o fată). Acea stare blagiană care se referea la „transcendentul care coboară” e prezentă peste tot în poezia sa. Poemele se construiesc și se rotunjesc în jurul ideii de organicitate a ființei, a celui numinos care trebuie trăit și reconstituit atât la nivel biologic, cât și spiritual. Egoul său se identifică în cel mai înalt grad cu această ipostază a firii sale ceremonioase și inclinate spre reverie. Substanța inventivă și fantasmatică a acestei poezii vine dintr-o îndelungă conviețuire cu poezia livrescă a unui filon de bază al mării poezii universale și românești de care nu se lasă intimidată nici contaminată decât în limitele unei formale înrâuriri. E vorba de o poezie care conservă o simțualitate pregnantă, erotic-grațioasă, exuberantă și ceremonios-vitalistă, muzicală și cantabilă, jucăuș protectoare și căutătoare de paradisurile esențiale ale prezenței îngerești. Lumea redusă la spațiul închis își prelungește convivialitatea și comunicabilitatea juvenilă într-un puseu de aspirație acaparatoare și posesivă, explodând într-un halou imagistic care are tendința de expansiune, de depășire a barierelor dintre regnuri și dintre lumi: „Un gol de sunet altul înțeles/ și numai el desprindere; nimic / mai pură melodie și eres / ca frunza licărind în carul Mic. / Și doar un punct de sunet la mijloc, / cum e în jos și mai în sus amurg,/ cum albul nerostit în orice foc/ și-acestea-n noi, șoptitele primejdii, / o stele, hotarul deznădejdiei,/ prin mâna mea, albastre, toate curg.” Poetul e purtător de har divin și de atmosferă creatori de fantezism poetic: (Iar astăzi s-ar putea să fim delfini). „Era în aer sunet, era în ape vânt,/ oceanele zidirii i se roteau pe glezne/ și, sprijinind văzduhul cu sfârcurile lor,/ umplură noaptea sânii de mari catapetezme/, ci, aiurând de cântec, neauzite voci/ în flautele mâinilor proscrise/chemau împărăției luminilor dintâi/ un râu de îngeri tineri sub pleoapele închise.” (Baladă păgână). Pot fi depistate aici cel puțin câteva imagini frapante și răscolitoare, cu aluzii la vechile ritualuri propuse de textele sfinte: „Lunateci stâlpi, boltind lingoarea lumii/cu semnul înseratelor făpturi,/dau glas Baladei vechilor scripturi” (Balada vechilor scripturi).

Lumea poeziei lui Horia Bădescu este populată cu figuri cunoscute sau inventate, unele luate din basme, altele din arsenalul biblic sau din scrieri fanteziste, îmbrăcate în faldurile unui romantism discret, de o sugestivitate remarcabilă, pe care Bădescu le resuscită sub zodia unui re-oglindiri narcisiace și proiective, așezate sub semnul mării treceri și a unei resacralizări a lumii în care trăiește. Puternic reflexivă, populată cu viziuni de o autenticitate și o verosimilitate profundă, el rechestrează imnul fundamental al existenței în temele lui revelatorii, creatoare de o nouă epistemă, în care regăsim și profunzime versului blagian și virtuozitatea ideatică a lui Nichita: „Eram un ochi din veșnicie-ntors/ cu pleoapa bucuriei în afară,/ eram surâsul unui univers/ eram acei ce nu voiau să moară!” Sau: „Iarnă,/ ceață/ scârbă;/ Dumnezeu, în bocanci militari,/ mărșăluind obosit/ în tranșeele eternității” (Fierul spinilor). Unda de bucurie stenică, de încredere în opțiunile omului care era dominantă anterior se domolește și în țesătura versului se insinuează o tentă elegiac-melancolică, în ciuda presiunii tot mai accentuate a amenințării crepusculare, a ritmului neîmblânzit al anotimpurilor: „E tot mai frig în pajiștile lunii./ Pe străzi golașe umbrele fac sluj;/din turlele tăcerii peste Cluj/ octombrie și-a desfăcut păunii”. Și tot despre toamna aurie de octombrie la Cluj: „Octombrie își mișcă pădurile de ceață/surpând cupola seriei peste valahul burg./Să zăbovim! Tăcerea ne-adulmecă pe față/ sălbăticiunea rară a anilor ce curg” (Balada tomanelor târzii). Un pastelism fin și irizat, o scenerie romantică și incitantă reconstituie fizionomia unor burguri transilvane, lumea tavernelor și a boemei, care glorifică amorul etern, simplitatea și ritualizarea gesturilor, într-un ritual de omagiere și reconfigurare funebrală, dar străbătută de euforii vegetale, olfactive și auditive cu reală valoare cognitivă. Precum odinioară trubadurii și truverii poetul solemnizează în ode, poeme, balade, lieduri, ronsete, sonete, balade, întâmplările serafice ale unui univers particular rezervat contaminărilor orfice, a unor trăiri fertilizate de magic, fantastic și cavalerism bahic, transpus în orchestrații polifonice de o

savantă picturalitate. Maestru al formulelor poetice de tip canonic, Horia Bădescu redeșteaptă interesul pentru o lume imaginară marginală, prin prisma unei predispoziții moral-sintetice, în care imaginarul vegetal și cel spiritual e bine plasat într-o cosmogonie umanizată, populată de umbrele trecutului, dar substanțial redimensionată. Lecturi diverse din Mallarmé, Valéry, Rimbaud, aluviuni diverse din simbolști și mai puțin din avangardiști, din expresioniștii germani sau din seraficul blagian se împletesc cu sugestii diverse din ceremoniosul liturgic creștin (vezi *Plângerile lui Solomon*), redeschid dialogul cu marile probleme ale existenței individuale și colective, absorbind efluviile lirice ale unei sensibilități tragice. După ce ludicul, poescul și fantezismul cerebral și imaginativ al baladescului sculptural și muzical al lui Horia Bădescu a inundat toate canalele irigabile ale acestei poezii, poetul se reîntoarce spre problematica gravă, amenințatoare și metafizică a unui existențialism dilematic pe care el și-l asumă și îl reazăză în sistemul lui de valori. Nu numai atitudinea ludic-sentimentală și stenică poate fi de luat în seamă, ci și rafinata melancolie a misticei erotice, a sensibilității extra-mundane a dus la o modificare a perspectivelor și mutarea lor spre thanatosul infernal, asediat de forțe contradictorii și de sacralitate profană. Noile sale volume de versuri furnizează suficiente elemente pentru o restructurare sub semnul unei religiozități difuze și a unei tentative mai directe de reconciliere cu sacralul. Exemplară în această demonstrație este invocarea tezei sale de doctorat închinată sacralului și legăturii lui cu poezia, *Poezia și sacralul* (2008). Ea primea astfel o nouă înfățișare în care invocația dumnezeirii, așezarea lumii în ordinea firească era clamată cu o voce îngrijorată: „Octombrie cu fața cum cenușa/ octombrie ghilotinat de ploii/ și Dumnezeu ingenuu bat la ușa/ cuvântului în care suntem noi” (*Lied*). Acum îl auzim tânguindu-se tot mai bacovian: „Ce pustiu, Doamne, cât pustiu!”, un rugându-se în zadar unui Dumnezeu înstrăinat de lume „Dumnezeu iscăindu-se cu cârjele/ pe zidurile închisorii”. Acum solul Domnului devine un „înger negru”, un pelerin timid prin deșerturile lumii: „Toate la fel: /noi, Dumnezeu, eternitatea” (*La fel*). Întrebarea fundamentală privește raportul divinității cu lumea, starea ființei umane într-un univers al degradării vizibile. De unde jelania sa, întrebarea obsesivă care se insinuează în miezul lucrurilor și răscolește autoliniștirea: „Doar vitele și grajdul rămas-au pe pământ;/ Stelele nu-și mai urcă dumineca pe cer,/ Magii bolesc pe drumuri adulmecați de ger,/din casa întrupării au alungat femeia,/ Ioan numai pustiu botează Iudeea,/ Toate-ar voi să fie și nu mai știu ce sânt;/Doamne, spinarea lumii s-a cocoșat de vânt!” Dacă exuberanța lirică mărturisea o apropiere mai directă de starea dionisiacă și panică a existențialului, acum natura sa lirică își asumă tentația limitei și a viziunilor delirante o alchimie verbală transpusă în viziuni de coșmar, în obsesia golului și a stărilor crepusculare. Suntem confrunțați cu imagini apocaliptice, cu stări de coșmar, cu amenințări de sfârșit de lume, cu depunerea fatalistă a armelor. Finitudinea ființei, nestatornicia, slăbiciunea, amenințarea accentuează tragismul condiției umane. El, care anterior era un apologet convins al dragostei și înțelegerii umane, pare mai supus nestatorniciei lumii, insașiabilității ei existențiale. Poezia sa devine purtătoare a unui lamento adânc, de sorginte elegiacă, asediat de fantasmă funambulești: „pe oasele sfinte încet mi-o anină/ și-ncheagă văzduhul și-nchide o mare/ din creștetul lumii în necuvântare” (*Balada pelerinului*). Imaginea retrogradării, a reîntoarcerii *ab origo* („în necuvântare”) e greu de conceput, dar acceptată cu resemnare. Poemul își găsește rațiunea în proiectarea vizualității pe diferite niveluri de spiritualitate, în opțiunea pentru imaginarul halucinatoriu și transcendent, elementele de sunet, de mișcare, de viziune devenind tot mai ample, mai apropiate de mirarea poetică. „Infinitatea finitudinii”, devine o constantă a cuprinderii întregului existențial, în care figurația alegorică e ținută la mare respect, exorcizarea realului dobândind forme prozodice noi, prin supralicitarea factorilor destructivi din care spectrul singurăității se profilează tot mai amenințător, devenind puncte de fisurare a reflectivității narcisiste. Volume ca *Fierul spinilor* (1995), *Ziua cenușii* (2000), *Pielea îngerului* (2007) până la rana ascunsă a fiecărei zile (2023) acoperă suprafețe tot mai agonizante și mai supuse tragicului. Prologul cu care se deschide *Fierul spinilor* mărturisește deschis interesul lui pentru „lumea magilor”, pentru lumea divinității, poezia sa fiind doar un fragment din logosul divin: „Starea de cuvânt, adică jupuirea Ființei de eternitatea

istoriei. Precum altădată sfântul Bartolomeu, Poezia se duce să-l întâlnească pe Dumnezeu purtând pe umărul însângerat propria piele, viața poetului". Sub imanenta amenințare a extincției, poetul se refugiază în credință, precum pasărea cântătoare în cântul ei inimitabil: „El spune:/Limba mea e un clopot!/Și ei îi atârnă de gât/ Bețele tobei./ El spune: / Ochii mei au văzut pagina albă/ pe care scria Dumnezeu!/ Și ei îi atârnă la brâu/ călimările scriitorului. / El spune: /Ființa mea e o pasăre cântătoare!" Și în volumul următor, poezia cu care se deschide acesta afirmă condiția tragică a ființei: „Se-ntunecă;/Abia dacă se mai poate ceva desluși/ în odăile veacului..." Extazul vizionar se confundă aici cu limbajul analogic, imanența lumii create trimitând în mod indubitabil la lumea sacralului, reprezentată de trimisul acesteia, îngerul, considerat ca o articulație cognitivă dintre divin și terestru: „bate aripa îngerului/ în fărădelume". Imaginea e una apocaliptică: „În măruntaiele întunericului/ doar un veac de pustiu/ avortând orele moarte/ și pereții luminii/ de urât/ jupuindu-se". Volumul *Ziua cenușii* adâncește golul existențial, suferința obscură devine generală. Omul ajunge să apeleze la *Plângerile lui Solomon*, avatarurile lumilor trecute sunt reactualizate: „E frig în lume și e tot mai greu/să ne-ncălzim, ne-nmormântează gheața,/ de cositor se naște dimineața;/ la El, în cer, îngheață Dumnezeu". E una dintre imaginile memorabile ale poeziei noastre, ultimul vers trimitând la sensuri tot atât de profunde ca la Bacovia, Eminescu sau Blaga, simbolistica sfârșitului luând proporțiile stingerii universale. Și în altă parte, poetul e un fel de mag al deșertului, în fața căruia speranțele se năruie una câte una, ființarea omului devenind din ce în ce mai problematică. (*Pielea îngerului*). Rătăcind prin „pântecele zădărniceii" „surpatele hăuri" amplifică apocalipsa înstrăinării definitive: „Zadarnic cauți/ în azilul de îngeri/ cineva desenează o cruce/ pe ferestrele veacului" (*Vine iarna*). Pentru Horia Bădescu imaginea sfârșitului este cutremurătoare, dar nu definitivă. El oferă o cale de salvare prin căutarea sacralului, vizând în „Sacralitatea ființei" „absolutul valorii sale". Pentru el natura poeziei este transreligioasă și doar prin asumarea eticului ea „socializează sacrul": „Lirismul este discurs sacru în afara dogmei, religiilor, discursul Ființei cu și despre sine însăși." Acest caracter transcendent al Frumosului nu poate fi însă negat, iar poezia, creația în general, oferind omului salvarea și posibilitatea redescoperirii consubstanțialității dumnezeiescului, care se manifestă în orice lucrare a omului. Totul e ca finalitatea poeziei să dea expresie imanenței și amintirii despre sine însăși a Ființei, în lumea relativizării tuturor determinărilor acesta fiind principalul corolar care trebuie urmat.

Geneza emoțională a poeziei lui Horia Bădescu parcurge un drum tot mai vizibil spre înțelegerea și asumarea sacralului („prin artă divinul trebuie să devină intuitiv" spunea Heidegger), regăsirea îndreptarului divin care îndeamnă la credința în mântuire și el devine un mod de organizare a cuvintelor, a stărilor fundamentale. În volumul său de eseuri *Poezia și sacrul. Memoria ființei* (2008), Horia Bădescu postulează *in extenso* întreaga complexitate a înțelegerii poeziei ca natură expresivă, superioară a ființei, prin care ea comunică cu sacrul, afirmând natura ei polifonică, supernoțională, simbolică și esențial metaforică. În concepția sa marea poezie nu poate exista în afara acestui mirabil traseu, care o ridică din condiția ei de oglindire diurnă, contingentă și limitată a unor experiențe personale minore, în zona prelungirii gândirii și simțirii supraindividuale, a căutării drumului complicat și labirintic prin care ființa umană se ridică din terestritate în virtualitatea imaginarului metafizic. Neliniștea căutării și ispitele neconținute ale realului aspiră spre întâlnirea cu ritualul transcendentului cosmologic, asociind gestul inițiativ acelei delicateți transfigurate armonice, care proiectează plural și simfonic sensurile meditației și gândirii profunde asupra aceluși limbaj original al mundaneității care ridică calitatea poeziei lui Horia Bădescu, așezând-o la locul ce i se cuvine în actualitate. Legătura dintre lumea sacralului sub raport teoretic și poezia sa sunt esențiale. Mult dintre punctele de vedere din micul său tratat despre sacru își găsesc corespondențe în lirica sa conceptual-filosofică oferind astfel o respirație mai largă poemelor și un fundament teoretic mai susținut, cu multiple reverberații interogativ sapiențiale.

◆ HORIA BĂDESCU

Ferestrele veacului

*

Străine și stranii apele zilei,
oglindă tulbure
în care zadarnic cauți să afli
cine umblă-n lăuntru ei
și-ntreabă în dreapta și-n stânga.
Zadarnică trudă!
Că-i acolo, prezență neîndoielnică,
atât poți să afli.
Unul la altul vă uitați
și nu puteți desluși
cine-i cel care poartă în pumn
binecuvântările vieții!

*

Au pierit mierlele, cântul s-a dus,
bate un vânt otrăvit, de apus,
cu miasele lui ticăloase
cu înghețul care-ți intră în oase.
Au fugit de la noi rândunicile
să-și mântuie sub celesta streășină fricile.
Pământul de greu lui e mai greu,
albinele înmieruie drumul spre Dumnezeu
și-astupă cu ceară bună înaltul
să nu intre hăul, neantul.
E duminică seara-i târziu
și te-ntrebi dacă încă ești viu
dacă praporul lumii mai ține,
dacă ziua de mâine mai vine?

*

Așa a fost pe când a fost
și lumea mai avea un rost
iar îngerul era la post
să-ți rostuiască adăpost.

Așa era pe când era
și lumea nu se răsturna
cu susu-n jos și-n balama
sta prinsă viața undeva.

Așa știam tot ce știam
când ne-nlucefeream la geam,
când nu ne dase timpul blam,
când neamul încă era neam.

Așa va fi dacă va fi
și ni se va îngădui
s-avem lăcașul din vecii
și pentru morți și pentru vii.

*

Și a fost noapte și a fost ziua
noapte de noapte.
Tăcerea ochiului dinaintea
absenței,
vocea tăcerii chemându-și
inexistența
și uitarea de sine în care-și îneacă
timpul ființa!
De neoprit surparea,
de neoprit încrâncenările despre care
n-ai cum și ce să rostești.
Cu neputința mâinilor mângâi
obrazul adâncului.
Fără măsură-i cel ce
te locuiește!

*

Doar cu tine
și cu El în ferestrele
veacului.
Teme-te, Doamne, de tăcerea mea
și de glasul singurății!

◆ TOMA GRIGORIE

Poeme

Moartea unei zile

Cerul amurgului de noiembrie
Un albastru pătat coboară
pe umerii zilei
împingând-o în noapte
Mă tulbur ca în fața unei picturi
impresioniste
a lui Van Gogh
Întunericul crește proporțional
cu licărul timid al stelelor nubile
Roșul sângeriului dinspre apus
se scurge treptat ca să inunde
răsăritul din partea cealaltă
a crugului pământesc
Trag transparente să nu văd
cum ziua dispăre cu totul
în burta balaurului negru
Mă las în seama veiozei
să pot termina acest poem
această tragedie a morții unei zile
din câte-au mai rămas

Vremuri

Apuse vremuri ne înconjoară
cu brâu de zile mai rele mai bune
Îmi reazem fruntea
de geamul rece de brumar
Peste prezent se depune trecutul
Privesc în urmă
văd cum se înșiră
precum pe sârmă rufe
viețile trecute prin apa Styxului
Îmi voi recunoaște viața
când o fi să fie între acelea
după cămașa de noapte
cu brâu de rime
precum de răuri

pe care bunica îi cosea
pe tivuri

Lumea văzută din bivuac

În călătoriile imaginare
care îmi par cele mai bizare
poposesc ca orice visător
în bivuacul casei supraetajate
Privesc în zare
pe oceanul ferestrei
văd lumea toată atât de aproape
Sunt când la Punta Cana
în Caraibe
fierbând imaginile în cana de cafea
Când într-un iglu
din bazinul Amundsen
de la Polul Nord
cu ursul polar privind-mă
prin peretele de gheață
Chem în ajutor imaginile fabuloase
oferite de motorul de căutare Google
Mă costă doar orele
fără sens lucrativ
fugit irreparabile tempus
Dar câștigul este colosal
comparat cu orice lucrare care aduce
diavoleștii bani

Luciditate

Te lamentezi
că nu mai poți planta
nici măcar un pui de trandafir țepos
în grădina visată
Privești lung prin fereastra vieții
dinspre iarnă
Primăverile s-au vestejit
în poala preotesei Pythia

Nici în delirul ei oracular
nu se mai naște vreo profeție
Ești prea trist
te apostrofează solarul Apollo
Nu e tristețe zeule
e percepția crudă
a beatitudinii lumii ce vine spre mine
din toate vânturile
Privesc cum se naște destinul prunc
cum îi dau primele tulleie
cum se albesc atât de repede
cu fiecare an cu fiecare zi
cum se sprijină gârbov în toiagul curbat
cum jînduiește singurătatea morții
pe ghețarii Nordului
Tristă imagine
Luciditate

Ascuns în noi

Veniți să vedeți
este îndemnul femeii
care l-a văzut pe Iisus
Dar oare îl putem vedea
noi cei care avem ochii cârpiți
cu umbrele desfrâului
Vom putea vedea nevăzutul cristic
fără curată credință
Vom putea să aflăm de la Mesia
ce avem de făcut
Plecându-ne cu smerenie
poate vom afla drumul vieții
și al morții
de la Iisus
ascuns în noi

Panta rhei

Mă retrag în colțul casei
precum un șoricel de parcă aş fugi
de irisul verde al pisicii
Îl vizualizez cu ochii minții pe alter-ego
cu zâmbetul lui amar în colțul gurii
Iată-l cum pleacă
într-o direcție
nu știe de ce se duce
de ce se întoarce
Sunt pus în situația de a mă râde

de a râde de mine
ca în copilărie
în acest habitat al ascezei
Mă amuză
mă deconectează în același timp
faptul că el caută o carte
în bucătărie
un ibric în bibliotecă
o fructă în șifonier
Nu le găsește desigur
Își dă seama
și râde cu gura până la urechi
exact ca un fost președinte
E și asta o defulare veselă
îmbrăcată în tristețe

Iubita din cer

Am o iubită într-o stea
Vorbim virtual
despre câte se petrec
în lume și-n stele
De ce nu cobori iubit-o
Să reînnodăm dragostea
de unde am lăsat-o
Nu-mi răspunde
O lacrimă se aprinde
pe cer
Arde o lumânare
stinsă de-o vreme
între brazi
Ne privim fără cuvânt
fără să ne vedem
Florile ofilite
deconspiră
adevărul

Întâlnire aproape imaginară

Cu auriu potop în păr
în hora stelelor se prinde
Mă las cuprins de reverie
și zarea toată se aprinde

Glasi-i așteptat o adiere
de suflet limpede și cald
Un zâmbet râu înmiresmat
în care lebedele-mi scald

Cu pasul rar nu se grăbește
spre ora întâlnirii noastre
Mă tem să nu se ofilească
buketul meu de flori albastre

Dar când o-mbrățișez fierbinte
se-nchide cerul peste mine
ca un oblon peste fereastră
În vază înfloresc verbinde

Tristețea iernii

Zeul alb se pregătește
să coboare treptele cerului
Se uită pe fereastra
dintre nori
Vede cum lințoliul galben
alunecă ușor pe umerii goi

ai zânei toamnă
Se retrage în casa lui de gheață
visând nămeții de altădată
Așteaptă porunca Domnului
Își pregătește sita
în care încep să prindă contur
steluțele de argint
Curând vor prinde aripi
de fluturi
Copiii scrutează zarea
scot săniuțele gata de zborul
fără cai
Sărmana iarnă de o vreme
frustrată de zăpada pufoasă
e tot mai tristă
Tot mai tristă

◆ MIRCEA ȘTEFAN (Cleveland, SUA)

Poezii

ORE

Lui Mircea Popa

tăcerea plină de spini
încoronează fruntea unui bătrân călător

pe zidul vechi
de lampă atârnă ochelarii bunicii
(ce nume frumos a avut: Floarea)

scriu cu o pană până seara târziu
afară când s-a lăsat întunericul

hainele le-am trântit pe un scaun pustiu
la plecare le voi alege
alungând o lacrimă

departe
peste dealuri ochii tăi ard
pe urma unui râs uitat lângă crâng
nimeni nu ne așteaptă acasă

CAII BĂTRÂNI

noi nu ne vom lega picioarele în destin
cum am făcut în seară cu caii bătrâni
lăsându-i pe câmp să aștepte
să vezi cum se vor topi într-un suflet de înger

ochii lor sunt prea mari pentru cerul prea mic
când frigul se scaldă-n fântână

e ziua a opta ce nu aparține nici unei săptămâni

ELIBERAT DE FRICĂ

pe Tao îl găsești pe toate cărările
trupul lui se dilată și atunci
va fi în fiecare celulă a corpului meu

eliberat de frică am început să urc muntele
zăpada mă împiedică
ea nu doare

MIROSUL DE TOAMNĂ

am lăsat gutuile să se coacă în creangă
o cenușă vie s-a scurs la pământ
mirosul de toamnă va dăinui până iarna târziu

POEM

recitind Ecleziastul
Solomon se gândea la uitare

AMINTIRE

în fieful norilor laureat
l-am văzut pe poetul Ion Cristofor

nu-mi cere nimeni îngăduință
părerile politice nu mi se cenzurează
Clujul misterios se răspândește pe dealuri

perechi de tineri trec pe străzi ținându-se de mână
la fel ca noi iubire
acum șazeci de ani
nimic nu s-a schimbat pe Cetățuie
mai mulți copaci acoperă vederea mea perfidă
aleile s-au mai surpat
dar aerul a rămas același

vine o seară ca o piele de șobolan și ne alungă
acasă
pe vechiul canal un fel de ciori cu un nume ciudat
își duc veacul de parcă lumea a început ieri

peste tot farmacii
oamenii deveniți mai bolnavi se așază la rând cu
privirea pierdută

m-am hotărât să nu cumpăr nimic
vom merge acasă acolo unde într-un dulap prăfuit
se ascunde o glajă cu palincă adevărată
face mărgel-n pahar și îmi aduce aminte de o altă
tinerețe

e seară pe Făget
una câte una se aprind luminile
eu mă culc obosit ca un vis de pe Marile Lacuri
Clujul misterios e o casă frumoasă

**NUMĂRAȚI NE SPUNE PROFESORUL
DE FRANCEZĂ**

clipele noastre pot fi numărate
clipele stelelor la fel

noi nu putem opri curgerea orelor
până la urmă
iubirile nu se pot risipi
nu intră în numărătoare

aici este o altă operație
și eu care mă credeam atât de puternic

CĂILE LUMINII

nenumărate sunt căile tale
te numești Tao
iar eu nu știu unde te pot găsi

CRISTALE ÎN FRESCĂ

(1)
roua se topește odată cu ceața
se înalță zorii pe coaja dimineții de primăvară

(2)
cocorii au revenit
țipătul lor amintește de stuful câmpiei în căutare

(3)
o culoare a norilor s-a uscat pe o pânză
ochii mei nu mai pot desluși nuanțele

numai poetul știe de ce a lăsat să se usuce într-un
borcan

multe din pensule
masa e plină de borcane și scheciuri
stau ca un prost
am uitat ce mă doare

(4)
dorul de a iubi s-a stins
ne revedem în aceeași lumină de primăvară

tentația este acum să întind coarda
să ajungă săgeata la jumătate de drum

(5)
din iarbă se ridică aburi
aș vrea întins
să mai simt aroma secundelor ce mi-au rămas

(6)
stropii de ploaie strălucitori
par cristale pe firul iubirilor
seri sedefii cu miros de migdale

(7)
o altă singurătate din mine
iată
plânge
câte culori frunzele toamnei le vântură

(8)
nevăzut pare frigul
dinspre liziera pădurii se apropie un șir de
căprioare
temător numai sufletul tău tremură

(9)
aceeași cădere
aceeași alunecare

în cartea sfântă
cum se întâmplă adesea sunt căderi și căderi
acum copacii își curăță uscatele brațe

și ninge
nu pot să ajut cu nimic această tăcere

(10)
am mușcat mărul fără a ști povestea
apoi a început să cadă peste mine un vis
i-am povestit mamei
a râs și mi-a spus
lasă
o să crești mare

(11)
când trunchiul de copac s-a izbit de cer
rădăcinile lui au ieșit pe ferestre

SCULPTURĂ ÎN AER

cum boabele de struguri
își deschid ochii zilei
înconjurat de cercuri
vei dăltui lumina

iar trupul tău din noapte
mai alb ca teiul-floare
înconjurat de clipă
va alunga risipa

CEASUL UITĂRII

pe lângă un măr în grădină
o haită de lupi îmi urmărește visul
pasul e greu și de abia respir
Maria mă udă pe frunte iar mâna
pare balsam peste creștetul meu

lumea e plină de morți nu de vii
e frig în artere
cum în ceasul uitării te strig

vai
rătăcite meandre cum curg
o moară cu zbatouri printre umbrele serii
împrăștie malul cu valuri și cu bucăți de gând

◆ ELIZA TIU

Filele vântului

1 septembrie 1916, Turtucaia

Anton stă sprijinit de trunchiul unui copac, învârtind în mâini o pușcă Mannlicher. Patul de lemn poartă urmele bătăliilor trecute. Își încleștează mâna în jurul lui așteptând să-l invadeze acel sentiment de siguranță. Pușca stă în așteptare, pregătită să își îndeplinească destinul. O vede, o simte, dar parcă îi este străină. Degetele sale pătate de cerneală fuseseră obișnuite dintotdeauna cu dansul stiloului, nu cu mânuirea armei și cu apăsarea trăgaciului.

Totul a început odată cu intrarea României în război. În iunie terminase liceul și împlinise 18 ani. Ah, câtă bucurie! Se simțea mai liber ca oricând, avea plămâni inundați de aerul maturității și mintea aburită de planuri și idealuri. Fusese admis, din toamnă, la Universitatea din București. Trăia acel moment în care toate speranțele și visurile se întâlnesc la răscrucea dintre copilărie și maturitate, dansând împreună într-o simfonie de emoții. Totul părea atât de ireal! Parcă întreaga lume își deschidea porțile pentru el. Bucuriile și aspirațiile se împleteau într-o poveste nescrisă, așteptând să fie trăită cu fiecare zi ce avea să vină. Nici nu realizase când granița de porțelan dintre vis și coșmar fusese spartă. A primit un ordin de înrolare în Regimentul 80 – infanterie, semnat de colonelul Gheorghe Vlădescu. Scrisoarea a fost citită într-o seară de august, în salon, alături de mama și cele patru surori. Când a terminat, avea vocea tremurândă, înecată în lacrimi. Întreaga lume s-a micșorat și i s-a așezat greoaie pe umeri. Cât de dureros este, oare, să îi tai aripile unui tânăr care nici măcar nu a apucat să zboare? Oare mai este cu putință să îți îngădui să visezi, când nici măcar nu știi dacă te vei mai întoarce acasă? Anton a aflat răspunsurile pe pielea lui brăzdată de râuri amare, pe care încă mai putea simți ultimele sărutări de la cele mai iubite persoane.

Acum, bulgarii sunt aproape. Le poate simți respirația oțelită suflându-i în ceafă. Vântul se zbate chinuit printre crengile copacului de deasupra, aducând cu sine zăngănitul armelor. Pământul se cutremură în ritm de marș. Iar el? El ține în mâini această pușcă veche de 40 de ani, inutilă în fața celor mult mai performante aduse de inamic, pe care nici măcar nu știe să o folosească. Ea este singura cu care își poate apăra viața și țara. Depinde de ea. Însă nu o vrea. Nu a vrut-o niciodată, asemenea multor altor soldați de seama lui. Români și bulgari, francezi și nemți, englezi și austro-ungari. Toți aceștia se omoară între ei cu ură și sânge rece, dar niciunul dintre ei nu și-a dorit cu adevărat acest război. A existat, bineînțeles, propaganda care le-a alimentat curajul de a se arunca în luptă, dar niciun om nu și-a dorit să moară ori să își abandoneze familia. Acum, ce mai e de făcut? Zarurile sunt aruncate.

Soarele sângeriu și tomnatic aruncă sclipiri pline de compătimire pe luciul Dunării. Se lasă înserarea. Se aud strigătele de grupare. Anton răsuflă greu și se ridică, pomind grăbit spre camarazii lui. Vântul urlă și parcă îi spune să se oprească, dar el nu îi poate tălmăci graiul. Nu încă. O frunză arsă de canicula verii se desprinde de ram și își începe valsul gingaș pe o scenă sumbră. Plutește, apoi își culcă limbul ruginit pe așternutul de pământ, unde șezuse mai devreme tânărul brunet cu ochii negri. Aterizează... și moare imediat.

5 septembrie 1916, Turtucaia

Dunărea este din nou sângerie, dar de data asta nu mai sclipește. Soarele este acoperit de fum gros, cu miros de arme și război. Pământul sfârtecat îmbrățișează tinerii soldați căzuți, precum puieții cu trunchi firav, după furtună. Fețele lor, odată pline de viață, sunt acum împietrite într-o expresie a sacrificiului. Au căzut odată cu visurile și planurile lor de viitor. Au pierit fără familie aproape, fără lumânare, fără nume. Toți ca unul. Singurul amic le-a fost arma ce-au strâns-o-n brațe până-n cel din urmă ceas. Fiecare trup neînsuflețit este o amintire dureroasă a fragilității vieții.

În drumul său, vântul mângâie ușor aceste trupuri, într-un ultim gest de adio, ca o atingere delicată a destinului. Șuieră nebun în căutarea unui ultim supraviețuitor de la care să poată culege povestea, să o poarte peste ani. Găsește un băiat de 18 ani, brunet, cu ochii-i negri triști și goi, pe care l-a plăcut de la început și căruia a vrut să îi împărtășească poveștile sale. Dacă l-ar fi înțeles, poate că ar fi fugit departe de câmpul de luptă și ar fi trăit. Acum, când îi pricepe șoapta îndurerată, e prea târziu. La rândul său, îi murmură cu glas stins o mică istorie a vieții lui. Apoi, chiar dacă acest lucru se va împlini abia peste doi ani, încheie: „Trăiască România Mare!”.

Liniștea apăsătoare este întreruptă doar de vântul care geme și-i jelește amintirea lui Anton, un student înzestrat care ar fi adus mult bine lumii. Stăruie un timp deasupra câmpului golit de viață, ca o pădure secerată, apoi pleacă. Mai are multe povești de adunat...

9 august 1945, Nagasaki

Keiko zburdă veselă pe lângă mama ei. Este 10 și jumătate dimineața. Ca în fiecare zi, cele două se duc în port să cumpere pește. Fetița are doar 9 ani. Îi place enorm să citească, iar imaginația ei nu are granițe.

– *Oya*, ai văzut ce nori grei au acoperit soarele? Eu cred că el s-a săturat să privească câte se petrec la noi, aici. E prea mult și prea urât pentru el. Probabil că a tras cortina de nori ca să vadă o altă piesă de teatru. Ceva mai frumos.

Mama nu îi răspunde. Are mintea și sufletul cufundate în tăcere. I se pare că fiica ei are o gândire ciudat de matură, chiar dacă este un copil de-al războiului. O îngrijorează. Se teme, de asemenea, de americani. Cât timp este înnorat, totul este sigur. Vremea e prea urâtă pentru un atac nuclear, nu?

Pe la 11 fără 5 minute ajung în port. Apele golfului, albastre și îmbietoare, îi atrag atenția lui Keiko, în timp ce mama se tocmește cu un pescar. Dansul valurilor se reflectă gingaș în ochii negri, curioși, în formă de migdală. Este ceva la ocean care o fascinează și o sperie deopotrivă. Reflectând dealurile înverzite și cerul fumuriu, pare atât de adânc... Fata se apropie încet de marginea aleii, acolo unde apa întâlnește cimentul. Privește în jos. Găsește o copilă, exact ca ea: păr negru, drept, față rotundă, corp firav înveșmântat într-un kimono de pânză, cu papuci de lemn și șosete murdare de la atâta umblat. Râde captivată. Un răs limpede și curat, precum clipocitul oceanului. Îi face cu mâna. Ea îi răspunde. Ridică un picior. Ea îi răspunde. Scoate limba (deși mama o certa de fiecare dată când făcea asta). Și fata din apă se arată la fel de ghidușă.

Norii se frâng, lăsând la iveală un colț azuriu de cer, reflectat în luciul apei. Keiko se întoarce pe călcâie, strigându-și mama:

– *Oya*, uite! Soarele trage cu ochiul!

Brusc, începe un vânt năprasnic. Foșnetul său o face pe fetiță să înghețe. Se dezechilibrează și, înainte de a cădea în valurile reci, aude un ultim strigăt disperat al mamei sale:

– Keiko!!!!

În următoarele momente doar bătăile proprie-i inimi și țiuitul urechilor inundate mai sparg liniștea. La suprafață se întâmplă ceva ciudat – cerul este cuprins de un nor de foc ce mătură totul în cale. Keiko se străduiește să înoate, dar unda exploziei o trânteste înapoi în adâncuri. După lungi strădanii și o crâncenă

luptă cu moartea, fetița își adună ultimele puteri reușind să se agațe cu o mână de cimentul fierbinte. Totul e carbonizat. Totul a fost acoperit cu un strat gros de moarte și disperare. Pe alea unde, în urmă cu doar câteva minute, stătuse mama ei, acum sunt doar două siluete arse, precum cele din Pompei. Keiko țipă de durere.

– Oya?! Oyaaaa!!!!

Lacrimile amare i se opintesc în colțurile ochilor. Durerea este copleșitoare. Vântul îi șoptește despre cineva pe nume Anton. Mâna slăbită se arată neputincioasă. Norocul lui este că fata a avut o viață scurtă, ușor de istorisit. Mai mult a înflorit-o cu vise și povești. Vântul ascultă răbdător și o privește sfâșiat cum alunecă în abisul întunecat, cu ochii închiși, zâmbind, de parcă ar fi avut un somn profund, liniștitor.

Cu ce au greșit cei 100.000 de oameni care au murit, mai devreme sau mai târziu, din cauza acelei bombe? Cu nimic. Pe cine a deranjat inocența lui Keiko? Pe nimeni. Și atunci, de ce a mai avut loc acest eveniment înfiorător? Pentru că așa a cerut războiul. De asta a fost nevoie pentru a se termina totul. Sau, poate că este o minciună. Poate că lucrurile au decurs la fel în următorii ani. Poate că dincolo de distrugerea fizică a rămas și o cicatrice adâncă în conștiința umanității. Vântul știe, fiindcă el a continuat să zboare și să culegă povești...

24 februarie 2022, Mariupol

– Ivan, iar plânge copilul!

Tânărul se uită ba la televizor, ba la ușa de la bucătărie, de unde se aude buretele scrijelind marginea unui castron. Se ridică de pe canapea și se duce în dormitorul fiicei sale. Ia copila din pătuț, legănând-o și vorbindu-i cu blândețe.

– Nu mai plânge, Zoryana, mica mea stelută. Totul va fi bine! Hai să deschidem geamul, ca să intre vântul.

Bucuros de invitație, vântul se joacă în părul bălai al fetiței, spunându-i o poveste. Ea râde, iar inima tatălui tresaltă în același ritm cu a ei. Brusc, se aude o farfurie spartă în camera de zi. În fața televizorului, cu mâinile la gură, stă și plânge înfundat Anastasia. Ivan, soțul ei, o apucă pe după umeri, iar cu cealaltă mână o îmbrățișează pe Zoryana. Din toată știrea, un singur enunț contează: „A început războiul!”.

Mai târziu, în lumina zorilor, cei doi se ceartă în șoaptă, ca să nu trezească pruncul.

– Ana, trebuie să o iei și să plecați amândouă. În Polonia, Slovacia, Ungaria, România... Nu contează. Nu pot să plec la luptă fără să vă știu în siguranță.

– Iar eu nu îmi pot părăsi părinții, imobilizați la pat.

Ivan îi ia chipul în mâini și îi dă părul blond după urechi.

– Și dacă se va întâmpla ceva? Oare cum mă voi putea ierta?

– Vei ști că a fost decizia mea și că mi-ai arătat dragoste respectând-o.

– Ana, cum poți spune așa ceva? Cum de te poți gândi măcar? Tu și Zoryana sunteți lumina vieții mele, motivul pentru care trăiesc, dacă v-aș pierde...

Anastasia îl sărută și îi șterge lacrimile cu podul palmei, liniștindu-l cu glasu-i tremurat:

– Te vei întoarce, teafăr și nevătămat, și mă vei găsi ținând-o pe fetița noastră în brațe, mă vei săruta și mă vei îmbrățișa. Dar acum e timpul să îți slujești patria!

Își reazemă fruntea de a lui și, după un moment de tăcere care părea să se prelungească într-o eternitate de durere și dor, Ivan își apucă bagajul de pe canapea, le dă o ultimă îmbrățișare, din care încearcă să absoarbă fiecare fărâma de căldură și iubire pe care o putea duce cu el, apoi pleacă.

21 mai 2022, Mariupol

Un soldat își târâie picioarele prin orașul care îi pare acum atât de străin. În jurul lui – numai cenușă, moloz și dărâmături. În mijlocul acestui peisaj apocaliptic, câțiva copaci rămași în picioare își întind crengile goale și pârjolite spre cer, ca niște mâini disperate care imploră mila divină. Îi fusese îngăduită o zi liberă, imediat după terminarea asediului, pentru că avea niște comandanți înțeleghători care îi cunoșteau situația. Două luni și-a ros unghiile seară de seară, așteptând vreun semn de la soția sa, urmărind știrile... Nu mai auzise nimic de ea de câteva zile.

Ajunge la strada pe care o știa prea bine. Încremenește. Blocul nici nu mai există! Doar o grămadă de ciment înnegrit de bombe zace, inertă, în fața sa. Are o presimțire proastă, iar disperarea îl face să se avânte sălbatic, săpând în moloz și îndepărtând furios bucată cu bucată. Fiecare dintre ele este impregnată cu suferință. Ea e acolo. Exact așa cum i-a promis. Îl așteaptă, cu Zoryana strânsă la piept într-o îmbrățișare protectivă. Doar că este plină de funingine. Și doarme. Vântul urlă turbat, împrăștiind praful negricios. Sau poate că urletul a fost al lui Ivan? S-au contopit, în orice caz. Cu lacrimi în ochi se apleacă, o sărută și o îmbrățișează. Vântul îi șoptește. Îi zice povestea lui Anton, un student aspirant. Îi zice despre viața lui Keiko, o fetiță visătoare. Dar, mai ales, îl roagă să îi spună povestea celor două: mamă și fiică. Filele sale goale sunt multe și așteaptă să fie iscălite de vocea oricui. După ce a vorbit cu vântul, Ivan nu mai simte tristețe, ci ură. Nu pentru ruși. Nu pentru Anastasia cea încăpățanată. Nici măcar pentru sine. Pentru război...

Vântul aleargă bezmetic printre ruine, adunând șoptele amintirilor și rugăciunile celor care supraviețuiseră, povești despre suferință și destine frânte.

Trecut, Present, Viitor

Oricând, oriunde, orice s-ar întâmpla, un lucru e sigur – nu războiul este calea. Tot ce face de fapt războiul este să deschidă acea poartă grea și ruginită către abisul durerii, să rupă firul vieții în mod brutal, să lase în urmă o tăcere asurzitoare și întrebări fără răspuns. Este doar un viciu al oamenilor. Oricâte s-au întâmplat de-a lungul istoriei, oricâte nenorociri au făcut omenirea să regrete... totuși povestea se repetă. Din nou... și din nou... și din nou. E ca un ciclu nesfârșit. O roată care trebuie frântă.

Anii se schimbă, generațiile se schimbă, oamenii rămân. Firea lor este intactă, precum muntele ce se înalță semeț. Doar un lucru îi mai tocește creasta – vântul. El este cel care culege fără oprire învățăminte și istorisiri, pe care le păstrează între filele sale, tot pentru noi, oamenii. Dacă i-am deschide copertile și i-am întoarce paginile șifonate, am deveni mai înțelepți. Am ști să prețuim viața în orice formă a sa. Am afla ce este empatia și am plânge după Anton, după Keiko, după Anastasia și Zoryana.

Ororile războiului sunt o lecție dureroasă despre natura umană și despre prețul pe care îl plătim pentru ambiții și conflicte. Dacă, înainte de a declara război, liderii lumii ar asculta vocea vântului, atunci s-ar opri, ar vărsa lacrimi sincere și ar hotărî să își ajute altfel poporul, căci în vuietul său dăinuie vocea trecutului, care ne avertizează să alegem întotdeauna calea păcii și a înțelegerii. Preferă, totuși, să-l ignore, fiindcă setea lor pentru dezastru este necurmată. Iar noi? Noi îi urmăm orbiți de propagandă și idealuri, aruncându-ne precum niște pioni în apărarea regelui și a reginei, în celebra luptă pentru ascensiune și putere a nebunilor. Șah-mat – umanitatea își pierde esența în fața violenței și a distrugerii.

Tocmai de aceea nu putem înțelege graiul vântului, nu îi putem răsfoi paginile scrise cu durere sau cu fericire. Trece indiferenți pe lângă o zi vântoasă fără să luăm aminte că tocmai astfel de zile sunt cele mai profunde. Pe de-o parte, poți asculta destăinuirile lumii, pe de alta, se întâmplă multe lucruri triste pe care nici nu le observi și pe care vântul a venit să le noteze. Multe vieți se surpă când nouă nu ne pasă.

Vântul poartă întru eternitate, pe filele sale, neglijența noastră. Se vaită sub povara ei. Arareori mai întâlnești o zi fără vânt, când poți ști că acesta nu mai are ce însemna în almanahul deșertăciunilor...

◆ RELY SCHWARTBERG (Haifa, Israel)

Poeme**Un arbore protector***Lui Etgard Bittel*

Tu, arbore cu ochii blânzi,
Fruntea ți-ai înălțat-o
Spre îngerul îndrumător,
Pe aleea luminată.
Nu de demult te-am ascultat
În toamna ruginii
Și cu tristețe am observat
Ultima-ți frunză cum plutește
În liniștea pustie.
Ți-am citit cu admirație și respect,
Cărțile și articolele nenumărate,
Scrise c-un penel verde zâmbitor,
Special, ca proza și epigramele tale,
Să încânte inimile tuturor.
Nu voi uita vocea ta caldă
Și freamătul poveștelor ce mi-ai dat,
Când ramurile-ți lungi pe coala albă
Notițele-mi cu grijă mi le-ai corectat.
Și acum, o boare de tristețe
S-a ridicat din noapte,
Lăsând-o să ne învăluie
Cu dimineața în șoapte.
Drum bun, prietene și mentor,
E timpul să te odihnești
În liniște deplină,
Și râul dragostei să-l auzi
Din depărtări cum vine.

Frunze aurii

Singur te simți atunci pe pământ,
Când ploaia și vântul nu te-nțeleg,

Iar stolurile de păsări se îndepărtează tăcând,
Lăsând umbra ceții să te împovăreze.

Frunzele ruginii din copacul de la fereastra mea
Dansează acum libere și nestigherite,
În ultimul lor vals să-mi descrie ar vrea
Povestea vieții lor la care i-au fost menite.

Norii cenușii grăbiți s-au unit
Cernând picături într-un cor,
Udând rădăcina copacului înăsprit...
Frunzele dansau un tangou cu mult dor.

Inima-mi tristă li s-a alăturat
Privind mișcarea frunzelor aurii...
O rază de lumină printre norii fumurii mi s-a
arătat,
Să-mi spună: „Visele-s puternice; nu pot muri”.

Pasărea de foc

Izvoarele s-au dezghețat
Din munții suferinței,
Lăsând să curgă lacrimi
Ca iarna pe viforniță.
Ciucuri grei ce-n suflet s-au dezghețat,
Acum, în prag de primăvară,
Prin picături de chihlimbar,
Pe obrazu-mi izvorul e nesecat.
Când piatra de granit rostogolindu-se a plecat,
Vlăstarii tineri au simțit furtună interioară,
Cum crengile prea fragede se frâng
În roua dimineții de odinioară.
Dar piatra în pasăre de foc s-a transformat,
Luând avânt spre cerurile înalte, pline de mister,

Lăsând tristețe multă, dar și sevă cu puteri,
Ce-a picurat-o la rădăcinile plâpânde prin
pătura de nea,
La cei ce mai au nevoie de ea.
Zboară, zboară, pasăre măiastră!
Găsește-ți liniștea sublimă!
Cu drag noi vom citi ce ne-ai lăsat
Tăcerea dorului va reveni peste noi toți pe
înserat.

Lebedele

În mijlocul lacului Ciuperca,
Două lebede au acostat
Și mândre penele-și au întins,
Când lebădoii au planat.
O ambianță caldă se resimte,
Ca altă dată la venirea lor,
Când nufărul petalele-și deschide,
Și Luna se plimbă până-n zori.
O clipă, una din lebede capul în apă-și ascunde,
Sfioasă parcă de venirea lui,
Dar el înoată lângă ea,

Să-i simtă apropierea și curaj să-i dea.
Cerul plin de stele argintii,
Sclipeau pe luciul apei,
De pe covorul întunecat ca niște făclii,
Să le lumineze dragostea îndeaproape.
Pentru moment lebăda îl privi,
Când Luna de după nori s-a arătat,
Atunci lebădoiul mândru ciocul lipi,
De capul ei frumos ce cu candoare se plecă.
În negura nopții s-au deschis,
Flori pline de mireasmă minunată,
Greierii în frac muzica și-au început,
Să bucure inimile pline de iubire înfocată.
Zile și nopți s-au tot plimbat,
Zburând în jurul lacului și înotând prin el.
Copii, perechi de tinerii, s-au încântat,
De dansul dragostei, de valsul păsăresc.
Și bucuria celor de pe mal a fost așa de mare,
Când cele două perechi de lebede, într-o zi,
Înotau sub mănunchiul razelor de soare,
Nu singure, ci urmate de patru pui mici zglobii.

◆ CARMEN OLTEAN (Canada)

Poezii

Între Pământ și Rai

Hai să ne întâlnim
Între pământ și rai
Unde aripa pasării mângâie cerul
Hai să ne vedem pe geana luminii
unde mugurii înfloresc
Și culorile se trezesc din somn
Umplând câmpurile de bucurie

Hai să ne căutăm în vis
Îți las urmele mele în păduri ce șoptesc liniște și
rugăciuni
De-ți va fi foame, sânul unui copac te va hrăni
De-ți va fi sete, vei găsi izvorul pe care și eu l-am
găsit
De te vei crede pierdut, ridică-ți ochii la stele
Îți vor arăta oglinda ochilor mei

Bătăile inimii îți vor spune de ești pe calea cea bună
Spre Mecca sufletului
Unde călătoresc eu
Nu este teamă, nici îndoială
Nici durere, nici suspin

Omagiu lui Radu Gyr

Scoală-te, Gheorghe,
Scoală-te, Ioane.
Îți zornăie celularul să pleci,
Boierul corporatist te-așteaptă,
Hodinit, ferchezuit, spilcuit.
Condu bolidul,
Ca să sclipești,
Să vadă boierul că nu oricine
Îi calcă-n ogradă.
Învăță să taci „politically correct”,
Ți s-a lărgit cureaua de cât tot trudești.
Rabdă că vine promoția.
Dă-te cu fard peste cearcăne,
Cănește-ți părul cărunț cu voșpor,
Că ai coleg tânăr și o sfeclești.
Seara la opt, încă-n birou,
Ai „view” și vezi de la etajul optzeci,
Parcă fluturii de acasă, din grădina din dos.
Te trezești din visare,
Ți-amintești că nu ai junat,
Nici la amiază nu ai mâncat.
Te duci liniștit la frigider.
Ai mămligă pripită,
Făcută chiar de măicuța,
Într-un șmecher container.
Mănânci fericit, în sfârșit.
Ți-aduci aminte cum
sfârneai cucuruz din coștei,
cum seara la șezători
Toți povesteau istorioare de „science fiction”, cu
fantome din vremi.
Mesteci cu drag,

Mama ta e cu tine aici peste ocean.
Trebe că-i mândră că sunt bunici.
Nu prea îi vezi, dar ești liniștit,
Măcar îți grijește copiii tăi mici.
Tu vezi de facturi, de conturi și zoale,
Totul merge strună,
Ca roata cea mai mare.
Soția iubită, încercănată și ea,
Se zbate ca libelula ce vară te alerga.
Are dulapul plin de mătăsuri,
Și perle reale din mări sclipitoare...
Îți auzi numele,
Șeful te întrebă,
„Ce mănânci, Ioane?”
Intimidat de a ta mămligă cu brânză de capră,
Îi întinzi ca să vadă mălaiul adus de acasă din
sacul de iută.
E curios, vrea să guste, îi place.
Ești tare fălos și încântat, îi cedezi
Mămliga ta sfântă.
Las' că tu știi cum să rabzi.
Aproape că nici nu mai vrei
să te duci până acasă.
Ți-i transpirată cămașa de Boss și ai picurat a
treia cafea pe cravată.
Conduci ostenit.
Ești istovit ca după o zi de coasă-n tarla.
Te uiți ca prin vis la familia ta.
Adormi că a doua zi, ai meeting cu CEO-ul,
Și trebuie să te scoli și mai devreme.
La vremea când tatăl tău
Lua ghezașul să plece la mina de aur,
Să poată să-și țină familia sa,
Când tu rămâneai stăpân,
Feciorul cel mare,
Trimis la școală să devină om mare.
Mai ai un gând,
Ți-i dor de Gheorghe, al tău frate de cruce,
Stă la doi pași,
Nu l-ai văzut de astă toamnă,
De la biserică,
Parcă a fost chiar sărbătoarea de Sfânta Cruce.

◆ COSMIN-DARIUS MISIR (com. Cerna)

Poeme

mijloc de transport

căutând firimituri și –
contemplând
înghesuit printre –
câini vagabonți
cu colonii de păduchi
și purici
poetul scrie pe –
pereții aburiți ai autobuzului,
lângă domnișoare cu –
eventaie
și domni –
cu unghii roase

adolescența mea
tărâm pârjolit
precum
Dobrogea

înfrigurare

cum ar fi dacă –
ar începe să cadă
cu poeme din cer?

ar ieși poetul –
taciturn din

incomoda sa cochilie
sau ar începe
să atace
precum sepia
cu cerneală blagoslovită?

uneori prietenia
poate fi
spovedania
diavolului

barbar

cu mintea plină –
de exerciții
la treceri de pietoni,
elevul asemenea –
unui barbar
traversează fără –
să se uite în stânga și în
dreapta

el vrea să culeagă –
de pe trecere
ghioceii pe care
taximetriștii sau uberști
îi aruncă...

◆ IRINA COPTIL (Gran Canaria, Spania)

Poezii

Harta iubirii

Iubite,
azi noapte
au coborât
toate stelele-n mare
le-am mângâiat
le-am adunat
în ranița iubirii mele...
acest joc stelar
îl voi juca numai cu tine
prin vara din mine...
Iubite,
căzut-au stelele-n mare
desenându-mi
harta inimii tale...

Cintezare

Orbecăindă noaptea printre stele
de atâtea ori m-am închinat la ele
să-mi reaprindă ultima candelă
să pot păși spre albastra cea rebelă...

De-atâtea ori m-am tot rugat la stele
să îți trimită umbra dintre ele
să te aducă-n zi de sărbătoare
în zori de sânziene pe cărare
căci noaptea dintre ele și din tine
îmi fumează noi vise clandestine...

De-atâtea ori m-am închinat la stele
să mă atingi cu mâna ta prin ele
să trezești vise ce-s uitate-n noi
nainte de ajunul cu strigoi...

Și dacă în grădina dintre ele
mai poți găsi trifoi cu patru stele
să mi-l arunci tot verde-n albe ploii
de-atâtea ori am stăruiat la nori
s- aducă limpezi lacrimi peste noi...

Smerenie

niciodată
n-am fost mai dezbrăcată
îmi spuse pădurea
cu lacrimi de ploaie
și nici măcar această răstignire
n-am mai simțit-o ieri
dar azi îmi pare o povară
ce numai Fiul cerului
o poate povesti...

În nopți
prin care dormitează luna
tu cel ce stai cuminte
lângă trupu-mi
nu ai văzut că mor
în mine fluturi
când îngerii desculți
de astă dată
mi s-au oprit
sub ceruri ca dovadă?

Noapte bună, noapte!

Nu uita adu-mi din vie
frunza aia de ciorchine
și vreo boabă de lumină
arămie de nectar
prinde-mă în ochii serii
și stropește-mă cu jar

vie dar să îmi rămâie
toamna asta-n calendar
prinde-mă de ramul nopții
să mă joc cu luna iar
că îmi pare cu striații
arămii de Murfatlar

Vie dar lumina asta
mi-a cântat cu stele coapte
arămii îmi par cu toate
dară vie arămie-i
inima ce-mi bate șoapte
Noapte bună, dragă noapte
te las cu viile coapte
iară tu iubitul meu
prinde-mă în vinul tău!

Din cartea virtualului

Am sunat un prieten
să-mi răspundă
de ce doare timpul trecut
și dacă văzuse râul meu curgător înspre matcă
care își are izvorul lui Rut
și dacă pasărea muritoare
înainte să moară
își văruieste cuibul de lut

Am sunat un prieten
inexistent în viața reală
doar prin legătura
sângelui de român
un prieten ce la fel ca mine
zburase din cuibul bătrân
n-a putut să-mi răspundă
rămăsese cu ochii tăcând...

Anotimpul clipei

Mi-a intrat luna în ochi
cu frânturi de lună clară
mi-a plantat mai de cu sară
o lumină de arțari
ia te uită cum lucește
prin blândețea ăstor ani.

Orașul de ciel

în orașul palmei
din cristal de mare
te aștept iubite
când treci peste prag
dar să știi că pragul
îi zidit din sare
iar iubirea mea
din drag în mai drag
în orașul-vară
cu zidiri albastre
umbrele ne cad
dinspre val spre mal
umbra ta iubite
o zăresc prin stihuri
se întinde lată
pe străzi de opal
în orașul care
cântă ceterașii
prin orchestre rare
oacheșe gălbuie
te aștept iubite
unde toporașii
învăluie umbre
cu iz de gutuie
în orașul care
iarăși te pășesc
pe sub ninsa sării
peste puntea mării
e orașu-n care
nuferii zâmbesc
sub grilajul lunii
sub stelarul zării
palmele-mi de vară
te caută-n el
în orașul care-i
aproape de ciel

Vortex viu

În triunghiul de emoții
ce-mi ieșeau
prin con de vânt
câlții luminoși de aur
făureau făgăduinți

eu legam vreo două verbe
în iubirea-mi de Cuvânt
când prin toți arțarii lumii
mi-au suit macii arzând...

Ce minuni și ce focoase
înălța toamna-n păduri
iar mirarea mea afundă
se lipise-n doi căprui
și din soare-n soare dară
și din mare-n mare iară
ne iubeam ca doi nebuni
iar în nopți zburam pe marte
și din marte înapoi
învrăjbind cețuri și astre
văruind toamne de soi

ce iubire singulară
născuse toamna prin noi
când din purpura internă
cresc în smoc macii târzii
între vis și frenezie
prin trăirile dintâi...

unica invitație

vrei să mergi cu mine
să desenăm o altă linie orizontului
care să ne treacă prin inimi
să ne fie vara iubirii
să ne fie sărutul vieții
un nou meridian al trăirii?

vrei să mergi cu mine prin clepsidra vieții,
pe sub ploi de petunii
să atingem marea de nori
cu trăiri unice și dansante elogii?

vrei să mergi cu mine
să poposim pe pragul universului
pentru mereu
acolo unde norii ne fac culcuș de zei?

te-aștept la poarta sufletului tău
neatins de ciutura răului
nepustiu

neorbit
neiubit
dar doritor de iubire-
precum Sahara din mine!

Cocorul meu

Nu cunoscusem zborul
dar învățai să-l zbor
când din târziu îmi scade
albastrul sub picior
cât de devreme dară
te-am învățat să zbori
și cum în ieri zburaseși
mai învățat cum dori
cocorul tău te zboară
pe dincolo de nori

cocoarele din mine
cu forțele primare
m-au dus prin locuri care
nici gândul n-a gândit
ajunsă la vecernii
priveam spre răsărit
priveam înspre mohorul
ce-n brazdă s-a trezit...
îmi amintesc
de mama
de tata
și colind

voi dăltui pricesne
în marmura globală
din cărți spre infinit
tu lasă-ți zborul liber
în sensul giratoriu
cu șapte căi deschis...

Augusta nopții

înscriu răbojul
unei zile lungi
în brațele lui august
pentru mereu
și înc-o noapte
albită noapte

de astrele necoapte
când îi ceda ștafeta zilei
prin prisma zorilor
flămândă de cuvinte
și de căi prea rebele
însetată de somn
îngreunată de stele
își scutura costița
peste zorii augustini
peste vară
punându-și dresul
peste sânii pară
apoi se retrăgea
spre mejdina visării

târziu
când ziua iar bătea
la poarta înserării
ea se trezea
se îmbrăca
în purpurina zării
și iarăși înnopta...
și în acest orar
se învârtea în vrie
prin calendarul
vechiului atlas

când eu în brațele lui august
ascult Moon Riverul
gregorian
și tac

Apă de viață

Femeie
ești pretutindeni
o oază
un boț de lumină
duminică
rază
ești lacrima
ce-ți curge pârâu
ești luna și stelele
ce-apun atunci
când tu
frământăți apa-n grâu

luminând prin viață
iubire
răbdare
și duh

ești sarea din pâine
ești poemă de lut
tandrețe și zâmbet
și apă-n văzduh...

ești aromă de față
și mamă și artă
dar înainte de toate
ești apă de viață

Pârtia din mine

alunecă lacrima pe pârtia din mine, apoi se
oprește în vintre, rămâne ucisă de gânduri
morbide, de gânduri umile, de gânduri trăite
prin mări de cuvinte...

pe poteca din ieri mai ninge cu plăceri, azi a
nins cu uitări, în mâine?

cine mai știe de va ninge iertări...

Sindromul Isus

Te iubesc
încă de pe vremea
când m-ai născut
în ochii tăi zâmbitoare
sub straiul candorii
pe sub genele tale

înainte mă scăldam în lacrimi
până mi-ai vălurit Betesda
cu iubirea ta
ne-am luat patul
din nuiiele de fus
pe spatele vieții
îmbrăcați
în sindromul Isus

◆ CONSTANTIN BIDULESCU

FORME FIXE ÎN POEZIE**CONEXIUNI CULTURALE (acrostih)**

Colorând cununi de vise sub a cerului candoare
Oare sunt atâtea umbre și nu-i rost de luminare?
Ninși cireși în floare chiar în pragul primăverii
E un semn că anotimpul nu a șters albul tăcerii.
Xantipa cea cuvioasă saltă inimi adormite
Iute dau vibrații-n suflet și senzații infinite
Unde dorul ocrotește pe cel care-a lăcrimat,
Numai sensul e pierdut când amorul e blamat,
Iar găsim plăceri ascunse într-un secol zbuțuit.

Curând am s-aștern sărutul peste fluturii din gene
Urmând apoi pe ochii de sub finele sprâncene,
Lacom a buzelor aromă o s-o gust cu încântare
Trăind agale dorul așteptând și-o-mbrățișare.
Urmărind pioase vise ce torc fire de lumină
Rețin fuioarele de vânturi când iubirea o anină
Acestu-i sentiment de aur cu puterea sa divină.
Lungi muguri de primăvară iar încep să se desfacă
Eu lacrimile-n rouă chiar doresc să se prefacă.

Plânsul (Rondel tautogramatic)

Pedepsiți, purtăm povara poeziei părăsită,
Plâng poemele precare, printre proze perimate,
Plâng poezia, plâng pe planeta prăfuită,
Pandemia prelungită panaceu pentru păcate.

Printre poduri protejate ploaia plânge pedepsită
Plânsul poluează poate povârnișuri prea plecate.
Pedepsiți, purtăm povara poeziei părăsită,
Plâng poemele precare, printre proze perimate.

Paznicii planetei poartă panorama ponosită
Puși pe parastase pică perifrazele purtate,
Plângem poate pe poteca prăpădită, poticnică,
Prin prostiile perfide, pățimaș prea prezentate.

Pedepsiți, purtăm povara poeziei părăsită.

Țuica (Gazel)

Vorba veche vrea să spună
Ce mult o să te dispună
Țuica când este bătrână
Și femeia când e jună.

Țuica cere de mâncare,
Mâncarea... o țuică bună.

Lângă o slănă mai grasă
Țuica este oportună.

E-obținută-n alambicuri
După rețetă străbună.

Crudă, fiartă e un brand,
Faima ei n-o să apună.

E sămânță de vorbire
Băutorii când adună.

Beau la bar țuică cu țoiul,
Soața fulgeră și tună,

Când beau doar cu ea acasă,
Mă sărută și se-mbună.

Țuica-i un motiv de harță,
Dar ne ține împreună.

Gin, coniac, vodcă, mastică,
Toate vor să se impună,

Dar în veci n-o să dispară...
Țuica noastră cea de prună.

Rondelul vârstei a treia

Ne risipim în toamnele ce vin
Cum vântul risipește frunze moarte,
Iar drumul va urma al său destin
Ducând spre undeva, tot mai departe.

Și rătăcind sub ceruri în declin
De tinerețe viața ne desparte.
Ne risipim în toamnele ce vin
Cum vântul risipește frunze moarte.

Vom reclădi iubiri ce mai revin
Spre înălțimi celeste să ne poarte.
Tărâmul dintre ieri și azi e plin
Venind fugar din clipele deșarte.

Ne risipim în toamnele ce vin...

Clipe de iubire (Terțină)

Au fost numeroase clipe în care,
Și timpul parcă se oprea în loc,
Iar infinitul se topea în mare.

Iubirea o ghiceam într-un ghioc.
De lungi îmbrățișări aveam noi parte,
Săruturi curgeau cu patimi de foc.

Și chiar de viitorul ne desparte
Va răsună-n urechi un dulce glas,
Chemarea către tine să mă poarte

Spre locul neștiut în care-ai tras.
Ești ca un semn de carte pentru mine
Să-mi amintesc mereu unde-am rămas...

Te voi citi o viață doar pe tine.

Când picură o lacrimă de dor... (Sonet)

Când picură o lacrimă de dor
Ea mâna ți-o atinge cu-n sărut,
Cu temeri și speranțe din trecut
Va aminti de clipele ce zbor.

Pe crengi de vise legănat tăcut
Azi gândul către tine-i călător
De ai pași aș vrea să fiu covor,
Sub talpa ta va fi cel mai plăcut.

De-ai fi o apă eu izvor ți-aș fi,
De-ai fi un vizitiu eu m-aș jertfi
Și-un cnut aș vrea să fiu în mâna ta.

Vioară-aș vrea să fiu când vei cânta.
Atâta timp cât dor va exista
Din zi fac noapte și din noapte zi.

Speranțe (Pantum)

Tot mai renasc speranțe din clipele ce mor,
Rămasă-i cicatricea, durerea a plecat,
Uitări atemporale mă-mping spre viitor
Nimic nu mă oprește de-i sufletul curat.

Rămasă-i cicatricea, durerea a plecat,
Lovit de ani mă plânge un timp ce-i curgător,
Ne cheamă ceasul veșnic și neînduplecat.
Trecutul îmi coboară în inimă ușor

Lovit de ani mă plânge un timp ce-i curgător
Pe-altare de lumină ofrande am urcat,

E multă compasiune în visele ce dor
Zăvorul amintirii de-acum e ferecat.

Tot mai renasc speranțe din clipele ce mor.

Mihai și Vero (dublu acrostih)

MoVilițe suntem astăzi pe lângă un deal și-un
munte,

IdEaluri noi sau duse, vin din nou să se înfrunte,

HaRuL dat de Cel de sus i-a fixat în nemurire

AcOlo în constelații și-apoi jos în amintire.

IaNuarie și-april ne-au dăruit, dragoste și gelozie,

EmInescu, Veronica, îngemănați în poezie.

MiCimea noi recunoștem asaltați de flori de tei,

InAccesibilul Luceafăr infinit va-mprăștia scânteii.

NuMai fruntea-i străbătută de gânduri ca niște
râuri

EpItetele-nconjoară verbele ca niște brâuri.

SeCularii codri astăzi freamătă fără de tine

CaLm doar lacul mai tresare făcând valuri
cristaline,

UnEori el se întreabă, dar poetul când mai vine?

Pe altare de dor... (Pantum)

Pe-altare de dor lacrimând obosit,
Pornesc cu credință s-alin orice rană
Iar noaptea frământă un vis irosit
În cumpăna vieții rămasă orfană.

Pornesc cu credință s-alin orice rană
Uitând îndoiala ascunsă în mine
În cumpăna vieții rămasă orfană
Precum este stupul golit de albine.

Uitând îndoiala ascunsă în mine
Odată cu valul ce se sparge de mal
Precum este stupul golit de albine
Singurătatea o-mbrac în strai vesperal.

Odată cu valul ce se sparge de mal
Clopotnița timpului bate mai rar

Singurătatea o-mbrac în strai vesperal
Durerile lumii să-nghete-n Gerar.

Clopotnița timpului bate mai rar
Sipetul dorințelor e iarăși ticsit
Durerile lumii să-nghete-n Gerar
Făclia speranței nu s-a stins, n-a murit.

Pe-altare de dor lacrimiez obosit.

Aș vrea... (Madrigal)

Aș vrea să fiu un vânt hoinar,
Cu un parfum de violete,
S-alerg prin părul tău, sprintar,
Și să-ți sărut blondele plete.

Aș vrea să fiu un felinar
Să-ți luminez drumuri discrete,
Aș vrea să fiu un iconar
Să-ți fac portretul pe perete.

Aș vrea să fiu chiar un florar
Să-ți umplu casa de buchete,
Aș vrea să fiu poet cu har
Să-ți scriu o mie de sonete.

Ziua când e pe sfârșite
Vreau să fiu rază de lună
Și sub stele răsărite
Să-ți spună tainic, noapte bună!

Robotizarea (Triolet)

Vom strânge-n brațe un robot
Mâine-n loc de secretară,
E-o creație bizară
Vom strânge-n brațe un robot.
Planificat să facă tot
Chiar o cafeluță-amară.
Vom strânge-n brațe un robot
Mâine-n loc de secretară.

În fereastra veche... (Ronset)

În fereastra veche stă o orhidee,
Răsturnând apusul vezi și răsăritul
Alungând și norii parcurgi infinitul,
Colorând grădina, zeci de azalee.

Sângerii bujori se-nclină pe alee,
Sute de albine pornesc bâzâitul,
Se-mprăștie toate când vine-asfințitul,
Colorând grădina, zeci de azalee.

Simt parfum de roze ca o melopee,
În menghina clipei mă strâng în visare.
Stropi de curcubeie mângâiați de soare
Colorând grădina, zeci de azalee.

Că-s nemuritoare e doar o idee,
În fereastra veche stă o orhidee.

Parfum de femeie (acrostih)

Parfumul tău din nou mă-mbată,
Acum mai mult ca niciodată.
Romantic ca al florilor din glastre,
Femeie dulce-a visurilor noastre.
Un semn ce totdeauna-mi dă avânt,
Minunea vieții ești pe-acest pământ.

De nu-nțelegi nici-un minut femeia,
Ea e ca focul, poți să prinzi scânteia?

Femeia este mamă sau iubită,
Este frumoasă chiar când e mâhnită.
Mai este soră, vară sau bunică,
Ea în iubire zilnic se implică.
Iubirea-i pentru cel ce-o prețuiește,
E ca un foc ce veșnic te-ncălzește.

Rondel... geometric

În perimetrul vieții sunt steaua căzătoare
Și-o diagonală lungă în care-mi pierd vigoarea.
În ceasurile nopții visez la o schimbare,
La teama că de mâine apare renunțarea.

În unghiul meu obtuz, corabie-s pe mare,
Când în furtuni mai aspre începe disperarea,
În perimetrul vieții sunt steaua căzătoare
Și-o diagonală lungă în care-mi pierd vigoarea.

Sunt ca triunghiul-n care, tot mai dispar vapoare,
Un loc spre altă lume când nu mai ai salvarea.
Dar cercului trăirii, de azi voi da culoare,
Și-am să cobor în bernă tristețea, resemnarea.

În perimetrul vieții sunt steaua urcătoare.

Prietenie adevărată (Distih)

Prietenul rămâne prieten și cu rost și fără rost,
Acela ce nu rămâne, înseamnă că nu a fost.

Viața (Distih)

Când ai aflat ce-i viața în realitate,
Constați că ea a și trecut de jumătate.

Rugă (dublu acrostih)

Mă Voi ruga mereu tot restul vieții
IubEște-ne în veci, Doamne, poeții.
HaRul divin ai dat la doi titani
Acum O sută și ceva de ani,
Iar Noi vom duce până și-n morminte
EmoțIa produsă de a lor cuvinte.
Mai Credem toți în veșnicia lor
Iar Astăzi ne-amintim de ei cu dor.
NiMic și nimeni nu-i poate desparte
Ei Impreună viețuiesc prin moarte.
Sus în Ceruri doar mila Ta ridică
CeLor trimiși în lumea noastră mică,
Un Eminescu și o Veronică.

◆ HOREA PORUMB

Hai, că se poate!

Am un frate geamăn. Ne-am născut în 1950. Am fost cei mai buni elevi – cel puțin unul dintre noi a avut, pe tot parcursul școlarizării, premiul întâi, iar atunci când n-am luat premiul I *ex aequo*, unul lua premiul I, iar celălalt premiul II. Despre viitoarea noastră profesie, în loc să ne sfătuiască, tata se eschiva, spunându-ne:

– Voi o să fiți buni la orice!

Îi port pică pentru asta până-n ziua de azi!

Să nu rămâneți cumva cu falsa impresie că aș fi avut niște părinți neubitori. Dimpotrivă, nu știu câți copii vor fi vizitat atâtea obiective din țară, vor fi avut așa vacanțe minunate la mare și la munte, sau excursii în străinătate – cu cortul! Ne-am aventurat în țările „socialiste” vecine sub îndemnul profesorului Lánčzos, colegul tatii, de îndată ce plecările fuseseră îngăduite în 1967, odată cu „Anul Turistic Internațional”. Nu mai spun că ieșeam în fiecare duminică la drumeție pe dealurile Clujului – la Făget, la izvorul Sfântului Ion, la Fântâna lui Bilașcu, la Peana... În acele vremuri era timp! În fiecare săptămână mergeam o dată la concert simfonic, o dată la operă, mai rar la teatru, și o dată la cinema. Citeam, dar nu foarte mult (am fost influențat de Camus și Kafka, dar și de Baltasar Gracián și Mircea Eliade – inclusiv de voiajele, concrete, ale celui din urmă), iar câtă vreme am locuit la părinți, am luat săptămânal lecții de pian...

Eram în primăvara anului 1969, iar inundațiile catastrofale au afectat țara întreagă. Tocmai în acel moment ajungea la Universitate o circulară emisă de Ministerul Învățământului – care începuse „să miște” și el, de când îl avea în frunte pe matematicianul-filozof Mircea Malița. S-a vorbit despre el în mass-media recent, în contextul alegerilor din 2024, dar cred că prea puțini își aduc aminte de epoca de acum o jumătate de secol, când numele lui însemna ceva. Se preconiza trimiterea în străinătate, la perfecționare în domenii noi, pe bază de concurs, a celor mai buni studenți din anii întâi de facultate. Îmi amintesc că erau 14 locuri de fizică în URSS, altele în Ungaria, Suedia, Franța, ba era și un loc de biofizică la Londra. N-am luat în seamă anunțul – vezi-bine, noi „ne aveam pe noi doi” – mai cu seamă că, până atunci, orice asemenea plecare se făcuse pe bază de „dosar”, iar nouă, de când ne știm, ni se reproșase că eram „fii de intelectuali”.

Această evocare îmi stârnește câteva amintiri hazlii, pe care le voi depăna aici, întrerupând firul povestirii tocmai începute.

În drumeții mergeam, la început, părinții cu prietenii lor, noi, copiii, fiind doar tolerați. Abia mai târziu am început să mergem doar noi, cu colegii noștri. Ne tolera, de pildă, doctorul

Arnăutu și, mai ales, cățelul acestuia. Era vestit, doctorul Arnăutu. Când, la ora gustării, scotea câte o conservă din rucsac, căuta în preajmă un bolovan de greutate echivalentă. Cântărea în mâini cele două obiecte, apoi punea pietroiul în rucsac, astfel ca, tot timpul, să poarte pe spinare aceeași povară.

Tata era președintele benevol al Clubului de polo și natație al Universității. Unul din tovarășii lui de drumetrie era faimosul Gogonea. Fusesse băiat la toate, Gogonea, și crescuse de mic în preajma Parcului Sportiv. În iarna anului 1950 se desfășurase la Brașov, pe atunci Orașul Stalin, Festivalul Internațional al Tineretului. România, țară gazdă, nu avea participant la proba de salt de la trambulină. L-au solicitat pe Gogonea:

– Trebuie să salvezi onoarea țării. Înscrie-te la proba de săritură. Chiar dacă o ratezi, nu-i grav, important e ca noi să avem acolo un concurent!

Gogonea a primit o pereche de schiuri și s-a dus să chibițeze pe margine, să vadă cum fac ceilalți. S-a lansat apoi curajos... și a luat medalia de aur!

Aceștia au fost prietenii tatălui meu. Împreună cu profesorul Viehmann, de la Speologie, tata figurează în fotografia de pe coperta volumului „Peșterile din România”! Cu maestrul am coborât la Scărișoara, în grotă de calcar situată dedesubtul ghețarului, strecurându-ne cu scara de frânghie în spațiul dintre blocul de gheață, înalt de 32 de metri, și peretele avenului! Aveam 16 ani. La vârsta de 62 de ani, cei doi frați am dorit, inconștienți, să participăm la o expediție într-una din peșterile descoperite de profesorul Viehmann cu ani în urmă. Conducătorul expediției ne-a întrebat:

– Cine garantează pentru voi, cine vă recomandă?

L-am indicat pe venerabilul profesor, care, mașinal, a confirmat:

– Bineînțeles!

Uitase că, la anii pe care îi aveam, nu se mai intră în peșteră. A fost una din încercările fizice cele mai primejdioase la care a trebuit să fac față vreodată!

Mai adaug că tata era președinte benevol la Crucea Roșie și că odată a trebuit chiar să-și exercite atribuțiile. Fusesse solicitat de unul dintre studenții străini. Acesta îi dezvăluise că era fiul „eroului” congolez Patrice Lumumba, asasinat, pe vremuri, „de imperialiști”, că trăise ascuns până atunci, că venise la studii la noi, în România, sub nume fals, dar că, după absolvire, risca să fie asasinat la rândul său. Tata a scris la Crucea Roșie, la Geneva și, spre surprinderea lui, cei de acolo au răspuns și au organizat discret ieșirea băiatului din țară.

La un seminar, tata i-a întrebat pe studenți despre intențiile ce le aveau după absolvire. Unii voiau să devină procurori, alții judecători, cei mai slăbuți doreau să ajungă notari (pe vremea aceea, meseria de notar nu devenise așa bănoasă cum e acum!), iar bufonul clasei, un tânăr prostuț din Mozambic, a răspuns serios, în râsetele mulțimii:

– Ministru al Justiției.

După un an, tata a primit de la el o carte poștală: devenise ministru!

După patruzeci de ani am ajuns și eu în Africa australă – dar asta-i altă poveste, pe care deja am spus-o într-o carte intitulată „La întâlnirea celor două oceane”. Chiar și amintirile de mai sus au mai fost istorisite într-o carte amplă, pe care am intitulat-o „Înconjurul lumii în doi”.

Revenons à nos moutons – zice francezul, adică, hai să revenim la „oile” noastre, la circulara Ministerului.

Am povestit acasă, doar ca un fapt divers, despre trimiterea în străinătate, la perfecționare în domenii noi, pe bază de concurs, a celor mai buni studenți din anii întâi de facultate.

Tata a făcut, atunci, o analiză... realistă:

– Dacă v-ați înscrie la concurs pentru locurile din URSS, ați reuși, fără doar și poate, însă nu aveți acest interes. La Londra e un singur loc și, culmea, la biofizică, un domeniu cu două denumiri. Dar e în Occident, unde, oricum, nu aveți nicio șansă de a fi acceptați. Înscrieți-vă totuși la concurs pentru Londra! O să mergeți la București pe gratis, cu avionul, căci, din cauza inundațiilor, trenurile nu circulă. O să stați în capitală pe banii Statului. Să profitați și să mergeți la spectacole, la restaurante bune și, neapărat, la Teatrul de Varietăți, la Tănase (feblețea tatii)!

La București ne-au cazat la Hotelul Opera, situat în spatele blocului-turn din Piața Palatului, și mâncam – uimitor de bine! – la o cantină studentească. Am respectat sugestiile tatii și ne-am lansat într-un program cultural intensiv. Concursul s-a ținut la unul din marile licee bucureștene. Ne-am prezentat într-o doară și am făcut haz de copilașii mămoși ce-au venit acolo cu manualele din care toceau până la intrarea în sală. Au fost mai multe probe, dar nu-mi amintesc decât de examenul de fizică, unde am rezolvat o interesantă problemă cu scripeți. La ieșire, am dezbătut-o cu ceilalți participanți, care, toți, o înțeleseseră greșit. Nu s-au lămurit nici după ce le-am explicat ce nu făcuseră bine. Aveam, deci, cel puțin un atu în rezervă.

În ziua a treia, sau a patra, noi, frații, am fost convocați la directorul general din Minister. Era un bărbat înalt și bățos, doar limbajul îi era trivial. Ne-a spus că am luat amândoi nota maximă, dar că bursa la Londra, fiind una singură, avea nevoie să știe care din doi vroia să meargă.

– Dacă nu mergem amândoi, nu merge niciunul!, am răspuns simultan. Directorul general a dat din umeri și ne-a concediat.

Așa a și fost. N-a plecat niciunul. Am început liniștiți anul II de studii la Fizică, la Cluj.

Părinții... erau mulțumiți că ne aveau pe amândoi în preajmă, acasă! Dar spre uimirea și... spaima lor, pe la mijlocul lui octombrie am fost chemați la Rectorat să ni se spună că bursa a fost suplimentată și că vom pleca amândoi la *King's College London*, urmând să reîncepem anul I ca studenți la Biofizică!

– Vezi că se poate?!

Și s-a putut...

◆ FLORENTINA CHIFU

Poeme

Arta de a învinge

Stai ca o salcie pe mal

și rabzi șuvoiul învolburat
ce ar vrea să te soarbă în adânc
până în măruntaiele subconștientului.
Pietrișul scrâșnește,
avertizează asupra pericolului.

Pui sub lupă regrete, speranțe, temeri.
În memorie se derulează amintiri
și realizezi că ai udat prea mult florile moarte.
Hrănești spicul unui gând
ce nu știe drumul
către această lume
împărțită exact în două.

Te folosești de legea compensației,
faci recepția turnului de control,
descoperi doar un turn de fildeș
deja prăbușit în realitatea virtuală.
Arta de a învinge
se învață din smerenia
ce tresaltă întotdeauna
în urma înfrângerilor.

Din refren în refren

Auzi păsări galbene ce se tânguie.
Mestecenii își fac aripi din crengi.
Peste creștete mohorâte
tristețea își îngână refrenul.

Urechea e un pântec ce rodește
semințe de sunete
adâncite în rotunjimile
abia conturate ale subconștientului.

Șoapte pulsează în apele visului,
se despletesc în realitate

pe frecvențe pierdute printre propriile umbre.
Între început și sfârșit, sunetele se dilată
în adâncurile unui coral de Bach,
își destăinuie țesătura vertical-armonică.

Un heruvim desparte apele în două,
fluxul rațiunii prinde rădăcini.
Timpul se scurge printre degete
din refren în refren.

Venus retrograd

Mișcările tale nasc cercuri
ce se năpustesc sălbatic
deasupra piramidei iluziilor.
Traectoria ta este un dans cu nemurirea,
pe cerul tulbure constelații
joacă la ruletă destine.

Timpul năvălește afară din matcă,
Marte se află în opoziție cu Pluto,
asistăm la nașterea unei noi ere,
în care gândurile sunt prinse
în capcana de funingine a stereotipului.

Întinzi mâna ca să mângâi
mugurii calzi ce se deșteaptă în noi.
Venus retrograd
se rostogolește inevitabil
peste suferințele
ce subțiază realitatea.

Oglinzile au întotdeauna două fețe

Oglinzile grăiesc despre muguri
în limba clipelor ce au fost cruțate
de gerul iernii,
apoi suspină
lecția irepetabilă a gravitației.

Oglinzile arată
inelele de creștere
ascunse sub scoarța
decapitată de îndoieli,
avertizează despre
fragilitatea contrastelor:

acum strivești un fluture,
apoi mângâi cu degetele
corzile supuse ale harpei,
durerea și brutalitatea
se îmbină cu rafinamentul artei
și toate simțurile îți sunt în alertă.

Oglinzile arată clar
două paralele încleștate
ce se înfruntă între sprâncene:
bagheta dorințelor lovește
membrana sensibilă a inimii,
tristețea coboară neputincioasă
peste acordurile pianului.
Întregul corp este un instrument
care freamătă delicat, crește,
până se transformă într-un șipot
de sunete ce vibrează
cu forța unui Stradivarius.

Vibrații și puncte

Inspir murmurul vaporos al ploii,
puncte ce curg din melancolia norilor,
gust simfonia proaspătă
a sunetelor în staccato,
ce se deșiră din albia adâncă a nopții
în cadențe contrastante.

Ating foșnetul alb al punctelor
ce migrează cu fragilitatea luminii
în cercuri concentrice
și tremură în irisul uriaș
al metropolei îmblânzite.

Sora mea geamână mă privește
prin retina vitrinelor.
O pereche de îndrăgostiți
se îmbrățișează piano în ploaie.

Dune

Degete nevăzute desenează
curbe răsucite ce urcă lung
și se deșiră în drumul spre lumină.
Armăsarii își înalță grumazul biciuit
de furtuna monocromă a deșertului.
Coame paralele se încovoie,
tânjesc după libertatea neîngăduită a cuarțului.
Puncte se unesc în valuri ce flutură
dincolo de geometria gândului
pierdut printre povârnișuri abrupte
sau germinează în sedimente suprarealiste
de coaste dulci și convexe.
Și totuși, pupilele dilatate de arșiță
zăresc radarul zilei în care vor înflori
ca semințe stelare ce se deplasează spre vest.
Atâtea puncte umplu universul,
încât numai Arhimede ar putea
face calculul firelor de nisip
care acoperă întreaga lume!

Simetrie

Am ascuns în meridianul inimii
amintirile despuiate de emoții.
mi-am odihnit tremurul clipei
în alveola pieptului
și am pornit pe firul sângelui,
spre paralela dezgolită de abisurile vieții,
până la izvorul Timpului.
Aici, pasărea măiastră
încă mai fluieră trilurile verzi ale copilăriei,
când colindam pe tărâmul de borangic,
pe tulpina drumului
către tinerețe fără bătrânețe.
Pasăre măiastră, du-mă din nou
la izvorul Timpului!
Ea și-a deșirat trilurile
peste pâlâitul aripilor,
și am pornit pe firul sângelui,
spre paralela dezgolită de abisurile vieții
mi-am odihnit tremurul clipei.
amintirile despuiate de emoții
le-am ascuns în meridianul inimii.

◆ ION CORBU

Poeme filosofice

1. Noua Ordine Mondială

În umbră, timpul sapă ură,
rădăcini cresc pe o lume scindată,
copiii privesc cerul străpuns
de tancuri care calcă pământul.

Rachete sfâșie aerul,
arderea lor topește liniștea.
Tehnologia taie cu lumină mută,
lasere dansează printre bombe,
moartea coboară cu fiecare explozie.

Distrugerea plutește în aer,
scenariu fără replici rostite,
libertatea se zbate în promisiuni
neîmplinite.

Supraviețuire murmurată printre ruine,
renașterea nu vine din luptă,
ci din fărâma de lumină
care pătrunde prin umbrele adânci.

Copiii învață să vorbească
într-un spațiu fără cuvinte,
înțeleg — pacea respiră viață,
războiul aduce doar tăcere.

2. Spațiu

Într-un spațiu fără început,
sunetul se dizolvă în ideea de sunet,
vocalele bolnave se pierd în tăceri de ființe.
Actori, absenți din ei înșiși,
îmbracă măști de consoane,
chipul rămâne iluzie,
atingerea ochiului dă formă golului.

Furtuna nu e decât o metaforă a mișcării,
confuzia e legea firii, un haos pur,

mulțimile sunt umbre care trec prin ele însele,
exilate din orice ton, din orice sens.

Lacrima nu plânge, ea arde;
un punct de foc, pierdut în fluxul temporal,
rugina care pătrunde în artere
nu e decât memorie de materie
întoarsă în uitare.

Noi, abstracții într-o lume fără esență,
ne definim prin inexistența noastră,
prin spațiul gol dintre concepte.

3. Reflexii

În anii mei de început,
munții păreau o jucărie,
un decor pe care-l puteam schimba după voie,
mutându-i din loc în loc, spargându-i
ca pe un vis neînțeles.

Timpul a trecut,
secunde, una câte una, au explodat,
fiecare lăsându-și amprenta:
unele au desenat cicatrici fine,
altele au deschis răni adânci,
care, uneori, sângerează cu tăcerea lor veche.

Cele mai multe au adăugat,
au tot adăugat bine, frumos,
speranță, încredere ca un răsărit,
și viață. Multă viață,
acumulată în straturi, ca un torent
ce nu încetează să curgă.

Apoi, fără să bag de seamă,
secunde au devenit nervoase, agitate.
Parcă nu-și mai ajung.
Se îngrămădesc unele peste altele,
se precipită într-o goană oarbă,

de parcă ar vrea să câștige o cursă
pe care nimeni nu o poate opri.

Anii au început să alerge,
și oricât i-aș ruga,
parcă nu mă mai ascultă.
Aleargă, ca niște copii nesăbuiți,
împinși de culorile unui timp
pe care nu-l mai stăpânesc.

Munții sunt tot acolo,
solizi și impasibili, martori tăcuți.
Brațul meu, încărcat de încordări,
mai tresare uneori,
încercând să prindă vreo iluzie
ce flutură la marginea realității.

Mintea știe acum.
Nu mai dă ordinele acelea de început,
nu mai cere să mut sau să sparg,
privește doar,
înțelegând că uneori
e de ajuns să lași munții în pace.

4. Măști fără chip

Împărați, faraoni turnați în aur,
nedumeriți și măreți,
purtând mormântul pe umeri,
în timp ce vii își îmbracă propria moarte.

Măștile nu cad niciodată,
femeile le poartă,
bărbații le poartă,
motivul rămâne o arhitectură
extraterestră,
fiecare cultură sculptată în tăcere,
fiecare martor doar o umbră.

Cel mai vechi chip pe care-l cunoaștem
este un cavaler,
trăind în întuneric,
într-o lume de măști, unde adevărul
nu a fost niciodată
mai vizibil, mai ascuns.

Paradoxul?
Aurul mormântului e mai viu
decât cel care-l poartă.

◆ MARIN IANCU

EUGEN IONESCU. Absurdul omniprezent

„Rațiunea e nebunia omului tare.
Rațiunea omului slab este nebunie.“

Născut pe 26 noiembrie 1909, la Slatina, județul *Olt, România* (d. 28 martie 1994, *Paris, Île-de-France, Franța*), Eugen Ionescu, cunoscut în afara României sub numele de **Eugène Ionesco**, conform ortografiei franceze, a fost un scriitor de limbă franceză protagonist al teatrului absurdului și membru al *Academiei Franceze* (fotoliul nr. 6). **Fiu al Thérèsei (născută Ipcar), fiica unui inginer francez stabilit în România, și al lui Eugen Ionescu, avocat, viitorul dramaturg va atinge acel grad de plenitudine în măsură să prefigureze aura unei biografii solemne și totale. O asemenea linie de forță a profilului său distinctiv rezultă nu doar din faptul că scriitorul nu s-a limitat la sfera unui anumit domeniu (poezie, eseistică, publicistică și dramaturgie), manifestându-se, de altfel, în fiecare dintre ele cu egală măsură, cât și din dinamismul unui spirit penetrant, dublat de un temperament de o rară vervă și vivacitate.**

După un debut ca poet la vârsta de 18 ani, în „Revista literară” a Liceului „Sf. Sava” (nr. I, 1927), cu poezia *Copilul și clopotele*, la numai un an, în decembrie 1928, numele său este reîntâlnit în prima serie a revistei „Bilete de papagal”, condusă de Tudor Arghezi. În ceea ce privește publicistica literară (eseuri, recenzii, cronici plastice, pagini de jurnal, polemici), „junețea bucureșteană” a lui Eugen Ionescu include elemente ce vor configura structura originală a viitorului dramaturg, cu accente tot mai vizibile în spiritul teribilist și contestatar al articolelor semnate în presa românească dintre anii 1927 și 1940. După placheta de versuri *Elegii pentru ființe mici* (1931), volumul de critică *Nu* (1934) devine una dintre cărțile cele mai discutate în viața literară modernă, aptitudinile prin care Eugen Ionescu a atras imediat atenția contemporanilor săi fiind fronda și nihilismul. Scriitorul nu a aderat la nicio grupare, a colaborat la mai multe publicații, fără a se lega definitiv la vreuna, până în 1950, viața sa fiind împărțită între două vocații și două culturi. Evenimentul care va produce schimbarea cu totul hotărâtoare din viața sa îl va reprezenta stabilirea definitivă în Franța.

Venită dintr-o atitudine violent iconoclastă, publicistica literară a lui Eugen Ionescu din deceniile perioadei interbelice a reprezentat o adevărată resurecție a spiritualității românești împotriva dogmatismelor de orice fel. Placheta de versuri *Elegii pentru ființe mici* (1931) și volumul *Nu* (Editura Vremea, București, 1934), o culegere a articolelor publicate în presa timpului, vor încheia perioada în care Eugen Ionescu a trăit efectiv în peisajul literar românesc modern. Considerat de unii scriitori drept un autor exigent peste măsură și răutăcios („copil teribil”, copil „dublat de un vicios în permanent neastâmpăr”, „un Brutus literar”), Eugen Ionescu ilustrează, pentru cei mai mulți dintre criticii contemporani care au scris despre volumul *Nu*, spiritul viu, rebel, paradoxal și deseori patetic, care, dincolo de unele însemnări marcate de contraziceri, ezitări, confuzii, fanfaronade și naivități, rămâne un timid care se apără prin obrăznicie. G. Călinescu îi consemnează numele, prin câteva succinte aprecieri, în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* (1941), unde se pot citi următoarele: „Eugen Ionescu, poet și critic, a opus celei mai bune literaturi actuale, într-o carte ștregărească, un formidabil *Nu*. Fapta a

scandalizat. În realitate, autorul nu se dovedea chiar așa negativ și-și permitea doar câteva observații ce prevesteau un talent de polemist cu fraza alertă, franțuzească.”

Printr-un asemenea spirit activ, polemist pasionat și om de atitudine categorică, Eugen Ionescu s-a aflat în permanență într-un susținut și neîmpăcat dialog public, controversa intrând definitiv în destinul scriitorului, nedezmintându-l. Cronicile, eseurile, polemicile, însemnările extravagante risipite prin revistele timpului nu erau decât oglindiri ale unei existențe și ale unui anumit mod de a privi lumea și literatura, de a se privi pe sine. Simțind pericolul căderii în retorism, față de care a avut o teribilă aversiune, Eugen Ionescu se eliberează din grav, din patetic, în forme stilistice paradoxale, în ironii, jocuri, persiflări și sarcasme. Modalitatea histrionică, ironico-parodică, adoptată de tânărul publicist, îi provoacă acestuia multiple delicii spirituale. Într-un articol-scrioare, publicat în 1935, drept răspuns unor proteste ale scriitoarei Lucia Demetrius, care îl caracterizase cu epitete precum: „cabotin”, „jivină”, „soi rău”, „isteric”, „injurios”, *zgribulit de spaimă*”, Eugen Ionescu intuiește esența comicului, acesta identificându-se cu absurditatea și derizoriul cotidianului: „Cât despre frica mea de a mai înjura bărbații, găsesc că acuzația este total ridiculă. Într-adevăr mă întreb cine sunt bărbații literari de care mi-ar putea fi frică? De Liviu Rebreanu? Dar, greoi și ardelean cum e, până să dea un pumn, am timp să mă duc cu trenul până la Chitila și să mă întorc pe jos. De E. Lovinescu? Mai rău. Până clipește o dată, pot face ocolul României în avion, fără să bat recordul la viteză. (Și pe urmă, d. Lovinescu nu se supără. Am disperat să-l fac să se supere). De Tudor Arghezi? E astmatic și obosește. De Ion Barbu? Nu are dinte și nu poate să muște. De Camil Petrescu? E mai mic decât mine și mai slab. De Șerban Cioculescu? Vai, sărmanul, e așa de galben și de sfrijit! Numai nasul e de el și câteodată, ciocul. De Anton Holban? E delicat ca o față care nu face literatură. Este adevărat însă că de Mircea Damian mi-e teamă, pentru că e prea urât, și de G. M. Zamfirescu, pentru că e mardeiaș. Cât privește tinerii scriitori, sunt leșinați de foame, cum se spune în discursurile oficiale, și-i faci să cadă suflând”. Se vede că E. Ionescu intuiește, de pe acum, esența comicului, acesta identificându-se cu absurditatea și derizoriul cotidianului, ale banalului și ale flecăreliei de toate zilele.

Alteori, de la această formă de abordare nonconformistă a realității, Eugen Ionescu își lasă tumultul ființei să se desfășoare în libertatea ei, exprimând toate limpezimile și contradicțiile inerente, neliniștile și spaimele existențiale, în esență, condiția tragică a individului, precum în următorul fragment de monolog dramatic din volumul *Nu*: „Dar atunci de ce mă sperii atât, Doamne, de ce mă sperii de moarte în toate zilele, în toate nopțile, la toate colțurile? De ce îmi tremură oasele, și dinții, și carnea? De ce fug ca un tembel, ca un tembel? (...). Eu sunt moartea. Viața este un provizorat. Moartea mă definitivează. Moartea sunt eu. De ce mi-e frică de mine, de cea ce mă esențializează” (*Intermezzo nr. 2*). Clasat inițial printre neserioși și teribiliști, Eugen Ionescu trăiește ambițiile unui scriitor cu anumite convingeri formate. Autenticitatea atitudinii de frondă avangardistă a scriitorului folosește același stil paradoxal, în care anecdota, cultivată adeseori cu o plăcere nemăsurată, oferă doar iluzoriu ideea că textele sale se constituie într-un simplu act de teribilism juvenil. Treptat, sub orice formă s-ar manifesta, „Eugen Ionescu se desprinde de comportamentul spontan, copilăresc și inconștient, din perioada studenției, când era clasat printre neserioși și teribiliști, și trece la o anumită gravitate pentru care negația și sfidarea nu mai erau un simplu joc, ci expresia unei adânci insatisfacții și disperări, dincolo de literatură și problemele ei” (Constantin Parfene, *Receptarea poetică*, 1988, p. 110).

La **11 mai** 1950, pe scena de la Teatrul Noctambules din Paris va avea loc premiera primei piese *La Cantatrice Chauve* („Cântăreața cheală”). Eugen Ionescu avea doar 41 de ani și era cel mai tânăr autor de pe afișul Teatrului Noctambules, alături de B. Brecht și Fr. Kafka. Piesa relua o alta, scrisă în limba română, și intitulată *Englezește fără profesor*, publicată din nou în limba natală abia după 1990. Piesa se va impune treptat după ce o serie de mari oameni de cultură francezi scriu articole entuziaste despre ea și va deveni cea mai longevivă piesă a acestui mic teatru parizian. „În 1948, va mărturisi însuși scriitorul în

legătură cu nașterea antiplăsei în patru scene *Englezește fără profesor*, variantă a celebrei *La Cantatrice Chave* (*Cântăreața cheală*), habar nu aveam că voi deveni autor dramatic. Aveam doar ambiția de a învăța englezește. A învăța englezește nu duce în mod necesar la arta de a scrie piese de teatru. Dimpotrivă, tocmai pentru că nu mi-a izbutit proiectul de a învăța englezește, am devenit autor dramatic". Schimbarea intervine foarte repede. De acum Eugen Ionescu devine tot mai preocupat în a-și căuta o nouă identitate, contactul nemijlocit cu literatura și valorile franceze deschizându-i rapid o nouă zonă de observație. Evenimentul provoacă o stare de nedumerire prin formula dramatică ieșită din tiparele cunoscute. Eugen Ionescu optează pentru teatru ca dramă a limbajului și a incomunicabilității, un teatru cu desăvârșire novator – *teatrul absurdului*, în care originalitatea unei formule, caracterizate prin fuzionarea șocantă a comicalului cu tragicul, devine indiscutabilă. Însuși autorul avea să-și definească poziția de principiu: „Dacă valoarea teatrului se află în sporirea efectelor, acestea trebuiau sporite și mai mult, subliniate, accentuate la maximum. A împinge teatrul peste zona intermediară, care nu e nici teatru nici literatură, înseamnă a-l restitui cadrului său propriu, limitelor lui firești. (...) Un comic dur, fără finețe, excesiv. Nu comedii dramatice. Recursul la imposibil. Totul împins până la paroxism, acolo unde se află izvoarele tragicului. Un teatru al violenței: violent comic, violent dramatic". Sunt semnele tot mai evidente prin care dramaturgul se decide tranșant pentru un teatru iraționalist, respingând teatrul „aristotelic”, străin spiritului epocii moderne: „Cât despre logică, despre cauzalitate, să nu mai vorbim. Trebuie să le ignorăm cu totul. S-a sfârșit cu drama, cu tragedia. Tragicul devine comic, comicalul devine tragic". În piesele sale de teatru, unitare totuși prin respectarea unui program literar, se pot contura două ipostaze distincte, circumscrise în egală măsură unei violențe estetice fără precedent: *farsa tragică*, cultivată de Eugen Ionescu în *Cântăreața cheală*, ca modalitate artistică fundamentală de reprezentare a angoaselor unei umanități degradate, și *rinocerizarea*, cu toate ipostazele de rezistență pe care le întrușipează Beranger ca prototip ionescian în suita de metamorfoze din patru piese de teatru dominate de violența tragicului: *Uciagașul fără simbrie*, *Rinocerii*, *Pietonul aerului* și *Regele moare*.

În *Cântăreața cheală* există o parodie a limbajului colocvial, parodia teatrului pus sub semnul întrebării. Limbajul celor două personaje, Mr. și Mrs. Smith, se dezarticulează, vidându-se de sens. Se produce o „tragedie a limbajului” cu efecte ilariante, fiindcă oamenii nu fac ce vor și nu își coordonează existența după criterii precise. Autorul dezaproabă ideile gata făcute, conformismele specifice unei anumite categorii sociale, ca elemente caracterizante pentru cei care trăiesc la suprafața vieții, străini de conștiința faptelor și a cuvintelor rostite. Discuțiile personajelor afirmă doar banalități și șiruri lungi de platitudini, articulații verbale, locuri comune și dereglări de comportament lingvistic. Este semnalat astfel absurdul dominator al unei vieți cenușii, scoasă de sub controlul oricărui sens, intenția evidentă a acestor piese fiind aceea de a surprinde o lume suspendată, paralizată în sentimentul răului care o domină și în care orice act se definitivează în zădărnicie, iar conștiința omului se confruntă cu moartea.

Prin situații și tipuri, dar mai ales prin replici și prin numărul de teme obsesive (*incomunicabilitatea ființelor*, *bătrânețea* și *eșecul*, *prezența morții*), Eugen Ionescu e legat de o tradiție literară românească ce se distinge îndeosebi în opera lui I. L. Caragiale și, într-un anume sens, prin Urmuz, pe care G. Călinescu îl numea „un precursor de tot interesul al dicteului automat” (*Principii de estetică*). Tendința expresiei literare și a limbajului de a se degrada în clișee și de a-și pierde astfel valoarea comunicativă adecvată confirmă această filiație caragialiană a lui Eugen Ionescu. Luciditatea pătrunzătoare cu care Caragiale a sesizat cum limbajul servește la tot în afară de a comunica (frânturi de conversații, repetiții, anacronisme, delir verbal necontrolat) se regăsește în modalitatea prin care Eugen Ionescu denunță automatismul limbajului curent și vidul verbal ca simptom al dezumanizării și al alienării. Cuplul celor doi bătrâni din *Lección* este asemănător prin atitudine cu Conu Leonida și Coana Efimița, iar discursul lui Mère Pipe din *Uciagaș fără simbrie*, cu cel al lui Farfuridi și Cațavencu. Absurdul și necomunicarea sunt, de asemenea, elemente definitorii ale comicalului lui I. L. Caragiale în *Petițiune*, *Căldură mare*, *Amicii*, *Inspecțiune* și în

Justiție, fără să se apropie însă de esența pe care o are la Eugen Ionescu proliferarea sufocantă a lucrurilor (*Scaunele, Ucigaș fără simbrie, Rinocerii*).

Spre deosebire de dramaturgia tradițională, unde sursa fundamentală de susținere a intrigii o constituie evenimentele, ceea ce oferă, în antiteatru, o tensiune dramatică intrigii sunt mai ales „stările obsesive, coșmarurile, angoasele, care suplinesc întâmplările reale”. În piesa *Cântăreața cheală* „elementele de intrigă se constituie din filmul existenței cotidiene, colorate de fapte mărunte și receptate de personaje a căror trăire se consumă prin fascinația produsă de spectacolul exterior al detaliului cotidian” (Romul Munteanu). Personajele au, în diferită măsură, conștiința alienării. „Personajele, explică autorul, sunt niște marionete, pentru că au pierdut orice sprijin metafizic. Pentru ele nu există norme și tocmai de aceea sunt derizorii”. Drama absurdului e, înainte de toate, o dramă a cuvântului. Mijloc de comunicare al teatrului, limba însăși e supusă în teatrul absurdului unei tentative de dezagregare rareori întâlnită în istoria literaturii. „Trebuie să distrugem limba și să o alcătuim din nou”, susținea autorul celebrei piese *Cântăreața cheală*. Privit dintr-o astfel de perspectivă, teatrul său se constituie într-o mărturie a unei crize universale a gândirii, a afectelor, a limbajului. „Ceea ce numim *absurd*, susține Eugen Ionescu, nu este decât denunțarea caracterului unui limbaj golit de substanța sa, steril, făcut din clișee și slogane.” Vorbele nu mai au capacitatea de a dezvălui sensuri fundamentale. Limbajul și-a pierdut funcția de comunicare, păstrând numai elementele mecanice, automate. Nu e greu de înțeles de ce, în analizele sale fecunde asupra teatrului lui Eugen Ionescu, Nicolae Balotă surprinde în următorii termeni o asemenea viziune a absurdului existențial: „Grotescul, șarja extremă, comicul macabru, farsa grasă, burlescul grosolan, comicul excesiv, paroxismul tragic, iată modalitățile teatrului la care râvnește Eugen Ionescu.”

În concepția dramatică a lui Eugen Ionescu, absurdul este probabil neînțelegerea unui lucru, a legilor lumii, iar revelarea unei *lumi ca teatru* rămâne obiectul său primordial, „paradoxul creației ionesciene fiind acela al realizării teatralității prin non-teatral” (Nicolae Balotă). Incapacitatea personajelor de a se smulge de sub forța dominatoare a sistemului artificializează atât *conflictul*, cât și *lumea evocată*. Considerată drept o declarație a unui teatru al absurdului, piesa *Cântăreața cheală* este, în această privință, o operă de autentică valoare, timpul sporindu-i parcă tot mai mult adâncimile și atractivitatea. Cochetând cu teribilismul avangardist, Eugen Ionescu reprezintă, în perioada interbelică, un caz evident al revoltei și nonconformismului. Perceput printre cele mai insolite prezențe din peisajul literar al secolului al XX-lea, Eugen Ionescu s-a impus lumii ca o conștiință anarhică, deloc înclinată spre compromisuri, antitraditionalist și demistificator al prejudecăților vechi literare, Eugen Ionescu respinge ideea de grup literar, devenind astfel „partizanul” propriului său caz, în care întrevede condiția eternă a omului în fața marilor probleme ale existenței. Refuzând să se exprime șovăitor și concesiv, Eugen Ionescu se revoltă perpetuu împotriva unei stări de marasm și reacționează radical.

Este tot mai evident că, printre atâtea probleme majore ale dramaturgului, eseistului și poetului Eugen Ionescu, sfârșitul existenței pământești a ființei și a ceea ce ar mai putea fi după l-a determinat să privească și să trăiască încă din tinerețile sale bucureștene sentimentul morții ca o angoasă permanentă, fără ieșire și fără răspuns. Negăsind înțelegerea rugăciunii „Doamne, fă-mă să cred!”, totul se transformă în gândirea sa într-un tragism fără margini. Într-un articol intitulat *Eugen Ionescu în fața morții* eseistul Mircea Duțu oferă câteva scurte detalii cu privire la această atitudine a întemeietorului teatrului absurdului în fața morții, făcând trimitere la o ultimă tentativă pe care scriitorul a făcut-o doar câteva luni înaintea morții. Aflăm că, în contextul aniversării centenarului nașterii scriitorului, numărul din 28 noiembrie 2009 al revistei „Le Figaro Magazine”, relevă, sub semnătura lui Ph. Tesson, unul dintre definițiile demersuri ale lui Ionescu în acest sens. Publicația pariziană dezvăluie, în premieră, două scrisori, dactilografiate de dramaturg, care concentrează întregul dramatism al existenței sale. După formula de prezentare: „Mă numesc Eugen Ionescu, membru al Academiei Franceze”, urmează întrebările: „Pentru ce îmbătrânim? Este asta voința lui Dumnezeu? Pentru ce războaie așa de

sângeroase? Pentru ce atâtea dezastre naturale (incendii, inundații)? Eu nu am rezolvat niciodată aceste probleme!” și se încheie cu un P.S., destul de elocvent: „Sanctitatea voastră, sunt infinit de anxios”. Prima dintre epistole este adresată Papei Ioan Paul al II-lea, la 22 decembrie 1993, cu patru luni înaintea morții dramaturgului și cuprinde expresia concentrată a unei ultime disperări: „Lumea fiindu-mi de neînțeles, aștept să-mi fie explicată”. Abandonând ideea de a găsi singur răspuns la chinuitoarea întrebare, apelează la instanța supremă reprezentată de urmașul Apostolului Petru. Era de așteptat ca misiva „nemuritorului” de la Academia Franceză să genereze un dialog extraordinar, pe o temă fundamentală. Speranțele s-au transformat însă într-o deziluzie. La 13 ianuarie 1994 a venit răspunsul Vaticanului, într-un stil pur administrativ, tributar deopotrivă nepăsării sau incapacității de a reacționa pe măsura unei asemenea provocări. Purtând antetul substitutului Secretarului de Stat al Sfântului Scaun, textul poate fi rezumat astfel: „Citiți Biblia și muriți cu seninătate”, însoțit, desigur, de formula sacrosanctă „Papa se roagă lui Dumnezeu să vă ajute”.

Nemulțumit de un asemenea rezultat, și în condițiile în care perceperea apropierei rapide a sfârșitului intensifică angoasa, E. Ionescu face un nou demers în același sens, pe lângă Jean-Marie Lustiger, cardinal și arhiepiscop al Parisului. Din păcate, va trăi aceeași mare dezamăgire. La 13 martie 1994, cu 25 de zile înainte de moarte, va primi răspunsul: „Telefonați-i secretarului meu, iată numărul, îl însărcinez să vă ofere răspunsul pe care îl doriți”. Refuzul dialogului din partea celor doi lideri ai creștinismului se poate înscrie perfect în viziunea ionesciană despre absurdul lumii. Demersul lui Eugen Ionescu ar fi oferit ocazia unui dialog fertil, pe o temă eternă privind existența umană”.

◆ VERONICA BĂLAJ (Canada)

ORFEU

Se făcea că Orfeu
coborâse de undeva
sau din lună
sau din viața de apoi
ne înșiruisse pe toți
cu ochii spre-o cale necunoscută
ședeam cuminiți
așteptând un semn
poate-o minune
să ne vindece de teamă
și tăcere
porumbeii poștași
nu mai erau nicăieri
să trimitem vreo veste
norii coborâseră în palma lumii
eu singură-mi luasem
necuviința
să cânt
îmbrăcată în ploaie
înnodam un vers
despre Hamlet și York
dar am fost
scoasă din rând.

MESA LA VATICAN

In memoriam, Doni

Vara,
la ora de vineri,
spre seară,
în Basilica San Pietro
sfînți,
purtând mănuși pământești
ne mângâie

trecând prin memoria noastră
făcându-ne creduli
și gata de zbor
uitând tabloul vremii
plin de iederă în flăcări,
și îmbrățișări dezacordate
îngerii ne dau
ambrozie și vin
PAX VOBIS!
liniște mov,
câteva picături din apa sfințită
luate la intrare
și lacrima mea
pentru plecarea ta nepieritoare.

HAPPY FACE

În plin ospăț
cântecul păsării temute
defăima virtutea mesenilor serii
trecători prin amor și beție
cântau
vino, străine, la masa
cu fecioare și cupe de vin
sătui de lege să bem
puterea trufiei
multe-am văzut în căile noastre
primejdii scăpate din frâu
ne-au mântuit nădejdea
hai să-mpărțim
vremea din urmă frățeste
și vă-ndemn, răsplățiți viclenia
de seară
ocară morții să dați
pasărea, iat-o, soarbe
din cupe cu bine și rău

cântă,
și-ncepe să moară
ca suflet de om.

ANIVERSARE ȘI TĂIERE DE
NOROC

Sosește jonglerul,
cu rol principal
îmi sărbătoresc laolaltă
toate zilele de naștere
și stau înrămată între flăcările
ieșite din mâinile lui
spectacol de grădină
și tăiere de noroc
cu gustul cuvintelor rodite
într-un gutui și-un măr
cu sămânța picată
din Eden
taman în pătratul meu
existențial
colorată, flutura la o adică
partea de frică
bună de mestecat
în singurătate
invitații, cu dogoare în gesturi
și pantofi jucăuși
se-nghesuie, cântă, mimează,
un tablou mișcător, izbutit
secundele vin desfrânate
din mai multe direcții
se veselesc,
ce noapte, ce viață
arzând.

LEGENDĂ ADĂUGITĂ

Potop de ape sălcii
pe tavanul Sixtinei...
poate-aici te-am pierdut
poate mai există un Noe
în alte Galaxii
poate tu ai și urcat
în corabia lui rătăcind
prin albastrul vâscos
al unui potop re-programat
având permis
de a-temporalitate
vindecăt de întuneric și văzduh...
pe un prundiș străin,
îmi număr pașii
ne vom reîntâlni
într-un paradis
cu reguli nepânguite încă.

VIA APPIA

Pe Via Appia în jos,
îmi faci semne din ploaie
tobe cerești
răzvrățire de voci
fără nume,
se-apropie,
trec prin mine
până departe.....
Te strig,
am așchii în voce
drumu-i răstignit
printre măslini
cu trunchiuri șerpi-ncolăciți
frunzele au culoarea vineției
lumina, în convulsii
îmi produce sete
mai e și acolo
vreun deal, vreo stradă,
o trăsură?
Via Appia o vezi
urcând, sau coborând?
mă fotografiez
în chip de singurătate indecentă

ochii tăi,
capăt de pod în oglinzi
ar putea risipi vrajba fricii,
să trec desculță
dintr-un timp în altul?.

FANTEZIE HERALDICĂ

Ah, marea!
sărutându-mi piciorul drept,
piciorul stâng..
inima...
mușcătură fierbinte, însemn
heraldic
roșu brocart, rubiniu,
mă prefac pârjol arămiu
al dragostei dintâi
precum viața
un val fugarnic, altul ostenit,
o plecare-n revenire..
precum eu și noi și împărații
în povestea clipei dintru început
victorioasă, vie...

DE-A VIAȚA

Hai, curaj!
Ne-aplecăm spre norocul
ghemuit rotitor
în cercurile
fântânii ogindă....
Osteneala, fierbințeala, pofta,
de-a fi nesăbuiți stârnește
lătratul zilei
cățelul pământului
mușcă și mușcă
din gânduri, mulaje de ceară
topită
nu-mi pasă
o sumedenie
de subînțelesuri izbăvitoare
mă apără
nimic rău nu știrbește

minutul
cât jocul de-a viața
mă prinde.

CU EVLAVIE, JUPITER

Jupiter, însetat,
îmi soarbe din palmă
ploaia fostelor zile
socotim împreună
simțuri devastate /
pe- o roată de foc,
răsucesc două clepsidre
cu nisip sărat din mare...
E acum... și e târziu
le-atâm de privirea
zeului rătăcit
printre puncte cardinale
așteptând
declarația de iubire promisă
la nașterea mea.

MOTIV DIN VECHEA CARTE

Iov, desigur,
se putea înălța
de la durere la cer,
prin iubire, mai putea
și să moară fragmentar
l-ar fi înviat poate
cuvântul rostit
la facerea lumii
dezbrăcat de frică,
fără sceptru, fără trâmbițe în glas,
Iov, singuratic în ploaie
aseară, mă chema
la o mărturisire istovitoare
cu lașitate,
mă îndepărtam pe-o navă
utopică
din cuvinte plutitoare
între marea judecată
și poezie.

◆ IOAN MARTA

AFORISME

Faptul că nu există nimic întâmplător începe cu nașterea fiecăruia.

Viața este suma minunilor la care tu ai luat parte.

Șansa celor care nu știu că au aripi este să-i întâlnească pe cei care le văd.

Lacrima este zgura sufletului.

Unii oameni țin cont de vânt mai mult decât corăbiile.

Florile trandafirului sunt spinii răzvrățiți al căror miros vindecă înțepăturile.

Dacă înțelegi că doar lumea este a ta, nu și oamenii, totul devine ușor.

Oricât de înalt ar fi confortul în care trăiești, piscul îl reprezintă cel psihic.

Nu banii mișcă lumea, ci iluziile.

Viața este doar o scenă. Nimic din ce se întâmplă pe scenă nu depinde de aceasta.

◆ MIHAI MERTICARU

URME

Cu miros de luceferi în
privire,
sprijinit cu fruntea de-o

amintire

și cu ochii de zare,

sondezi abisul cu încrâncenare,

stai la taifas,

în limba asfințitului și a pustiei,

cu toți cei aruncați peste marginile
cercului,

în timp ce salcâmii leapădă

horbotă ruginie și

din rănile nopții picură stele

și adevăruri nerostite

despre efemerizarea eternului și

eternizarea efemerului,

despre drumul spre noi înșine acoperit

cu iarbă ideatică.

clipa se naște murind,

toate trec în lumea asta.

rămân doar urmele păsărilor

în zbor, ceea ce urmează după finalul

unui poem,

veșnicia dintre secunde și

foșnetul frunzelor bubuind timpanele...

ETEROMORFISM

Îndură-te, Doamne, și ridică
un colț de perdea să-Ți văd
barem o frântură din aura Ta,

să observ măcar printre gene
cum Îți ies aburii din gură,
că pe acolo, pe sus, știu că e tare frig!

de ce nu vrei să vii ca altădată
pe aici, să mergi pe pământ,
printre oameni,
să-Ți mai dezmorțești picioarele
să mai înfăptuiești câte o minune,
să schimbi ura de pe planetă în dragoste,
să faci cenușa să înflorească
și să-i mai pui pe gânduri pe păcătoși?

ieși, Doamne, din acel munte celest
de tăcere și dă-ne un semn
să înțelegem dacă nu cumva, între timp,

ne-ai transformat în cârțițe și de aici,
de sub pământ, admirăm un cer
de plastic vopsit în culori înșelătoare

și nu mai putem vedea adevărata
boltă cerească în care Tu sălășluiești
alături de sfinții și
îngerii Tăi!..

INVITAȚIE

Deschide tu poarta aceasta
cu dimineața zilei de mâine
și cu poemele nescrise de
poetii geniali!

deschide și ușa aceasta
cu pleoapa unui înger
și cu haosul din indiferența
zilei de ieri!

acum rămâi cu mine
în această căsuță ecologică
făcută din bărnele uitării de sine,

acoperită cu liniștea de
dinaintea începutului de lume

și cu declarațiile tuturor
îndrăgostiților de pe pământ!

hai să ne pregătim și un prânz
copios
cu aperitive rafinate din poezia
persană,

cu o ciorbă din cântece și
oase de greier,

cu o budincă din candori amestecate
cu erori și principii fundamentale
stropite cu fel de fel de mirodenii
de necuvinte,
în care să predominie mireasma
surâsului tău!

desertul îl vom lua în livada noastră
de lumină vopsită cu verde smarald.

tu vei servi o brioșă din ecouri eterate,
clătite cu roua gândului
și un cocteil din clipe dulci
și veșnicii,

eu voi sorbi puțin câte puțin
din cafeaua devoțiunii
ochilor tăi semisferici și himerici.

vom sta aici până ce luna
ne va arăta și cealaltă față,
amuzându-ne cum zilele se plagiază
una pe alta...

INCANDESCENȚĂ

Te-ai hotărât să scrii o carte
care să ia foc în mâinile cititorului,
să provoace furtuni cu fulgere și trăsnete
*pe cerul magicienilor din lumea întreagă și
în pătratul acela născut din cerc,*

să strivească orizontul cu-atâta splendoare,

să exprime cu vorbe îngerești,
ceea ce nicio gură n-a rostit,

să declanșeze cutremure devastatoare,
pe pământul celor care trăiesc
într-o altă galaxie,
să fie un al doilea soare
țintuit pe zenit,

să cuprindă esența esențelor înțelepciunii
tuturor cărților care au ars
în Biblioteca din Alexandria

și a celor mai valoroase cărți
ce-au rămas închise în niște sertare
pierdute pentru totdeauna.

ca să scrii o asemenea carte,
așezând timpului o treaptă,
știi că trebuie să arzi tu mai întâi ca o flacără.

arzi, dar nu te mistui!

POVESTE COLORATĂ

Și-atunci
deodată s-a ridicat negura veacurilor
și un tărâm fabulos s-a descoperit
privirilor tale siderate.

pielea ei albă,
câmp de zăpadă fierbinte,
scânteia pe pajiștea metafizică a amintirilor.

bobițele roșii-violacee ale sânilor împiersicați
îți făgăduiau o beție cu mireme de veșnicie.
pletele ei aurii, ogor de grâu în pârgă,
îți șfichiau ochii, încolătăcindu-i, înnoptându-i.
coapsele ei de abanos rotund, strălucitor,
se zbăteau, încâlcindu-se-n rime încrucișate și
îmbrățișate.

genunchii ei orgolioși, viclene păsări de pradă,
zburau și se ascundeau după sprâncenele
tale stufoase, descoperindu-se, aprinzându-se,
înveșnicindu-se.

jarul buzelor ei se azvârlea roată de scânteii,
ispitindu-te, nelăsându-te, invitându-te să bei.

ochii ei obraznic de sfioși curgeau
ca o apă albastră peste trupul tău,
incendiindu-l, devastându-l, eternizându-l.

ce de viscole între șoldurile de ciocolată amăruie!
ce șoapte fierbinți!
ce chemări înfrigurate!

așa au trecut veacuri și milenii
și multe altele vor mai trece,
dar povestea asta colorată
va rămâne neschimbată.

SUAVĂ FEMEIE

Femeie,
lumină neliniștindă,
enigmă născocită din puritățile astrale,
icoană epifanică a veșniciei dintre clipe,

punct de reper fundamental al universului,
armonie imperială, licoare divină,
de unde ai venit cu jumătate de infinit?
aud coapsa ta de cretă
năruind atâția coloși de Rodos!

fraga gurii tale
rupând atâția dinți de oțel!

chipul tău firav punând în iarba
bărbăteasca sublimitate!

de glezna ta
împiedicându-se și căzând
atâtea imperii!

tu, fântână cu apă curgătoare,
în limpezimea undelor tale
atâția bărbați și-au tulburat mințile,
bându-le!

ea,
numai ea aleargă
prin toate poemele lumii!..

Din seria „Apologetica”

• STELIAN GOMBOȘ

De la Nașterea Domnului (până) la reînnoirea și jertfa omului...

Motto: „Pe întreg pământul unde se propovăduiește numele lui Hristos se serbează nașterea lui Hristos. În fiecare an această sărbătoare aduce parcă cu sine un suflu proaspăt de iubire și lumină. În fiecare casă, în fiecare familie au loc pregătiri pen-tru această zi. Copiii o așteaptă cu bucurie nerăbdare, părinții se gândesc la surprizele pe care le vor face copiilor, toți stau cu gândul la cum va fi împodobit pomul de Crăciun. Nu trebuie să uităm însă că sărbătoarea Crăciunului este în primul rând o zi sfântă, pe care o cinștim în amintirea acelei nemărginite Iubiri Care n-a pregetat să-L jertfească pe Fiul Său pentru mântuirea neamului omenesc.

Așadar, pentru a întâmpina și a petrece după cuviință această zi de sărbătoare, să fim pă-trunși de evlavie în fața preacuratei icoane a Pruncului Iisus, fiindcă, altminteri, sărbătoarea ar fi lipsită de orice noi-mă. Sărbătorind Nașterea Domnului, să ne rugăm ca duhul iubirii Sale să se trezească și să sporească în inima noastră, să afle în el iesle gata să-L primească. Să-L primim și să-I pregătim darurile de preț pe care I le vom pune înaintea. Naș-terea Domnului înseamnă iubire, pace, bunăvoire, iar bunăvoirea înseamnă iertare reciprocă, dorințe de bine și o dra-goste care să îmbrățișeze toată omenirea.” (Sursa: Fiecare zi, un dar al lui Dumnezeu: 366 cuvinte de folos pentru toate zilele anului, Editura Sophia, p. 413.)

În loc de prolog...

Reînnoirea și jertfa omului...

„Dumnezeu fiind desăvârșit, se face om desăvârșit și săvârșește cea mai mare noutate din toate noutățile, singurul nou lucru sub soare, prin care se arată puterea infinită a lui Dumnezeu”¹.

„Omul este om adevărat numai prin Dumnezeu – Om și în Dumnezeu – Om”².

Sărbătorile sunt răstimpuri de adâncire și aprofundare în taina credinței noastre. Sunt prilejuri elegante și sigure de a ne sustrage din gălăgia și trepidația fără sens a lumii. Prin ele ni se oferă șansa de a ne umple de cele spirituale, de a transforma inima noastră în cerul frumos al liniștii, al păcii interioare, al bucuriei de a fi în preajma celor dragi, al împărtășirii dragostei și atenției noastre față de cei sărmani și neajutorați și al participării noastre la slujbele Bisericii, ca năzuință sinceră și minunată de a-L întâlni pe Dumnezeu – Omul, acolo unde este El, în chip sigur și deplin, adică în Sfânta Împărtășanie.

Am nădejde că acest lucru ni-l propunem și noi cei care suntem acum, la acest ceas de sărbătoare, în lăcașul Domnului, unde căutăm să deprindem un alt mod de viață decât cel al acestui veac atât de tulburat și fărâmițat de ură, de calomnie, de sete de putere, de corupție, de falsitate, de minciună și depreciere morală a calității vieții umane.

Drept urmare, sărbătoarea Nașterii după trup a Domnului nostru Iisus Hristos sau a Crăciunului ne încredințează, în chip temeinic, că prin ea descoperim, cu adevărat, ce este omul ca ființă reînnoită, îndumnezeită, impregnată de har, de lumină, de energiile necreate, și restaurată, nu numai din punct vedere moral, ci și ființial. Adică, Fiul lui Dumnezeu prin întruparea Sa, prin nașterea feciorenică din

¹ Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica (III, 1)*, traducere din limba greacă veche, introducere și note de Preotul Profesor Dumitru Fecioru, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2005, p. 115.

² Arhimandritul Iustin Popovici, *Omul și Dumnezeu-Om. Abisurile și culmile filozofiei*, studiu introductiv și traducere: Pr. Prof. Ioan Ică și Diac. Ioan I. Ică jr., prefață: Prof. Ioannis Karmiris, postfață: Panayotis Nellis, Sibiu, Editura Deisis, 1997, p. 62.

Născătoarea de Dumnezeu, a re-dăruit firii omenești capacitatea de a se opune păcatului, ca „închidere a omului față de Dumnezeu (...) și semenii”³, și de a respinge degradarea spirituală, ca formă de înjosire a demnității umane.

Dumnezeu – Fiul, prin venirea Sa în lume, ne consolidează în bunătate, adevăr, iubire și pace, pentru că El Însuși este Bunătatea, Adevărul, Iubirea și Pacea desăvârșite.

Cu alte cuvinte, așa cum evidențiază Sfântul Maxim Mărturisitorul, prin nașterea lui Dumnezeu-Fiul printre noi, omul devine mai frumos, în deplină comuniune cu Sfânta Treime, și mai integru din punct de vedere spiritual, așa cum era în zorii umanității: Iisus Hristos, „ștergând cu totul cuvântul șarpelui, suflat în urechile firii, a făcut iarăși curată firea ca la început. Ba încă a făcut-o să întrecă, prin îndumnezeire, prima ei plăsmuire”⁴.

Slujba Crăciunului, în frumoasa ei alcătuire, surprinde extrem de sugestiv această reînnoire a omului de către Domnul Iisus Hristos: „Pe cel căzut pentru neascultare, pe cel făcut după chipul lui Dumnezeu, pe cel ce era cu totul în stricăciune, pe cel lipsit de viața dumnezeiască cea bună, iarăși îl înnoiește, ca un înțelept Ziditor, că S-a preaslăvit”⁵.

În frumusețea praznicului Crăciunului conștientizăm faptul că cea mai autentică și frumoasă icoană a omului este Însuși Dumnezeu – Fiul, Care S-a făcut om deplin, ca în felul acesta să ne rămână pentru totdeauna drept model de împlinire spirituală și cale de urmat în dorințele și căutările noastre de păstrare a demnității umane.

Doar „prin nașterea lui Dumnezeu în trup, Dumnezeu întreg S-a născut în această lume, întregul Adevăr al lui Dumnezeu, întreaga Dreptate a lui Dumnezeu, întreaga Iubire a lui Dumnezeu, întreaga Bunătate a lui Dumnezeu, întreaga Milă a lui Dumnezeu”⁶.

Ori de câte ori omul va încerca să caute adevărul, dreptatea, iubirea, bunătatea și mila, excluzându-L pe Dumnezeu, va ajunge, inevitabil, la fundamentalism, răz bunare, lașitate, ipocrizie și batjocură.

Prin urmare, fără Dumnezeu – Omul, Care este noutatea absolută din toate timpurile, omul nu poate să se reînnoiască, nu poate să-și reîmprospăteze energiile spirituale pentru a învia din marasmul și urâtul păcatului.

Credem la modul cel mai profund că doar Iisus Hristos poate să repare aripile frânte ale umanității și să o vindece de rănilor provocate de otrava păcatului. Doar „în Hristos, subliniază Părintele Profesor Dumitru Stăniloae, natură umană este activată în autenticitatea și deplinătatea ei”, pentru că Iisus „este în gradul suprem omul pentru oameni, întrucât este omul pentru Dumnezeu sau umanitatea deschisă deplin lui Dumnezeu”⁷.

Omul nu poate deveni cu adevărat și în mod autentic nou decât în Iisus Hristos, pentru că El este noutatea absolută din întreaga istorie a umanității și modelul după care a fost creat omul ca frumusețe a creației și minunată făptură a lui Dumnezeu.

Altminteri, orice tentativă de a copia, de a falsifica sau de a transforma acest adevăr fundamental al credinței creștine în ideologie, sfârșește în mutilarea previzibilă și nefastă a structurii spirituale a omului.

Cea mai cumplită formă de întrupare a instaurării „omului nou”, nu după chipul lui Dumnezeu, ci după chipul desfigurat de păcat, a fost „diavolul roșu”, numit pe numele său cel adevărat comunism.

³ Preotul Profesor Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă4 (II)*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 2010, p. 92.

⁴ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie (54, Filocalia III)*, traducere din grecește de Prof. Stavr. Dr. Dumitru Stăniloae, Sibiu, Tipografia Arhiepiscopiei, 1948, p. 243.

⁵ *Mineii pe Decembrie*, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2019, p. 517.

⁶ Arhimandritul Iustin Popovici, *op. cit.*, p. 63.

⁷ Preotul Profesor Dumitru Stăniloae, *op.cit.*, p. 47.

Definirea comunismului ca „structură a păcatului”⁸ este, în egală măsură, simplă în formulare și densă în conținut.

Anul acesta aniversăm 35 de ani de la căderea cortinei întunericului moral, care ne-a otrăvit, timp de 45 de ani, cu ideologia lui materialist – atee și inumană.

Fizionomia spirituală a „omului nou”, impusă prin agresivitate, muncă forțată, foamete, sărăcie, deportări și cu prețul uciderii, la nivel mondial, a o sută de milioane de oameni, arată în felul următor: practicarea „urii ca datorie morală”⁹; „abolirea preceptelor moralei naturale”¹⁰; moartea lui Dumnezeu; „a te odihni” prin muncă până la epuizare; distrugerea familiei, disprețul visceral față de preoți și dimensiunea religioasă a persoanei; promovarea intereselor de grup în defavoarea persoanei; reeducarea omului prin știință, care a fost gândită de către comuniști în vădită opoziție față de religie; credința oarbă în progres; desprinderea omului din „corsetul” moralei tradiționale; lichidarea elitelor și glorificarea maselor, pentru că era de neconceput să existe un intelectual în stare pură și fără prestarea unei munci fizice; deformarea iubirii de patrie și idolatrizarea partidului – stat, ca cel care ia locul lui Dumnezeu.

În urma acestei autopsii a „omului nou” din comunism, sunt convins că, în mod normal, ajungem la constatarea simplă: a fost un adevărat coșmar. Ce bine că am scăpat sau ce bine că nu a durat atât de mult! Să știți că, nu aș vrea să vă dezamăgesc. Comunismul încă nu a murit. Trage doar să moară, tocmai pentru a ne înșela și pentru ca în felul acesta scamatoria lui să devină credibilă. Se chinuie să reînvie, însă sub o altă mască și sub un alt nume: marxismul cultural, ale cărui linii de forță, în mare parte, sunt tocmai trăsăturile „omului nou” din comunism. Diferența constă în faptul că „omul nou” din comunism – recunoaștem, în unanimitate, – a fost un coșmar al secolului al XX-lea, pe când „omul nou” al marxiștilor contemporani este descris și prezentat seducător ca un vis „frumos”, aducător de emancipare culturală și toleranță morală.

Comuniștii sunt printre noi: și cei vechi și cei noi. Unii mai glazurați decât alții. Sunt deghizați în apostoli ai neamului, fără să îi preocupe dragostea de țară, pentru că o denigrează și îi maculează ideologic trecutul; sunt deghizați în apostoli ai toleranței, când de fapt ei își propun să elimine, ori de câte ori se ivește ocazia, adversarii care pot fi o piedică în construirea „omul nou” „gândit” de ei; sunt deghizați în apostoli ai drepturilor copiilor, când de fapt devin niște propagandiști ai drepturilor în defavoarea copiilor nenăscuți; sunt deghizați în apostoli ai drepturilor omului, când, de fapt, sabotează demnitatea umană prin impunerea unor viziuni și concepții care strică ordinea naturală a firii umane.

Așa cum era și visul vechilor comuniști, noii comuniști doresc cu orice preț „progresismul”. Au o unică dorință: „valoarea” unui lucru sau a unei realități „să nu mai fie judecată în funcție de conținutul ei, ci prin simplul fapt de a fi mai recentă, mai acceptată, mai populară, mai la modă”¹¹. Tot ceea ce este vechi, adică tradiții, credință, dragostea de patrie, consideră, acești comuniști contemporani, că trebuie aruncate peste bordul istoriei.

„Omul nou” al „progresiștilor” de azi este cel care vrea să arunce în aer tot ceea ce ține de moralitate. Adică, credința trebuie expulzată, clericii batjocoriți și stigmatizați, familia trebuie dinamitată pentru a susține interesele de grup ale drepturilor minoritarilor, trebuie instaurată lupta de clasă între cei preocupați de materie și cei pasionați de spirit, între bărbat și femeie, între bogat și sărac, între intelectual și preot, de parcă ultimul trebuie exclus din principiu din rândul celor care se dedică îndeletnicirilor nobile ale minții și inimii.

Din păcate, așa arată „omul nou” la 35 de ani de la căderea comunismului. Ne bântuie, ne tulbură, vrea să ne seducă și vrea să ne smulgă din rânduile noastre sfinte.

⁸ Alain Besançon, *Eseuri despre lumea de azi*, traducere din limba franceză de Adina Cobuz, București, Editura Humanitas, 2007, p. 139.

⁹ *Ibidem*, p. 145.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ H.R. Patapievic, *Discernământul modernizării. 7 conferințe despre situația de fapt*, București, Editura Humanitas, 2004, p. 109.

Mulți ne spun să nu ne mai lamentăm, nici să nu ne mai comportăm ca o cetate aflată sub asediu. Au dreptate, dacă lamentația și văicăreala ar fi singurele reacții la ceea ce se întâmplă în societate, așa cum insinuează. Dar se înșală când cred că a detecta răul, așa cum medicul diagnostichează cancerul, este echivalent cu a amuți de durere și a te resemna. Medicul detectează boala pentru a o eradica, pe cât este posibil. Noi încercăm să detectăm răul, pentru a i ne opune și a-l eradica din viețile noastre. Nu poți face curățenie fără să dai la o parte mizeria.

În memoria creștinilor, cuvântul lui Iisus Hristos: „În lume necazuri veți avea; dar îndrăzniți. Eu am biruit lumea” (Ioan 16, 33) nu rămâne pierdut în istorie, ci are rezonanțe existențiale. Și mai știm încă ceva: vremurile cele mai înfloritoare pentru Biserică nu au fost cele în care nu era asaltată, ci vremurile în care era cea mai înjosită, batjocorită și programată dispariției, așa cum Iisus Hristos ne-a arătat dragostea Sa absolută și minunată, nu atunci când propovăduia Evanghelia pe cărările Țării Sfinte, ci atunci când era răstignit pe Cruce, când era batjocorit și disprețuit pe dealul Golgotei.

În urmă cu 35 de ani, înainte de Crăciun, tinerii eroi ai Revoluției din decembrie 1989 strigau: „Vom muri și vom fi liberi”, ca mai apoi să rostească rugăciunea „Tatăl nostru”. Ei au crezut în libertate și în rugăciune. Unii dintre ei nu au mai apucat Crăciunul liber și plin de bucurie al lui decembrie 1989, dar însângerați de sângele martirilor și trist în sufletele celor care i-au pierdut pe cei dragi ai lor.

Ori de câte ori nu suntem consecvenți cu acest crez al lor, pentru care și-au dat viața, nu facem altceva decât să întinăm memoria jertfei lor. Ei nu au scandat articole din „drepturile fundamentale” ale „progresistului”, ci s-au jertfit în numele drepturilor naturale ale demnității umane: libertatea, care dă putere de jertfă, de slujire, prin iubire curată, a semenilor (Galateni 5, 13) și spiritul, „care dă viață” (Ioan 6, 63). Ambele au fost suprimate în regimul comunist. Astăzi ni se propune o libertate, desprinsă de responsabilitate, omorând, zi de zi, prin confuzie morală, duhul din noi.

Așadar, numai Iisus Hristos, Cel născut în ieslea Betleemului, noutatea absolută a istoriei umanității, ne poate reînnoi cu adevărat sufletul și viața. El ne poate regenera ca neam, ca istorie și ne poate reîmprospăta vocația de creștini ortodocși în acest colț de lume. De ce? Pentru că reînnoirea în Iisus Hristos este viață, frumusețe, liniște, har și lumină, nu ideologie moartă. Orice ideologie moare, așa cum s-a ales praful și de comunism.

În loc de epilog...

Omul vechi și omul nou...

La început, Dumnezeu l-a făcut pe om „dumnezeiesc”. Așa trebuie înțeleasă Scriptura care spune că, dintre toate făpturile, numai pe om l-a făcut Dumnezeu „după chipul și asemănarea Sa” (Fac. 1, 26); ba chiar înțelegem că l-a făcut „cu mâna Sa”: „luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul ființă vie” (Fac. 2, 7). Apoi a zis lui Adam și femeii sale: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți; și stăpâniți peste peștii mării, peste păsările cerului, peste toate animalele, peste toate vietățile ce se mișcă pe pământ și peste tot pământul” (Fac. 1, 28).

Așadar, omul a fost făcut părtaș dumnezeirii Creatorului său încă dintru început, primind un statut special în raport cu lumea și cu celelalte făpturi. Astfel, Dumnezeu îi acordă lui privilegiul de a pune nume viețuitoarelor pământului (Fac. 2, 19-20), ceea ce îl face să pară și el un fel de „dumnezeu”.

Prin păcatul neascultării însă, acesta își pierde asemănarea cu Dumnezeu și îi este afectat grav chipul Creatorului, adânc întipărit la început în ființa lui. Din făptură nouă, chemată la înnoire nesfârșită, s-a înjugat prin păcat cu „cel învechit în răutate” și cu moartea. Ca urmare, a fost alungat din rai și trimis în lumea aceasta a noastră ca să-și plângă păcatul, să se pocăiască, după care să revină la starea pierdută.

Din nefericire, însă, nici pocăința proprie, nici Legea dată pe Muntele Sinai, nici profeții trimiși special și nici celelalte modalități prin care a încercat Dumnezeu să-l ridice pe om din cădere (Evr. 1, 1) nu

i-au putut aduce acestuia restaurarea. Mai mult decât atât, omul și-a uitat cu totul, în timp, originea și chemarea sa și a ajuns să se complacă într-o lume în care a fost trimis doar temporar și pentru penitență (Fac. 3, 23-24). S-a adâncit în păcat și, încet – încet, păcatul i-a luat locul stării sale originare.

De aceea, știind Domnul că omul nu se mai poate ridica nicicum, a recurs la un gest cu totul uimitor și minunat: L-a trimis pe Fiul Său să Se întrupeze, să Se facă om, ca model sau „începătură” mântuirii noastre (I Cor. 15, 20 și 23). S-a identificat cu noi prin naștere trupească, pentru ca să ne restaureze ființa decăzută, și a murit în locul nostru, pentru a pune capăt blestemului morții care ne urmărea din cauza păcatului (Fac. 3, 17-19). Așa a ales Dumnezeu să înfăptuiască înnoirea sau re – îndumnezeirea noastră; să-l facă, adică, pe omul vechi – Om Nou.

Așadar, prin nașterea Sa, Iisus Hristos Domnul ne-a reînnoit tuturor perspectiva îndumnezeirii. Astfel, a îndumnezeit-o mai întâi pe Maica Sa, pe Preacurata, Preanevinovata și Pururea Fecioara Maria, curățind-o de singurul ei păcat – cel strămoșesc, pe care îl moștenește în calitate de muritor și făcând-o cea mai curată făptură din tot neamul omenesc. Nu întâmplător a fost ea primul om îndumnezeit, ci aceasta s-a făcut ca o reabilitare a Evei, cea care păcătuisese întâi. De aceea a mai fost numită Maica Domnului și „Eva cea nouă”, ca cea care s-a făcut începătură omului nou.

Această „făptură nouă” (II Corinteni 5, 17) însă, pentru a „se înnoi din zi în zi” (II Corinteni 4, 16), trebuie să-i urmeze întru toate Domnului său; să se facă împreună-lucrătoare cu Cel prin care a fost restaurată; să se asemene cu Iisus Hristos, Noul Adam, prin „nașterea din nou” (din apă și din Duh – In 3, 5), dar și prin jertfă personală, după modelul Jertfei preasfinte a Aceluia. Aceasta întrucât, pentru a-l înnoi, a-l îndumnezei pe om, Iisus Hristos a trebuit El Însuși să Se nască din nou (după ce Se născuse mai întâi din Tatăl) și să Se jertfească. Prin urmare, nu există re – îndumnezeire pentru noi fără „naștere de sus” (In 3, 3) și jertfă în Iisus Hristos. Din păcate, însă, nu toți oamenii au înțeles mesajul nașterii și înnoirii prin Iisus Hristos. Nu toți I-au acceptat chemarea și nu toți Îi urmează. Au fost și mai sunt și astăzi destui care preferă să rămână în continuare „oameni vechi”, în ciuda Legii celei Noi, adusă nouă de Iisus Hristos.

Dar, în ființa omului nu s-a stins niciodată definitiv năzuința devenirii sau a schimbării stării sale. Impulsul înnoirii l-a însoțit peste veacuri și, în situații de criză, a răbufnit – din nefericire, nu pentru a accepta „mâna” întinsă de Domnul, ci pentru a defula în alte forme de „înnoire”, străine de re-îndumnezeirea propusă nouă de El.

Altfel spus, așa au apărut diferitele mișcări social – culturale, curente și ideologii care au propus înnoirea: fie cultivând exaltarea individului, în disprețul Binelui Divin și în numele „binelui autonom”, fie îngroparea lui în mulțime, în colectiv, în numele așa – zisului „bine comun”.

Astfel, Umanismul (sec. al XIV – lea ș.u.) situează omul, iar nu pe Dumnezeu – Omul – pe omul acela căzut și ezitant până atunci la orice formă de înnoire – în centrul lumii. Sub lozinca „omul, măsura tuturor lucrurilor” sau „omul, modelul universului”, umanismul a încercat, pentru întâia dată la nivel global, construirea Omului Nou ca om fără de Dumnezeu.

Având ca program Renașterea prin cultură și etică, iar nu prin „naștere din nou”, după cum ne-a cerut Iisus Hristos (In 3, 4), omul astfel emancipat forțează, pe rând, înnoirea: prin Iluminism, incriminând religia ca întuneric; prin Raționalism, exaltând rațiunea în detrimentul credinței în Dumnezeu; și prin Materialism, negând cu totul transcendentul. Așa a ajuns Nietzsche să proclame Super-omul – un individ amoral, super – puternic și capabil de a-și renega instinctele divine – și să-I declare „moartea lui Dumnezeu”.

Mai târziu, Nazismul a încercat construirea Omului Nou prin teoria purificării – rasa pură, rasa ariană, iar Comunismul, prin metoda reeducării, toate aceste curente și ideologii țintind, ce-i drept, înnoirea omului, dar pe căi diferite de cea care este Iisus Hristos Domnul, căci El a zis: „Eu sunt calea, adevărul și viața” (In 14, 6).

Astăzi, Neomarxiștii ne propun ca soluție de înnoire resetarea, adică un fel de „stop și de la capăt”, dar nu de la capăt de tot, adică de la protopărinții noștri și de la starea lor paradisiacă, ci de la „părinții lor”, întemeietorii vechiului marxism, chiar dacă acela s-a dovedit deja incapabil și ineficient.

Cu alte cuvinte, în ultimele secole, omul s-a zbatut teribil să se înnoiască fără ajutorul lui Dumnezeu. Însă, nu omul Renașterii culturale s-a dovedit a fi soluția, nici omul iluminat al științei, nici omul – rob exclusiv al rațiunii, nici super – omul lui Nietzsche, nici omul purificat al naziștilor, nici omul reeducat al comuniștilor și nici omul cu genul fluid și sufletul robotizat al Neomarxismului. Soluția este cea pe care ne-a dat-o Domnul, Creatorul nostru și Iisus Hristos, Cel Care a adus înnoirea „omului vechi” prin nașterea și jertfa Sa. Adam înainte de cădere, înnoit și îndumnezeit prin și întru „Adam cel nou”, este chemarea firească și dumnezeiască a omului, unica modalitate de înnoire – prin îndumnezeire.

Respingând cu încăpățănare transcendentul însă, astăzi omul nu a făcut decât ca – după ce a rătăcit prin toate formele imanentului – să eșueze lamentabil în Metaverse, în spațiul virtual adică, în ciuda faptului că acesta, de fapt, nu există. Ironia sortii: după ce omul L-a tot respins pe Dumnezeu și s-a îndoit că există, a sfârșit prin a alege liber să trăiască într-un spațiu de care este absolut conștient că nu există!

Dumnezeu, însă, a numit această căutare haotică a omului „nebie” – „Zis-a cel nebun în inima sa: Nu este Dumnezeu!” (Ps. 13, 1), prevenindu-ne clar că: „Fără de Mine nu puteți face nimic” (In 15, 5). Ce va mai inventa omul, oare, tot fugind de Dumnezeu? Ce va mai urma după postmodernism, postumanism și metaverse? Super-omul lui Nietzsche a eșuat în pretinsul superman de astăzi, care, sătul el însuși parcă de atâta „înnoire”, riscă scufundarea în imoralitate și haos, ca urmare a crizelor care, parcă, nu se mai termină. Privind înapoi, omul este silit a recunoaște nu doar că tot demersul său egoist nu i-a adus, până la urmă, fericirea scontată, ci dimpotrivă: i-a golit viața de orice sens și speranță, până la a-i pune în pericol propria existență.

De aceea, într-o lume bombardată cu ideologii din ce în ce mai stranii, cu pandemii planificate, cu războaie programate, cu crize mai mult sau mai puțin confecționate și cu obsesii climatice exagerate – toate instrumente ale unei resetări urzite în laboratoarele „ne-științei” și nerecunoașterii Celui ce S-a făcut OM, noi să fim conștienți de singura cale spre înnoirea noastră ca oameni! Dar, oameni ai lui Dumnezeu, pentru că altfel nu mai putem vorbi de Om Nou, ci de un „altfel de om”, străin de chipul și asemănarea Domnului, ceea ce nu ar fi decât eșuarea noastră, ca oameni, în ne-dumnezeire; în non-oameni, adică, pentru că Om cu adevărat este doar cel restaurat și înnoit prin Dumnezeu – Omul, despre Care Sfântul Vasile cel Mare a zis că: „S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se pe Sine asemenea la înfățișare cu trupul smereniei noastre, ca să ne facă pe noi asemenea chipului slavei Sale”¹².

Să cerem, dar, ajutor Domnului la această sărbătoare a înnoirii noastre ca oameni, pentru a putea urma cu vrednicie calea pe care ne-a arătat-o El ca demers al înnoirii noastre! Să ne facem urmași ai Nașterii – Renașterii Sale, renăscând și noi pentru adevărata viață cu El! Să ne înnoim în harul Său, bine știind că doar acesta este înnoitor și mântuitor! Să ni-L luăm pe El de Călăuză și Model al parcursului nostru spre înnoire, pentru că numai astfel vom putea deveni și noi cu adevărat Oameni Noi, trupuri din Trupul Celui ce S-a întrupat pentru noi și sânge din Sângele Celui ce S-a jertfit pentru noi. Amin!...

Vă doresc din toată inima să aveți sărbătorile Crăciunului, Anului Nou și ale Bobotezei cu pace, cu sănătate, cu bucurie în inimă, curaj în suflet, cu oameni buni în preajmă și multă înțelepciune în minte!...

La mulți, buni, frumoși, sănătoși și binecuvântați ani, plini de Domnul!...

¹² Fragment din Liturgia Sf. Vasile cel Mare, *Liturgier*, Editura IBMO, 2012, București, pp. 249-251.

Viața cărții

• ION CORBU

Fascinanta memorialistică românească de Dorin Nădrău

Literatura memorialistică reprezintă unul dintre cele mai autentice și revelatoare genuri literare, oferind cititorului o incursiune directă în experiențele personale, istorice și culturale ale autorilor. Cartea *Fascinanta memorialistică românească* de Dorin Nădrău se înscrie în acest registru printr-o selecție atentă de fragmente din memorialistica a 74 de personalități din cultura română. Publicată la Editura Napoca Star, redactor de carte, Mircea Ștefan, lucrarea reușește să ofere o perspectivă amplă asupra acestui gen literar, atât prin prisma conținutului, cât și a analizei critice pe care autorul o propune.

Cartea este structurată într-o manieră accesibilă, fiind compusă dintr-o introducere teoretică asupra literaturii memorialistice, urmată de fragmente din scrierile celor 74 de autori selectați. Dorin Nădrău nu se limitează la o simplă compilație de texte, ci oferă și un context detaliat despre fiecare autor, explicând relevanța scrierilor sale și poziționându-l în cadrul istoric și cultural adecvat. Astfel, cititorul beneficiază nu doar de o selecție valoroasă de fragmente, ci și de o analiză critică și interpretativă.

În prima parte a fiecărui capitol, autorul prezintă o scurtă biografie a fiecărei personalități, oferind detalii despre opera sa memorialistică și impactul acesteia. Această introducere este urmată de selecția propriu-zisă de texte, organizată astfel încât să reflecte fidel gândurile, emoțiile și trăirile autorilor respectivi. Structura bine organizată facilitează lectura și permite cititorului să navigheze cu ușurință printr-un vast peisaj literar.

Un aspect remarcabil al volumului este echilibrul între dimensiunea confesivă și cea documentară a scrierilor memorialistice. Autorul subliniază importanța literaturii memorialistice nu doar ca formă de exprimare personală, ci și ca sursă istorică valoroasă. Fragmentele alese oferă o privire detaliată asupra evenimentelor majore din istoria României, văzute prin ochii unor martori direcți sau ai unor participanți activi.

În acest context, un exemplu notabil este includerea memoriilor Regelui Carol I și ale Reginei Maria, care aduc o perspectivă din interior asupra monarhiei românești. De asemenea, selecția include autori precum Mircea Eliade, Nicolae Steinhardt, Mihail Sebastian, George Topârceanu, Marin Sorescu, Marin Preda și mulți alții, ale căror însemnări nu sunt doar mărturii subiective, ci și documente culturale de mare valoare.

Un exemplu semnificativ este **Nicolae Steinhardt**, al cărui jurnal *Jurnalul fericirii* oferă o mărturie impresionantă despre detenția politică și căutarea sensului existențial. Prin această selecție, Nădrău scoate în evidență modul în care Steinhardt și-a transformat suferința într-o formă de iluminare interioară, creând o operă de referință pentru literatura de detenție din România.

De asemenea, **Mihail Sebastian**, prin *Jurnalul său*, surprinde cu o sinceritate copleșitoare realitățile anilor '30-'40, aducând în prim-plan atât dilemele personale, cât și frământările unei

epoci dominate de ascensiunea extremismului. Fragmentele alese de Nădrău reflectă tocmai această tensiune dintre destinul individual și contextul istoric.

Un alt exemplu este **Regele Carol I**, menționat, mai sus, ale cărui memorii sunt prezentate ca un exemplu de leadership și viziune asupra României moderne. Selectarea acestor pasaje subliniază transformările politice și administrative ale țării în perioada sa de domnie.

Totodată, **Regina Maria**, prin memoriile sale, oferă o perspectivă unică asupra perioadei Primului Război Mondial, rolului său diplomatic și influenței pe care a avut-o în consolidarea identității naționale românești.

În aceeași direcție, **George Topârceanu**, cunoscut mai ales pentru poeziile sale umoristice, surprinde în amintirile sale realitățile dure ale detenției din Primul Război Mondial, oferind o latură mai puțin cunoscută a personalității sale.

Marin Sorescu și **Marin Preda** sunt alți doi autori relevanți ai acestui volum. Fragmentele incluse de Nădrău reflectă talentul lor literar, dar și observațiile critice asupra societății românești.

De asemenea, cartea include fragmente din lucrările lui **Constantin Noica**, un gânditor care a influențat profund filosofia românească modernă, și ale **Ecaterinei Oproiu**, ale cărei scrieri aduc o perspectivă rafinată asupra vieții culturale din secolul XX.

Nu lipsesc nici personalități precum **Titu Maiorescu** și **Nicolae Iorga**, ale căror contribuții critice și istorice oferă o imagine clară asupra dezvoltării culturale a României. În finalul acestei recenzii, menționarea lui **Nicholas Dima**, un exilat român care a relatat realitățile regimului comunist, întărește valoarea documentară a acestei cărți.

Stilul lui Dorin Nădrău este clar, concis și bine argumentat. Autorul nu cade în capcana unui limbaj excesiv de academic, ceea ce face ca lectura să fie accesibilă unui public larg, nu doar specialiștilor în domeniu. Explicațiile sunt bine documentate, iar analiza fiecărui fragment este realizată cu finețe critică și respect pentru autenticitatea textelor originale.

De asemenea, modul în care sunt prezentate fragmentele selectate demonstrează o preocupare pentru lizibilitate și claritate. Fiecare secțiune este bine delimitată, ceea ce face ca lectura să fie fluentă și captivantă.

Unul dintre cele mai mari merite ale acestei cărți este capacitatea de a provoca introspecție și reflecție asupra trecutului. Cititorii sunt invitați să parcurgă gândurile și trăirile unor oameni care au marcat cultura și istoria României, să se regăsească în dilemele și frământările acestora și să descopere perspective noi asupra unor evenimente binecunoscute.

Fascinanta memorialistică românească este o carte care nu doar informează, ci și emoționează. Fragmentele selectate au o încărcătură emoțională puternică, iar diversitatea autorilor asigură o pluralitate de voci și stiluri care îmbogățesc experiența lecturii.

Dorin Nădrău reușește să creeze o lucrare esențială pentru oricine este interesat de literatura memorialistică românească. *Fascinanta memorialistică românească* este mai mult decât o simplă antologie – este o călătorie prin timp și spațiu, o colecție de mărturii autentice care oferă o perspectivă unică asupra trecutului.

• TOMA GRIGORIE

Un prozopoem de profundă emoție estetică

Lidia Vianu, cunoscută și apreciată ca traducătoare, dar se dovedește și o scriitoare inspirată: poetă, prozatoare, critic literar, a cărei operă ne asigură de talentul său ambivalent. S-a remarcat în mod deosebit ca profesor de literatură britanică modernă și contemporană la Universitatea din București, și prin conducerea de doctorate, în acest domeniu. Este inițiatora *Masteratului pentru Traducerea Textului Literar Contemporan*, dar și a activei Edituri online, *Contemporary Literature Press*, a aceleiași Universități; autoare de manuale universitare elaborate după metoda originală, Lidia Vianu.

O fișă completă a activității sale profesionale și literare o aflăm în compartimentul final al cărții. A publicat mai multe volume de critică literară, de poezie și proză, de traduceri și de antologii.

Am primit recentul său volum de proză poetică bilingvă, română engleză, *Ființe Stranii / Strange Beings*, editat la Eikon București (2024), care se alătură celorlalte volume de ficțiune. Mai întâi de poezie: *1,2,3*, *Integral* (1997), *Moderato* (2009), *Foarte*, 2022), *The Wall*, *Integral* (2016), *The Wind and the Seagull. Vântul și pescărușul. La Mouette et le Vent*. Ediție bilingvă. (2022), și de proză: *Bumble-Bea. A tiny book about a huge veart / Buburuza-Brea. O carte mică despre o inimă mare* (2022), *Prizoneră în oglindă. Roman* (1003, 2022), *Καλειδοσκόπιο / Kaleidoscope/ Caleidoscop. Roman* (2023).

În volumul recent de proză lirică bilingvă, română engleză, *Ființe Stranii / Strange Beings*, se continuă propensiunea Lidiei Vianu spre poezie pe canava prozastică. Transcrierea titlului cu o literă grecească, ca și în titlul romanului *Caleidoscop*, se datorează înclinației și afecțiunii autoarei pentru limbile străine. În textul cărții găsim mostre de engleză și în varianta românească, dar și de greacă și franceză.

În timpul scurt de la apariție, cartea a beneficiat de reacții pozitive relevante.

Este prezentată online de Editură, în termeni taxonomici reali ai profilului liric, de bază al autoarei: „Tu ești o ființă stranie. Să te ții așa, una și bună, de la început și până la sfârșit (...) sufletul îl dai pentru todeauna”.

Prima reacție este semnată online de Marilena Iovu exprimându-și bucuria pentru darul neașteptat al povestirilor incluse în această carte „sensibilă și duioasă proză lirică a Lidiei Vianu”, care propune „o lectură molcomă, dulce amăruie, perfectă pentru o zi luminoasă”.

Monica Pillat îi mulțumește pentru volum, pe Facebook: „Scrii atât de frumos și este atât inefabil în fiecare capitol care izbutește să-l ia pe cititor în spațiul miraculos al inocenței și al experienței deopotrivă”.

Izbitoare și incitantă *ab initio*, Lidia Vianu, și în acest volum, își etalează dublul talent, de scriitoare și traducătoare, într-un poem implicit senzitiv, imbricat într-o construcție narativă / lirică, pe tema dragostei. Fiind o scriere ficțională pasională, îl implică emoțional pe cititor prin trăirile subiective incubate fragmentar într-o saga încrâncenată din arealul spațial și temporal românesc al epocii comuniste.

E multă poezie în carte, dar și o bază reală încastrată în spațiul ficțiunii. Se subînțelege din text că este rememorată o iubire pierdută în trecut care-i suscită imaginația pentru a crea cadrul unei

povești cu personaje real/ ficționale, urmărite în devenirea lor sublimă, pornind imaginar de la o idilă copilărească. Astfel, privirea candidă și inteligentă a fetiței de pe copertă, (fiind însuși autoarea la 4 ani), care privește cu inocență și seninătate spre planarea peste timp a pescărușului, ne induce în memorie volumul bilingv, cu accente biografice sublimate, *The Wind and the Seagal / Vântul și pescărușul* (2022). Și acest poem și proză, în același timp, *Ființe Stranii / Strange Beings*, cu parfum de pecete elenă, ne imprimă imboldul să aflăm odiseea ființelor bizare și să deciptăm sensurile subiacente ale scrierii.

Cele două personaje simbolice, numite cu litere grecești, Δύο și Λύ el de 16 ani, ea de 4 ani, își petrec zilele împreună, unele în vizită prin Bucureștiul comunist. Δύο are ascendențe elene, bunica născându-se lângă Statuia Soarelui – Colosul din Rhodos. Este un fel de institutor al lui Λύ (de la Lidia) relaționând cu afecțiune, o învață cuvinte, îi dă lecții de viață, ca adolescent într-o idilă inocentă, care în realitatea viitoare previzionăm că se va preschimba în dragoste adevărată, precum, de altfel, ne lasă să deducem Lidia Vianu. Dialogul, în aparență, are loc între două ființe stranii, construite de autoare ficțional extrase din bagajul său anamnezic, așa cum au fost sau cum ar fi trebuit să fie.

O adresă care localizează începutul este lacul Snagov din București, unde există mănăstirea lui Dracula. Δύο vrea să traverseze lacul, dar neștiind să înoate, se duce la fund. Cu puțin mister, Λύ se scufundă și se ascunde în înăuntrul lui, ieșind la suprafață împreună în „lumea fără unde și fără când”. De aici, începe povestea iubirii înfiripate oarecum mistic. Cei doi, uniți insurmontabil de acum, se vor deambula prin *Micul Paris* decăzut în epoca de tristă amintire a comunismului, pe străzi amintind fragmentar și ușor subversiv, de ceea ce ar trebui alungat în noaptea minții, dacă istoria, Doamne ferește, nu se va repeta și-l va reinventa. Ajung în mai multe locuri cheie ale Bucureștiului: Hala Traian, Foișorul de Foc, Calea Rahovei, în această preumblare de inițiere a realității epocii. Fata se va întâlni pentru prima dată cu taxiul. Subtil subversiv prozopoemul este realizat fragmentar, fiind punctate repere esențiale, în care sunt incubate fețele ascunse ale dictaturii. Inteligența fetiță, cu tot bagajul de întrebări caracteristice vârstei, află și despre falsele susțineri populare impuse ale regimului totalitar.

Δύο o duce pe Λύ și la defilarea de 23 august unde ea aude lozinci agitatorice care conțin cuvântul *Trăiască* pe care i-l explică băiatul cu ilaritate estompată: „– De ce strigă Trăiască? Te întreb. Zâmbești, iar prietenii râd de-a binelea.

- Toată lumea vrea să trăiască.
- Păi atunci de ce strigă numai unii? Tu nu vrei?
- Șșșt, spui. E secretul nostru. Noi vrem să trăim altfel”.

Acest mic fragment dialogat decelează și aspectul politic inclus insidios în prozopoem.

Isteața Λύ, desigur în creștere, cunoaște și atmosfera de la Capșa, vestitul local unde se întâlnea elita bucureșteană pe vremuri. Δύο preocupat mereu de cartea *Ullises, by James Joice*, se hotărăște greu să comande. Λύ cunoaște se vede conținutul cărții, fiindcă îi declară lui bucuria, *Joy*, celui care a însoțit-o vara târzie, „pe care ai petrecut-o numai cu mine. Te rog mult: «Tu să nu fii Ulise»”. Relația s-a consolidat după cum se înțelege. O frază revelatoare definește politica falsă a didacturii în legătură cu grija față de om: „Trebuie să avem grijă de educația omului nou”, spune un „unchi al tău care nu există”, în sensul demonstrării realismului magic care străbate fulgurant cartea memorialului istoric și social fracturat.

Conform regulilor lirismului care induce în mintea cititorului mai mult idei și sentimente, neexplicabile, sensurile, lexemele rămân în seama cititorului, a efortului său de a le decoda pentru a-și explica cele citite și trăite emoțional.

La fel se întâmplă și cu expresivul și alegoricul prozopoem bilingv, *Ființe Stranii / Strange Beings*, al Lidiei Vianu, și cu finalul în care ni se transmite că tânărul se îneacă în Marea Mediterană, iar tânăra de acum rămâne cu un gust amar al pierderii dragostei frumoase și pure, creată și evoluată jubilent, până la acest final tragic. Cartea se încheie, de asemenea straniu, fără motivări concrete, cu un dicton francez, de meditație profundă: *Les mots ont leur raison que la raison ne connaît point*, care subliniază caracterul buneii literaturii de ficțiune, care nu este explicativă și lasă loc cititorului pentru continuarea decodării poveștii în propria imaginație.

Cartea Lidiei Vianu, *Ființe Stranii / Strange Beings*, (București, Eikon, 2004) m-a impresionat extrem tocmai prin acest mister al narațiunii poetice pe tema dragostei dramatice, prin stilul original și limbajul elevat, prin știința construcției balansate între real și imaginar, prin tensiunea emoției provocate ingenios, prin profunzimea mesajului immanent.

◆ PETRU ABABIL (Moldova)

Naționalul, demnitatea națională și mândria națională la români

Naționalul și mândria națională au semnificații aproape identice atât din punct de vedere al conținutului cât și ca sens, fiind fundamentate istoric, evoluționist, genetic și ontologic într-un areal ambiantal geografic concret. Ambele au tangență cu și prin demnitatea națională, preluând multe dintre caracteristicile de bază ale acesteia și având aceeași locație geografică naturală de constituire formală și achiziționare de calificative fizice și metafizice proprii. Drept consecință se nasc concomitent prerogativele alcătuirii unor trăsături specifice ordonate sinergic de necesitățile de natură interioară ale transformărilor care, treptat, în mod evoluționist iau configurația caracteristicilor temeinice ale demnității naționale, inclusiv a celor ce țin de mândria națională Ori atare trăsături ordonate organizatoric ale unor calificative specifice ce țin de ambiantul circumstanțial atât istoric geografic cât și de cel genético-ontologic reprezintă tiparele caracteristice ce alcătuiesc și definitivează ceea ce numim mândrie națională. Vom aprecia astfel că între demnitatea națională și mândria națională aproape că nu există diferențe atât cele de conținut cât și cele ce țin de semnificațiile sensurilor pe care le pot căpăta ambele categorii conceptuale în dependență de anturajul logo-logistic și gnostic în care sunt folosite.

Este de remarcat de asemenea formula structurală verbală incipientă ce oferă noțiunii demnității naționale caracterul ei primordial cu puternice legături *dumnezeiești*: *Dumnezeu – Dumn = Demn + itate = Demnitate*, adică ceea ce vine de la și este legat cu Dumnezeu și Divinitatea Sa, *-itatea* – fiind ceea ce achiziționează *Demn* pe parcursul evoluționist istoric al trecerii lui prin timp ca reziduuri funcționale adiacente deținătorului ei, omul, generate de păcatele sale săvârșite în acest timp rezervat de *Dumn* și oferit lui nu pentru a fi irosit, ci spre a fi valorificat și cultivat nu oricum, dar cu o anumită sarcină – aceea a satisfacerii necesităților plinătății slujirii și făgăduirii credinței lui *Dumn* – Dumnezeu.

Pe când în formula structurală verbală a conceptului *Mândriei Naționale* descoperim toate aceste caracteristici funcționale proprii *Demnității Naționale* extrapolate transformabil în chiar toată structura genético-onologică concretă umană a biologicului său inițial mai mult de natură metafizică decât fizică, adică mai mult de natură spirituală și mult mai puțin de natură biologică. Și într-adevăr sintagma

mândrie îl conține pe *mine / mă*, adică pe *mine dă-mă mie* – identificat cu sufletul omului, sinele lui, intimitatea lui spirituală/primordială. Astfel *mândria națională* îl conține pe *Dumn*, adică pe Dumnezeuul Demnității naționale identificat prin extrapolare cu Dumnezeuul Mândriei naționale. În postura de *mândrie națională* Dumnezeu se manifestă suprem și absolut în formula sa metafizică accentuată, deoarece îl avem pe Dumnezeu în dublă manifestare formulată, atât fizic cât și metafizic, fapt ce îl absolutizează în *mândria națională*. Și atunci face oare să minimalizăm și să ne rușinăm de noi înșine, adică de *mândria noastră națională*, de Dumnezeuul nostru național? Cei ce nu înțeleg ca atare lucru și își calcă în picioare *mândria națională*, îl calcă în picioare pe Dumnezeuul lor național, săvârșind păcatul nesăbuiței prin nerespectarea făgăduinței zămislirii sale.

Constatăm, spre bucuria și cinstirea Dumnezeuului național, că la români *mândria națională* este mai presus de toate și de tot. Însă se constată totodată la ei existența unei discrepanțe, a unei fisuri între demnitatea națională și *mândria națională*. Demnitatea națională nu ține pasul cu *mândria națională*, fapt care îi fac mai vulnerabili în fața vicisitudinilor istoriei și pragmatismului vieții cotidiene, al situației economice. În schimb, ei profită din plin de toate cele ce le oferă *mândria lor națională*, adică de cele ce le oferă splendorile spirituale ale descoperirii și savurării frumuseții și sublimului lucrurilor și fenomenologiei lor. Nu în zădar se spune cu certitudine că la români toți cântă și toți sunt poeți. Este un adevăr evident și o realitate incontestabilă. La nici un neam, la o statistică pe cap de locuitor, nu sunt atât de mulți cântăreți, poeți și scriitori, mulți dintre ei excepționali, cu renume mondial. În acest context spiritual arealul literar românesc abundă de reviste literar-artistice pe care le aflăm aproape în fiecare județ și zonă geografică.

Primordialitatea *mândriei naționale* la români față de demnitatea națională se explică printr-o mai accelerată mișcare și transformare a priorităților materiale în cele spirituale influențate de a se transforma de factorii pur geografici dar în principal de cei de origine geopolitică și de securitate. La baza vulnerabilității demnității naționale stă încă faptul potrivit căruia biologicul uman este influențat, determinat și aflat sub pavăza factorilor fizici naturali concreți din substanța și seva cărora se alimentează, iar aceștia în timp devin din ce în ce mai volatili, insuficienți, necalitativi, improbabili și mai ineficienți, din care cauză biologicul se deteriorează mai rapid și mai accentuat.

În concluzie, nu încapă îndoială că *mândria națională* la români nu este și nu trebuie să fie un motiv de ocară, ci de laudă, prin legea Dumnezeuului național românesc. În același timp este necesar de concluzionat că a fi *mândru de naționalitatea ta*, adică a fi *mândru că ești român* nu înseamnă deloc a fi excepțional în raport cu alte neamuri, a fi în afara oricărui etnos multinațional internațional, undeva deasupra lui. E numai și numai realitatea a fi specific, deosebit, diferit fizic și metafizic, original, solitar și comunitar, individual și general, intelectual și cultural față de alte multe popoare și neamuri, purtătoare fiecare de *mândria lor națională*. În esență deci a fi *mândru ca națiune* înseamnă a fi cel care ești și cum ești, respectiv original și originar, fizic și metafizic, inert sau activ și nimic mai mult. Adică a fi *cel care ești*, în abreviere dumnezeiască: *eu sunt acel ce sunt român*.

◆ ȘTEFAN DRĂGAN

NETERMINATUL VERS

Pe ulița largă fără început,
la care nu-i văd capătul pierdut dincolo de lume,
două doamne îmi măsoară pasul
și îmi desenează fiecare mișcare.
Se opresc la taifas mai încolo de mine
când fac și eu un popas
ca să dau visului
și zborului
și gândului
și cuvântului
și luminii
și la toate ce mă împresoară
un tainic însemn,
ca să fac socoteala la ce a trecut și cât mi-a mai
rămas
apoi, când le întorc spatele iar îmi măsoară urma
și mă arată la lume,
mirându-se de dansul neîncetat al trecătoarei mele
umbre
ce rămâne pe lucruri, pe oameni, pe păsări și pe
durere.
Eu alerg mai departe
și duc în cârcă a lumii neterminat vers
și râd de cele două doamne
ce așteaptă să-și schimbe ștafeta
la capătul drumului cu unic sens.

Nu se poate face artă sub dictare,
nu se poate crea sub jurământ,
nu se poate naște cu iertare,
nu se poate obliga o asemănare,
nu se poate închide un cuvânt.

Nu-mi plac ieșitorii în față,

nu-mi plac cei ce batjocoresc
necunoscând a semnul unui cânt
și-l vând în fiecare piață
ca să-și cumpere locul pe care
nu l-au luat prin învățare și prin știința trudei.

Nu-mi plac dușmanii ce se războiesc
doar de dragul alungării insectelor publice,
nu-mi plac licuricii neautorizați
care umblă și ziua cu lămpașe pe la nevoiași.

MOARA DE LA RĂSCRUCE

Toată viața am stat la moară, la răscrucea
vremurilor,
am scos grâul din pleavă și din neghină și am făcut
pâine,
după mine cineva v-a pune însemne deasupra
mormântului,
în catastiful cancelariei și a doctorului,
pe un înscris, pe un lăsământ,
pe o scoarță de lemn sau pe o poartă,
pe un semn de uliță care să arate drumetului pe
unde-i cărarea,
pe o amintire, pe un blestem sau pe un semn de
carte.

Rămân mereu în urmă cu un pas la spectacolul
lumii,
locuri în sală n-au mai rămas,
dar o altă scenă mă cheamă;
se-nvârte pe roată un alt univers,
în piață, poezii amenință neobosiți cu un nou vers
și se ceartă pentru un nou cuvânt,

mai încolo, la o masă de taină, popii inventează un nou sfânt,
prin parcuri nevăzute circulă incredibile zvonuri
și alte necunoscute insecte inundă neputincioasele spitale
și-i învață pe oameni despre carnavaluri,
descânțete și vrăji.

De spaima omului, vremea se preumblă aiurea pe pământ,
de după ziduri și garduri viața pândește în lesă
și se zbate într-o amenințătoare celulă,
pasul e controlat de ciudate semne pe asfalt,
deasupra, undeva departe cerul e spart:
ninge greu peste culorile ce se scaldă în aprinsa vară,
fulgeră peste crestele gerului tot mai obosit,
copacul lumii e tot mai lipsit de umbră,
își tot mai pierde câte-o frunză
roasă de neștiute insecte.

CASA MEA

Casa mea am găsit-o unde a fost dăinuită de tata,
sub un mesteacăn alb.

Dintr-o creangă mi-am făurit un plug
cu care mereu trag brazde pe plaiuri celeste,
din alta un război de țesut
ce înseamnă pe pânză nemaivăzute verste.

Casa mea de sub mesteacănul alb
are nenumărate uși
pe care neamul meu le-a săpat în zid;
în copac sunt mulțimi de cuci
care nu lasă pe nimeni să doarmă,
din crengile lui tot strigă o nouă veste,
în fiecare clipă anunță
că trebuie pe un alt drum să apuci,
în fiecare clipă amenință cu o altă dimineată,
în fiecare clipă strigă dincolo de altă ceață.

Casa mea e o scorbură în mesteacănul alb,
în fiecare secundă se năruie și iar se înalță
și zorile se perindă pe frigurile în fiecare ceas;

nu am străjeri, nu are uși și ferestre,
am doar un prag construit din boare
pentru trecerea lui nu cer taxă, nici bilet de intrare.

În casa mea încape, oricât de mare-ar fi, o lume
în care se tot intră și se iese spre o nesfârșită zare,
unde neamul meu tot înseamnă, la fiecare pas, un nume.

GORONUL DE LA HOTAR

După ce tata, cu ceata stăpână peste vale,
a învins goronul de la hotară –
„cu săcuri și cu topoară” –
a tocmit meșteri de peste Codru
care au scobit în carnea copacului o mare covată
în care am ascuns ce a mai rămas
din animalul jertfit de Crăciun,
în cinstea zeului foamei pentru ograda de prunci
care, ca și labișul, la moartea făpturii au plâns.
Un alt templier a făurit o scară
pe care tot urca și rânduia porunca un alt zmeu
ce sta de pază lângă băbătie,
pe pod mai măsură ce a mai rămas
după nesățioasele nevoi ale liberatorilor roșii...
În fiecare noapte auzeam
tot urcând și coborând celovecul vareg,
de parcă nu știa să iasă de sub glia din ograda,
și striga mereu davai cota,
davai osanale pentru poporul eliberator,
noi v-am adus colhoz
și steaua lumii noi prevestitoare.

Acolo sus, în capătul de la scară
goronul a deschis o ușă spre soare
și din a lui lumânare s-a născut în apă un cuib
din care a zburat blestemând pasărea morții
ce ducea un prunc nemângâiat în gheare.
Acolo sus, în capătul de la scară,
bate imperturbabil un ceas
ce anunță neconținută noastră plecare:
a tatei, a mamei, a neamului rămurit de mesteacăn.

MERIDIANE LIRICE

◆ GEORGE VIGDOR (Ungaria)

Eu nu sunt gata să mor, chiar să mor....

Mă exasperează cumplit
matematică simplă a morții,
cramponarea ei în numere mici,
care doar printr-o minune ajung
la piatra de hotar a lui o sută.
O bornă ciudată
aflată la eterica răspântie
dintre statul materialității căzute
și țara luminii veșnice.
Mă deprimă biologia simplistă a corpului
în permanentă criză existențială
între starea de moluscă
și cea de verticalitate solidă.
Mă descumpănește în fiecare clipă
chimia gregară a trupului
cufundat în mocirla sângelui, limfei, hormonilor,
starea de mlaștină cu pretenții de demiurg.
Mă întristează elementaritatea
fizicii cuantice a vieții,
uneori corpuscul alteori undă,
incertitudinea ca stare existențială.
Științele nu mă ajută cu nimic
în a desluși taina curcubeului
ori misterul copilului
gângurind primele cuvinte:
nici măcar de a explica esența
acestui șirag de nimicuri
întrupate în miraculoase cuvinte.
De ce mie umilului George Vigdor
rob al poeziei și prizonier al ecuației cu dor
uneori universul îmi șoptește tânguitor;
pregătește-ți sufletul pentru zbor, superb zbor
dar eu nu sunt gata să mor, chiar să mor

mă așteaptă înalturi unde vreau să zbor, sublim
zbor....

Hălăduiesc la limita absolutului

Hălăduiesc mereu la limita absolutului
habar n-am cum să-l ating, cum să-l apuc
știu doar că suntem entități diferite;
eu doar o maimuță mai evoluată
iar el, absolutul, probabil o metaforă divină.
Încartiruit în trei dimensiuni
și un interval neglijabil de timp
nu am cum să-l cuprind, cum să-l scriu sau să-l
descriu.
În pătrățica mea de infinit
trăiesc neglijabil între gratii metafizice,
între care doar lumina filtrată a intuiției
mă poate catapulta pentru o clipă
în paradisul multidimensional al absolutului.
Poate că m-aș descurca mai bine
dacă absolutul ar fi o femeie veșnică
un izvor nesecat de iubire și fecunditate,
cu care aș procrea mereu
într-o îngemănare cosmică supremă
viitoarea armată a speranței ultime.
Intersecția dintre absolut și firul de praf stelar cu
eticheta „eu”
este aproape întotdeauna o mulțime vidă,
străluminată arareori de viziuni divine
imperceptibile, indescriptibile, inefabile.

Culcat lângă tăcerea ta

M-am culcat lângă tăcerea ta
și nu știam dacă e corp sau metaforă.
Îi urmăream mișcările abia perceptibile
și nu mă puteam dumiri
dacă e o lacrimă preschimbată în icoană
sau o fantezie metamorfozată într-o păpușă.
Nici nu mai îndrăzneam să respir
ca nu cumva să suflu duhuri rele
peste tăcerea ta diafană de cristal.
Stăteam înmărmurit lângă absența ta
și aerul dintre noi s-a umplut de cuvinte
neînțelese
cu aromă de liliac și tei.
O vibrație subtilă, probabil iubirea
ți-a trezit tăcerea inefabilă.
Cuvintele dintre noi s-au rânduie armonios
în versul unic al veșniciei.
Culcat încet lângă tăcerea ta
am intuit flacăra nepieritoare a poemului comun.

Vor din nou să ne scoată din lume

Vor din nou să ne scoată din lume
așa cu soluție finală, cum au mai făcut-o alții
sau poate aceiași, dracu mai știe.
Disparația noastră ar fi o saturnalie planetară
asasinii lumii ar deveni eroii omenirii,
ce sublimă ușurare, să scapi de cei aleși,
așa dintr-o dată, după milenii de eforturi sisifice.
Ei, barbarii lumii, prigonii și umiliți,
i-ar arăta în fine și senilului Dumnezeu
că a pariat prost moșul, pe poporul evreu.
Ei, satanici și fără opreliști,
vor arde până și cenușa lui Israel:
Holocaustul nu e decât un preludiu
pentru prăpădul final ce va să vină.
Scuzați-mă dacă v-am stricat buna dispoziție la
vreun chef
ori pofta de mâncare pe vreo terasă
dar misiunea vieții mele este să deranjez,
doar atunci exist cu adevărat.

În ciuda slăbiciunilor și păcatelor mele
eu am legământ cu Atotputernicul
încă de la naștere.

Chiar dacă destinul nu mă va face erou
misiunea mea e să fiu măcar martor
al vremurilor de pe urmă.

Și permiteți-mi în final, un gând aparent banal:
Nu vă mai obosiți cu atâtea genocide;
Istoria va ține doar atâta vreme
cât poporul evreu este pe aici și râde.

Mereu la periferia ideii

Mereu la periferia ideii
încerc să adulmec esența
ori să mângâi zona erogenă a conceptului.
Poemele mele sunt holograme ale neputinței
de a ajunge la orgasmul înțelegerii depline,
la catharsisul ultim al existenței.
Mă mulțumesc cu sporadice juisări
pe trupul violat al ideii
cu modeste poluții de spiritualitate
în rarele dimineți cu vedere spre absolut.
Demonii mi-au cântat deja prohodul,
dar eu mă încăpățânez să mă mai fâțai prin
prezent,
să fiu martor al prostituției ideii
mereu la periferia ei,
mereu atent la agonia ei penibilă
mereu incapabil de a o salva și duce mai departe.
Mereu pivotând în zona crepusculară de trecere
dintre materie și idee
sunt de fapt o nălucă, un spectru neclar
definit arareori de câte un vers,
ce atinge cerul cu insolența vreunei idei magice.
Mereu la periferia ideii
mă încumet să forez în profunzimile tenebroase
ale umbrelor aureolate de lumini înșelătoare.
Mereu la periferia ideii
departe de miezul adevărului
scriu resemnat poeme-aproximări
ale cuvântului primordial.

Poemul meu existențial

Poemul meu existențial
e aparent o zbatere geografică,
poate un naufragiu istoric.
Drumul meu spre Ierusalim
e unul special, cu tur-retur.
N-am izbutit să ajung la final
să reclădesc Templul interior
ori să urc pe Golgota patimilor.
Dorul inefabil m-a ținut printre Carpați
la poale de Feleac și margine de Someș.
Aici mi-am clădit visele din lut românesc
motive unguerești și decoruri evreiești.
Sfânta Treime o port în mine
simbioză sublimă de neamuri
și armonie de cuvinte felurite
puse magnific în pagină
de mâna măiastră a destinului transilvan.
Poemul meu existențial
e rupt din taina misteriosului Ardeal:
textul e pulbere de piatră și stele
închegată de liantul sufletului colectiv.
Poemul meu existențial
și-a găsit forma finală
în liniștea necuprinsă a Câmpiei Panonice
la umbra superbelor turnuri
ale catedralelor și sinagogilor budapestane.
Sunt tripoet, de trei ori poet
în triunghiul magic
străjuit de solemne imnuri:
Deșteaptă-te române, Isten áldd meg a magyart
Sema Israel adonai.
Poemul meu existențial
curge cu sânge, lacrimi și speranțe
își croiește albia prin teribile vârtejuri,
ajunge prin defilee și cascade istorice
până la minunea botezului de pe Iordan.
Ecurile milenare ale sângelui reverberează
megadurerile Zidului Plângerii.
Poemul meu existențial

lacrima colțului de rai.
Supremul, ultimul fir de pai.

Încerc să mă așez în pagină

Încerc să mă așez în pagină
precum Lenin în mausoleu
ori ca un faraon egiptean
în centrul de greutate al piramidei.
Caut disperat punctul nevralgic al poemului,
acolo unde se intersectează magic
cuvântul cu emoția
sau rațiunea cu sentimentul.
Eu cred în tăcerea absolută
în magia premergătoare cuvântului,
unde energia divină e în stare pură.
Acolo se nasc psalmii și odele
în rezonanța vibrațiilor primordiale
ce reverberează armonii și frecvențe unice.
Acolo se nasc și lacrimile purității
esențe fluide ale durerilor universale.
La început au fost chinurile facerii lumii,
de abia apoi, Dumnezeu și-a pus scribii la treabă
să folosească cuvântul, sămânța spiritului,
plămădită tot de Atotputernicul
ca să scoată omul dintre dobitoace.
La rândul meu, dobitoc într-ale existenței,
mă folosesc cu voluptate de cuvânt
să-mi construiesc scara spre cer
treaptă cu treaptă, cădere și urcuș
să mă eliberez de purgatoriul deșertăciunii.
Încerc să mă așez în pagină
sub camuflajul cuvintelor încropite într-un poem,
să-mi reazăm scara de tăcerea dintre cuvinte,
să urc spre cer cu puterea metaforei
și energia primordială a verbului.
Încerc să mă așez în provizoratul paginii,
poate voi avea șansa unei figuri de stil
care mă va propulsa în eternitate.

◆ MENACHEM M. FALEK (Israel)

Personalitate polivalentă(poet, prozator, critic literar și traducător). S-a născut în 1951, la Bistrița(România), a emigrat în Israel în 1964. Locuiește în Mevasseret, în apropiere de Ierusalim. A absolvit studii academice în domeniul literaturii ebraice și al filozofiei. Vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor Evrei din Israel timp de trei mandate. În acest moment, este președintele filialei din Ierusalim al acestei uniuni, membru al Comitetului de artă în cartiere, al Comitetului redactorilor-jurnaliști, redactor la multe reviste literare (scrise și virtuale).

Poezii, povestiri precum și traduceri din creația lui Menachem M. Falek au fost publicate în diferite periodice din Israel și din multe alte țări. Este autor de recenzii și de articole pe teme literare. Moderează programe literare publice la care participă diverși scriitori. A redactat, produs și publicat numeroase volume de poezie și antologii; este membru al consiliului editorial al Universității Bar-Ilan (periodic literar virtual), membru al consiliului editorial al revistei literare periodice *Psifas* și a fost membru al consiliului editorial al revistei *Moznaim*. Este autorul Lexiconului istoric al scriitorilor evrei de limbă ebraică (2006) și al Lexiconului complet al scriitorilor evrei de limbă ebraică (2010). A publicat mai mult de 20 de cărți originale în limba ebraică (poezii, proză și cărți pentru copii); Enumerăm aici câteva din volumele de poezie: *Șapte zile de furie*(2005); *Fermoare de toamnă*(2006); *Odiseea lui Pegas*(2007); *Clown pe ulițele inimii*(2011) *Voci din camera răcoroasă*(2016). I s-au publicat zece cărți în limbi străine, cinci dintre ele în limba română. A tradus mai mult de zece cărți din limba română în ebraică (printre alții, pe autorii Adrian Suci, Marius Chelaru, Lucian Vasilescu, Ion Cocora, Aron Gaal, Veronica Bălaj ș.a.) și din ebraică în limba română (Dan Pagis, Itamar Yazo-Kest, Aviv Ekrony etc.). A editat și publicat cinci antologii bilingve.

Măcelar

Bunicul meu avea o măcelărie cușer
Singura din Bistrița-Năsăud.
Când a părăsit lumea la vârsta de 37 de ani

Tatăl meu i-a luat locul
Și a devenit măcelar la șapte ani.

Iar eu fug de mirosul cărnii proaspete
De atingerea cărnii vii, de culoarea sângelui.
Eu sunt măcelar de cuvinte

Le tai, le curăț, le aranjez, le acopăr cu mirodenii
Sacrific poezii.

Giruetă

Mama îmi pune în spate
Geanta de școală și spune:
Să nu-ți fie frică să arăți ce știi!
Să nu-ți fie rușine a excela!

Mama îmi aranjează pe cap
Căciula de blană și spune:
Nu vorbi dacă nu te întreabă!
Nu ieși în evidență!

Eu ridic degetul,
Aplec capul

Deschid carnețelul
Scot stiloul
Construiesc rânduri
Cu alte cuvinte.

stația interzisă

când se așternea întunericul tata și mama
se așezau câteodată pe taburetele
din fața radioului brun, mare și vechi
în dormitorul mic
dădeau jos lin
fețișoara de masă de dantelă delicată
priveau unul spre celălalt
stingeau lumina
și la un semn cunoscut
tata deschidea aparatul
într-un zureit aproape neauzit.

mama îmi făcea semn cu ochii să mă duc la
fereastră
să privesc afară
să controlez ca nimeni să nu se apropie.

trăgeam perdeaua încet și atent
privind la intrare și la curtea întunecată

în timp ce tata muta acul
cu multă răbdare printre numerele
din dreptul stațiilor luminate
la dreapta și la stânga
până când o voce întreruptă se auzea
„aici e stația din Israel în limba română”.

tremurând și mândru mă simțeam
când stăteam drept în picioare
și păzeam cu vitejie
întâlnirea familiară secretă
cu stația strict interzisă.

Mama

și e interzis a o atinge.
se poate sfârâma.

fiecare vizită la ea
pare mai slabă și mai îngustă
ea devine tot mai mică
dispare în orizontul anilor.

Tumora canceroasă benignă

Tumora lui canceroasă era benignă.
dar faptul că apasă nu i-a lăsat nicio alegere.
tata a fost dus în sala de operație
pe targă.

după unsprezece ore
a fost dus în camera de recuperare
pansamente în jurul capului
care era încoronat cu țevi de scurgere străvezii.

profesorul a promis
că tumora se va vindeca
amenințarea va dispărea
dar tata încetul cu încetul dispărea.

de multe ori a fost internat la spital
și mama nu se lasă dusă de la capul lui
dar nimic nu ajută.

ochiul operat s-a închis
și după el
și ochiul celălalt.

privește, el se întoarce

cămașă, halat de baie, rochie
albe ca zăpada
fluturând în vânt
sunt puse pe sfoară la uscat –

vezi
vezi acolo
e tata
îngeri albi
aripile pure
pansamente curate
țevi de scurgere
dansează străvezii

vezi acolo
e tata
îngeri albi
cântă o *Acappella*
însoțind revenirea lui șoptită
vezi acolo e tata
vezi el revine.

așteptare

văduvele stăteau în rând
și mamele
una după alta
sau poate una lângă cealaltă.

noaptea
ele visează din nou
același vis –
nouă luni
până la naștere
și momentul
de desfătare
a îmbrățișării.

diminețile

soarele
nu răsărea pe ele –
nouă măsuri de
suferință
și momentul prăbușirii
negre.

cei ce vin să consoleze intră și ies
și nu au ce consola...

Pâinea poetului

Și acum să se joace copiii în fața noastră,
Într-o grădină frumoasă în centrul Pragăi
Și unul după altul se vor urca:
Un artist cu diplomă
Poet cunoscut
Și delegații multor limbi
Unul după altul
Vor spune sunetul patriei lor
Cu accent exact
În fața ascultătorilor politicoși
Care au venit să privească ciroul
Și nu înțeleg
Că aici se vând sufletele celor ce scriu
Celor ce plătesc maximum.

Necesități

*Meniul care conține alimente sănătoase inimii
poate vindeca și ulițele sufletului.*

Fiecare are nevoie de un Dumnezeu al lui
Dumnezeu milos
Dumnezeu tăcut
Dumnezeu iertător
Dumnezeu ascultător
Care îți întinde o batistă
Să-ți ștergi lacrimile.

În orele întunecate
Când lacătul inimii se descuie
Într-un colț singuratic
Unde se poate ghemui

Fiecare are nevoie de un Dumnezeu
Sau cel puțin de un tată pe câteva minute,
Să se întâlnească cu el
Să-și rezeme capul pe umărul lui
Și să tacă.

În singurele zile
Când soarele răsare
Și zâmbetul de pe față nu dispare
Timp de multe clipe,
Și atunci trebuie un Dumnezeu
Ca să îi mulțumești,
Ca să îl bucuri.

Și în zile grele
Când socoteala vieții
E lungă ca o chitanță de cumpărături de sărbători
Arată-i-o Dumnezeului tău particular
Ca să îți răspundă:
„Nu-i nimic”.
Ca să îți promită
Că totul va trece
Și vor fi și timpuri mai bune.

Vai să fie așa -
Jurământul Domnului

ochi închiși

țigănci
dansau în jurul patului meu
umpleau camera
cu un spin al hainelor colorate
pe fiecare deget al lor
un inel strălucind
luminos.

cineva se apropia de mine
dansatoarele din spate au dispărut.
am încercat să deschid ochii
și nu s-au deschis.

cineva deasupra mea
era aproape
barba lui îmi mângâia barba.

am încercat din nou să-i deschid
de data asta cu putere
am vrut să știu cine se apropie.

ochiul drept a început să se deschidă
milimetru după milimetru
un milimetru și încă unul
și eu eram acolo
în fața mea.